

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA PODNIKOVÉHO MANAŽMENTU**

Evidenčné číslo: 104002/D/2015/0475043787

**DIAGNOSTIKA VPLYVU MAKROEKONOMICKÉHO
PROSTREDIA NA PODNIKOVÚ SFÉRU V SR**

Dizertačná práca

2015

Mgr. Ján Kmeť

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA PODNIKOVÉHO MANAŽMENTU**

**DIAGNOSTIKA VPLYVU MAKROEKONOMICKÉHO
PROSTREDIA NA PODNIKOVÚ SFÉRU V SR**

Dizertačná práca

Študijný program:	Ekonomika a manažment podniku
Študijný odbor:	3.3.16 Ekonomika a manažment podniku
Školiace pracovisko:	Katedra podnikovohospodárska
Školiteľ:	doc. Ing. Anna Neumannová, CSc.

Bratislava 2015

Mgr. Ján Kmeť

Čestné vyhlásenie

**Čestne vyhlasujem, že dizertačnú prácu som vypracoval samostatne
a že som uviedol všetku použitú literatúru.**

Dátum: 23. 6. 2015

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcel poďakovať mojej školiteľke doc. Ing. Anne Neumannovej CSc. za pomoc, odborné rady, podnetné návrhy a pripomienky, ktoré mi pomohli pri spracovaní dizertačnej práce.

ABSTRAKT

KMEŤ, Ján: Diagnostika vplyvu makroekonomického prostredia na podnikovú sféru v SR - Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta podnikového manažmentu: Katedra podnikovohospodárska – Školiteľ: doc. Ing. Anna Neumannová, CSc. – Bratislava: FPM EU, 2015, 119 s.

Cieľom dizertačnej práce je posúdiť vplyv makroekonomického prostredia a jeho zložiek na vybraný stredný podnik, prostredníctvom metód podnikovej diagnostiky. Objektom skúmania dizertačnej práce je národná úroveň makroekonomického prostredia sledovaného podniku, ktorú predstavuje územie Slovenskej republiky, odvetvie elektrotechnického priemyslu, ako aj samotný podnik. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje 4 obrázky, 21 grafov, 21 tabuliek a 10 príloh. Prvá kapitola je venovaná súčasnému stavu riešenej problematiky doma a v zahraničí. Vymedzuje teoretickú podstatu podnikovej diagnostiky, diagnostiky okolia podniku a charakterizuje makroekonomické prostredie SR. Druhá kapitola definuje hlavný cieľ a čiastkové ciele práce. Tretia kapitola práce popisuje metodiku práce a metódy skúmania. Zaoberá sa všeobecnými a špecifickými metódami skúmania, vo väzbe na objekt záujmu. V štvrtej kapitole sa prostredníctvom vybraných metód podnikovej diagnostiky hodnotia ekonomické výsledky vybraného podniku vo väzbe na ukazovatele makroekonomického prostredia. Záverečná kapitola sa zaoberá vyhodnotením vplyvu makroekonomického prostredia na vybraný podnik a interpretáciou zistených poznatkov. Vplyv makroekonomického prostredia a jeho zložiek na vybraný podnik je v práci, prostredníctvom vybraných metód podnikovej diagnostiky popísaný, kvantifikovaný a interpretovaný. Výsledkom riešenia danej problematiky je definovanie prínosu práce v teoretickej a v praktickej oblasti, súčasne sú formulované odporúčania pre prax a pre manažment podniku.

Kľúčové slová:

podniková diagnostika, makroekonomické prostredie, metódy podnikovej diagnostiky, vybraný podnik, vplyv makroekonomického prostredia na podnik

ABSTRACT

KMEŤ, Ján: Diagnostics of the impact of macroeconomic environment on the corporate sphere in the Slovak Republic – The University of Economics in Bratislava. Faculty of Business Management: Department of Business Economy – Supervisor: doc. Ing. Anna Neumannová, CSc. – Bratislava: FPM EU, 2015, 119 p.

The aim of the thesis is to assess the impact of the macroeconomic environment and its components for selected medium sized enterprise through the business methods of diagnosis. The object of the thesis is examining the national level surrounding the reporting macroeconomic environment, which represents the Slovak Republic, the electrotechnical industry as well as observed enterprise. The work is divided into five chapters. It includes 4 images, 21 graphs, 21 tables and 10 attachments. The first chapter is devoted to the current state of issues solved at home and abroad. It defines the theoretical basis of the business diagnostics, diagnostic ambience of a business environment characterized by Slovak Republic. The second chapter defines the main targets and parts of targets of the work. The third chapter describes the methodology of work and methods of investigation. It deals with the general and specific methods of investigation in relation to the object of interest. The fourth chapter through selected methods of the business diagnostics evaluates the results of the company and also assesses macro-environment of the Slovak Republic as the surroundings of the company. The final chapter deals with the evaluation of the impact of macroeconomic environment of the Slovak Republic to selected enterprise and interpretation of results. The impact of macroeconomic environment of the Slovak Republic and its components, on the company was described, quantified and interpreted by selected business diagnostic methods. The result of the issue is to define the contribution of the work of theoretical and practical approaches, simultaneously formulated recommendations for practice and for management of the company.

Keywords:

business diagnostics, macroeconomic environment, business diagnostics methods, selected company, the impact of the macroeconomic environment on the company.

OBSAH

Úvod	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	12
1.1 Pojem, podstata, význam podnikovej diagnostiky a jej odlíšenie od iných vedných disciplín.....	12
1.2 Okolie podniku, podnikateľské prostredie a makroprostredie, ich podstata a členenie	22
2 Ciele práce	29
3 Metodika práce a metódy skúmania	30
3.1 Definovanie skúmaného problému	30
3.2 Charakteristika skúmaného objektu	31
3.3 Všeobecné metódy a postupy skúmania	33
3.4 Špecifické metódy a postupy skúmania	34
3.5 Spôsoby získavania údajov	47
4 Výsledky práce	49
4.1 Pasport okolia podniku BEZ Transformátory a.s.	49
4.1.1 Identifikácia záujmového územia	49
4.1.2 Vývoj vybraných makroekonomických faktorov SR.....	50
4.1.3 Ekonomické údaje odvetvia	60
4.1.4 Ekonomické údaje podniku	64
4.1.5 Pracovné sily	72
4.1.6 Najdôležitejšie podniky pôsobiace v odvetví elektrotechnického priemyslu.....	76
4.1.7 Odberatelia	77

4.1.8 Dodávateľia	79
4.1.9 Prehľad žiaducich a nežiaducich odborov a činností	79
4.1.10 Ekologické obmedzenia podnikania,,,...	80
4.2 Hodnotenie podniku BEZ Transformátory a.s. metódami multikriteriálneho hodnotenia variantov.....	81
4.2.1 Analýza výsledkov podniku na základe metódy váženého súčtu poradí.....	82
4.2.2 Analýza výsledkov podniku na základe bodovacej metódy.....	83
4.2.3 Analýza výsledkov podniku na základe metódy normovanej premennej	85
4.2.4 Analýza výsledkov podniku na základe metódy vzdialenosti od fiktívneho bodu	86
4.2.5 Komplexné zhodnotenie výsledkov podniku metódami multikriteriálneho hodnotenia variantov	87
4.3 Korelačná analýza.....	89
5. Diskusia.....	96
Záver.....	113
Zoznam použitej literatúry.....	115
Prílohy.....	120

ÚVOD

Výber témy dizertačnej práce - Diagnostika vplyvu makroekonomického prostredia na podnikovú sféru v SR, bol ovplyvnený doterajším vývojom niektorých makroekonomických faktorov v SR, najmä rastom resp. poklesom HDP a rastom nezamestnanosti. Vývoj týchto makroekonomických faktorov v období predchádzajúcich siedmych rokov, sa vyznačoval rokmi pozitívneho ale aj negatívneho vývoja, ktorý sa priamo dotýkal tak domácností ako i podnikateľského sektora.

Rast nezamestnanosti spôsobuje, že ekonomický potenciál SR nie je plne využitý a štát musí znášať zvýšené výdavky na výplatu sociálnych dávok osobám, ktoré sa ocitli mimo trhu práce. Pokles medziročného rastu HDP alebo jeho zníženie do mínusových hodnôt, má priamy nepriaznivý dopad na tvorbu nových, resp. udržanie existujúcich pracovných miest. Tieto skutočnosti musia zohľadňovať i podnikateľské subjekty pôsobiace na trhu tovarov a služieb. V praxi môžu tieto okolnosti spôsobovať pokles spotrebiteľského dopytu a z toho vyplývajúci pokles tržieb podnikov.

Z uvedených dôvodov je dôležité poznať mieru vplyvu vybraných makroekonomických ukazovateľov, priemyselnej výroby a odvetvia elektrotechnického priemyslu na konkrétny vybraný podnik. Uvedené skutočnosti boli dôvodmi, pre ktoré sme sa rozhodli spracovať túto tému. Objektom skúmania dizertačnej práce je vybraný stredný podnik BEZ Transformátory a.s.. Predmetom činnosti podniku je výroba distribučných transformátorov.

Ak chceme diagnostikovať mieru vplyvu makroprostredia na vybraný podnik, musíme prostredníctvom vybraných diagnostických metód, spoznať všetky atribúty makroprostredia a rovnako je nutné podrobiť diagnostike i vybraný podnik. Okolie podniku, ktorého súčasťou je i makroprostredie, bolo doteraz analyzované mnohými domácimi a zahraničnými autormi. Prístupy autorov k poznaniu a charakteristike okolia podniku sú rozmanité, niekedy až protichodné, ale rovnako sa často i prekrývajú a majú spoločný základ. Uvedená rozmanitosť sa týka samotnej definície okolia podniku, ako aj jeho členenia a vzájomnej interakcie jeho jednotlivých zložiek. Z týchto dôvodov neexistuje univerzálna, všeobecne platná

definícia okolia podniku, ani makroprostredia, v ktorom podnik pôsobí. Podrobnejšie ja táto rozmanitosť rozpracovaná v prvej kapitole práce.

Cieľom dizertačnej práce je posúdiť vplyv makroekonomického prostredia a jeho zložiek, na vybraný stredný podnik prostredníctvom metód podnikovej diagnostiky. Objektom skúmania dizertačnej práce je národná úroveň makroekonomického prostredia sledovaného podniku, ktorú predstavuje územie Slovenskej republiky, odvetvie elektrotechnického priemyslu, ako aj samotný podnik. Splnenie hlavného cieľa je podmienené splnením čiastkových cieľov v teoretickej aj praktickej časti práce.

Zámerom práce je prostredníctvom vybraných makroekonomických ukazovateľov, vybraných ekonomických ukazovateľov priemyselnej výroby a odvetvia elektrotechnického priemyslu, diagnostikovať mieru vplyvu týchto zložiek makroprostredia na vybraný podnik. Na základe zadefinovanej miery vplyvu navrhnúť adekvátne opatrenia pre podnik, prípadne zhodnotiť ich možnú účinnosť. Práca tak poskytuje ucelený obraz o makroprostredí SR, o vybranom podniku ako aj o vzájomnej korelácii konkrétnych vybraných ukazovateľov makroprostredia a podniku. Uvedené atribúty práce môžu byť prínosom pre podnikovú sféru a pre manažment vybraného podniku.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Každý podnik pôsobiaci na trhu tovarov a služieb má ambíciu byť úspešný. Na vyhodnotenie úspešnosti výsledkov, musí mať podnik k dispozícii relevantné informácie. Tieto informácie musia byť spracované a vyhodnotené tak, že poskytujú dôveryhodný obraz o aktuálnej situácii v komplexnom rozsahu.

Na spracovanie týchto informácií môže podnik použiť viacero nástrojov, akými sú napríklad analýza, audit, controlling alebo iné vedné disciplíny, ich metódy, či nástroje. Ak má byť situácia podniku zhodnotená komplexne, vo vzájomných súvislostiach a vzťahoch v internom aj externom prostredí podniku, je vhodné použiť ako nástroj tohto zhodnotenia podnikovú diagnostiku. Ide o relatívne mladú vednú disciplínu, ktorej význam však postupne narastá.

Úvodná kapitola tejto práce sa zameriava na vymedzenie základných pojmov a členenie podnikovej diagnostiky. Obsahom tejto kapitoly bude nie len teoretické vymedzenie pojmu podniková diagnostika, jej podstata a význam, budeme sa venovať i teoretickému vymedzeniu okolia podniku vzhľadom na to, že zohráva dôležitú úlohu v celkovej prosperite podniku.

1.1 Pojem, podstata, význam podnikovej diagnostiky a jej odlíšenie od iných vedných disciplín

Pri zamyslení sa nad významom pojmu podniková diagnostika väčšinou prichádza na myseľ asociácia, ktorá súvisí s medicínou, vzhľadom na obsah slova diagnostika v tomto označení. Samotný pojem „diagnóza,, je gréckeho pôvodu a skladá sa z koreňa slova „gnósis,, – poznanie a predpony „dia,, – skrz , naprieč. Termín diagnóza znamená rozpoznanie alebo dôkladné spoznanie každej súčasti celku v ich vzájomných súvislostiach. V tomto kontexte sa význam pojmu diagnostika charakterizuje, ako veda o rozpoznávaní alebo o dôkladnom spoznaní. Súvislosť s medicínou však nevyjadruje iba samotný názov vednej disciplíny, ale

i mnoho ďalších termínov a pojmov používaných v podnikovej diagnostike. Ide o pojmy ako napríklad zdravý podnik, choroby podniku alebo navrhnutá terapia podniku.

Podľa J. Kašíka a M. Michalka¹ analógia s medicínou spočíva v zásade, že v medicíne môže kvalifikovane diagnostikovať chorobu pacienta iba lekár, ktorý pozná všetky súvislosti a vie ich kvalifikovane vyhodnotiť. Diagnostikovať chorobu teda nemôže laik, ktorý si naštudoval časť odbornej literatúry alebo ľudový liečiteľ. Podobne je to i pri diagnostikovaní podniku a podnikových chorôb. Určiť diagnózu podniku môže kvalifikovane, iba skúsený a odborne zdatný manažér - diagnostik. Zároveň ale v medicíne i v manažmente platí, že na stanovenie konečnej diagnózy je potrebné zabezpečiť informácie a podklady. Lekár pre stanovenie diagnózy potrebuje mať k dispozícii výsledky laboratórnych testov alebo výsledky vyšetrení od iných špecialistov. Až na základe sumarizácie a komplexného vyhodnotenia všetkých podkladov a symptómov, stanoví diagnózu pacienta. Podobne i v manažmente potrebuje mať manažér – diagnostik k dispozícii spracované podklady od vysoko kvalifikovaných odborníkov.

Táto relatívne mladá vedná disciplína ponúka niekoľko nástrojov a metód, prostredníctvom ktorých je možné priebežne sledovať život podniku, situáciu v jeho okolí a hodnotiť tento vývoj v čase. Následne využitím vhodných terapeutických metód, poskytuje možnosť nájsť riešenie vhodné na odstránenie konkrétnych problémov.

Diagnostika aplikovaná v procese riadenia podniku, sa označuje ako podniková diagnostika. Zaoberá sa rozpoznávaním celého komplexu javov súvisiacich s činnosťou podniku, pričom pod pojmom podnik je potrebné chápať nielen podnikateľský subjekt založený za účelom dosahovania zisku, ale i iné subjekty založené za iným účelom, napríklad neziskové organizácie a pod.

Podniková diagnostika vytvára ucelený systém poznatkov na základe aplikácie diagnostických metód a techník. Tieto poznatky následne využívajú manažéri podnikov pri prijímaní dôležitých rozhodnutí. Zistené poznatky môžu včas odhaliť vznikajúce krízy podniku alebo jeho ohrozenia, ale môžu aj identifikovať príležitosti, ktoré by mohol podnik využiť. Kvalitne spracovaná diagnostika zároveň

¹ KAŠÍK, J – MICHALKO, M. a kol. 1998. *Podniková diagnostika*. Ostrava: Tandem, 1998. 21 s. ISBN 80-902167-4-9.

porovnáva situáciu podniku so situáciou konkurentov a nielen v aktuálnom hodnotiacom období a za predchádzajúce obdobia, ale vyslovuje i predpoklad, akou silou budú pravdepodobne v budúcnosti disponovať jeho konkurenti.

V praxi sa podniková diagnostika zaoberá rozpoznávaním a vyhodnocovaním údajov z nasledujúcich oblastí:²

- úroveň fungovania podniku ako komplexného systému,
- bonita podniku,
- silné a slabé stránky podniku,
- krízové javy v podniku,
- príležitostí podniku či už využitých alebo nevyužitých.

Na základe týchto skutočností môžeme konštatovať, že ide o rozpoznávanie a vyhodnocovanie javov, súvisiacich s fungovaním podniku ako komplexného systému v konkrétnom prostredí, pri ktorom sa využívajú určité overené prístupy, metódy a techniky. V tejto súvislosti je dôležité podotknúť, že diagnostikovať môžeme nie len ziskový podnik, ale i ďalšie subjekty verejnoprávneho a súkromnoprávneho sektora.

Diagnóza je vstupom do rozhodovania manažérov a majiteľov podniku. Dobrá a včasná diagnóza negatívnych javov a tendencií v podniku, či nevyužitých príležitostí je dôležitým predpokladom účinného riadenia podniku. Účelom diagnózy je rozpoznávať slabé a silné stránky podniku, hodnotiť ich a porovnávať. Môžeme povedať, že účelom diagnózy je zisťovať zmeny vzhľadom na minulosť či očakávanú budúcnosť, rozpoznať príčiny a možné dôsledky riešenia problémových situácií a možnosti využívania príležitostí.

Na tomto mieste je však potrebné i vymedziť a odlíšiť podnikovú diagnostiku od iných nástrojov uplatňovaných pri riadení. Podnikovú diagnostiku nemožno stotožňovať s finančno - ekonomickou analýzou, auditom a controllingom. Všetky tri uvedené oblasti sú nástrojmi, uplatňovanými v rámci diagnostiky.

Zalai a kol.³ vo svojej publikácii „Finančno-ekonomická analýza podniku“

² NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. *Podniková diagnostika*. Bratislava: Iura Edition, 2012. 10 s. ISBN 978-80-8078-464-5.

³ ZALAI, K. a kol. 2010. *Finančno – ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint dva, 2010. 282 s. ISBN 80-888-48-89-1.

charakterizuje analýzu, ako rozbor skúmaných javov z rôznych pohľadov. Tieto javy vyskytujúce sa v podniku, hodnotí za spätné obdobie v príčinnej súvislosti s okolnosťami, ktoré zapríčinili doterajší vývoj. Výsledky hodnotenia využíva na predpoveď možného vývoja v budúcnosti. Súčasťou analýzy je i návrh opatrení, ktoré zabezpečia splnenie cieľov podniku.

Analýza je iba čiastkovou činnosťou uplatňovanou v diagnostike. Skúmaný jav rozoberá na jeho základné prvky a snaží sa pochopiť vzájomné väzby medzi nimi. Výsledky analýzy sú pre diagnostický proces významné, avšak až diagnostika tieto poznatky systémovo zoraďuje a implementuje do rámca širších súvislostí. Môžeme konštatovať, že finančná analýza sa orientuje na komplexné zhodnotenie finančného zdravia podniku a precízne zhodnotenie všetkých príčin, ktoré finančné zdravie ovplyvnili.

V rámci auditu dochádza takmer výlučne k zhromažďovaniu údajov a dôkazov na hodnotenie, či zistený skutkový stav zodpovedá stanoveným štandardom. Za určené štandardy sa považujú všeobecne záväzné právne predpisy, technické normy a interné normy organizácie. Výsledkom auditu je teda nález, či zistená skutočnosť je v súlade so štandardami alebo ak nie, identifikuje a kvantifikuje rozdiely. Pri audite finančných výkazov podniku dochádza k systematickému zhromažďovaniu a hodnoteniu dôkazov, ako základu pre dopracovanie sa k záveru, či tvrdenia manažmentu obsiahnuté v účtovných výkazoch podniku, zodpovedajú zo všetkých významných hľadísk všeobecne prijatým účtovným zásadám.⁴

V rámci procesu controllingu sa zhromažďujú informácie potrebné na riešenie plánovacích, rozhodovacích, implementačných a kontrolných úloh. Controlling využíva negatívnu spätnú väzbu na stabilizáciu systému a zabezpečenie dosahovania cieľov. Zameriava sa na manažment procesov podľa odchýlok, ktoré nepretržite koriguje⁵.

Rovnako ako finančno - ekonomická analýza ani audit a controlling neumožňujú komplexné vyhodnotenie situácie, v ktorej sa podnik nachádza. Neumožňujú určiť diagnózu a definovať podnikové choroby, toto je predmetom podnikovej diagnostiky, ktorá sa zaoberá nie len charakteristikou ale následne aj členením podnikových chorôb.

⁴ RICCHIUTE, D. 1994. *N. AUDIT*. Praha: Victoria Publishing, 1994. 26 s. ISBN 80-85605-86-4.

⁵ CANTON, L. G. 2003. *Guard Force Management*. Updated Edition. Chicago: Butterworth-Heinemann, 2003. 186 s. ISBN 0-7506-7741-4.

V prípade uskutočňovania zmien v akejkolvek oblasti podniku, respektíve inovácie, alebo ak chceme podnik porovnávať s konkurenciou, musíme vedieť určité parametre merať – kvantifikovať. S týmito schopnosťami úzko súvisí pojem potenciál, ktorý hovorí o schopnosti či možnostiach vykonať meranie v tejto oblasti. Je logické, že čím je podnik zdravší, tým ma väčší potenciál, pretože v podniku rovnako ako v živom organizme, vzniká tento potenciál na základe stavu a aktivít. Jedným zo základných zákonov, či hybných princípov transformácie štruktúrovaných potenciálov, sú zákony najsilnejšieho a najslabšieho.⁶ Tento zákon popisuje zrod a úlohu najsilnejšieho potenciálu v danom podniku a jeho interakcie s týmto podnikom ako celkom. Súbežne so vznikom najsilnejšieho potenciálu, sa však formuje aj potenciál najslabší, ktorý v určitej fáze transformačného procesu preberá iniciatívu, ovplyvňuje správanie podniku. Spoznanie zákonitostí interakcií najsilnejšieho a najslabšieho potenciálu je základnou otázkou diagnostikovania.⁷

V rámci postupov uplatňovaných v podnikovej diagnostike, je dôležitý systémový prístup, ktorý prináša komplexný pohľad na podnik so všetkými súvislosťami. Podstatou systémového prístupu je identifikácia všeobecných zákonitostí fungovania systému, prostredníctvom skúmania konkrétneho objektu, jeho prvkov, vzájomných väzieb medzi nimi a ich správania v rôznych situáciách. Podnik ako systém má nasledujúce významné charakteristiky:⁸

- má cieľové správanie alebo spoločenskú funkciu,
- má kritériálnu funkciu, podľa ktorej hodnotí svoje správanie (vo väčšine prípadov zisk),
- skladá sa zo subsystémov, ktoré môžeme tiež chápať ako samostatné systémy, ktoré sú prepojené väzbami,
- disponuje silnými väzbami na svoje okolie,
- disponuje materiálnymi a ľudskými zdrojmi,
- je riadený,
- stabilita systému je zaistená v určitom časovom úseku.

⁶ PAPULA, J. 2004. Vývoj teórie strategického manažmentu pod vplyvom meniaceho sa prostredia. Bratislava: Kartprint, 2004. 71 s. ISBN 80-88870-40-2.

⁷ VOLOŠIN, M. 2003. Strategický manažment podniku. Bratislava: Ekonóm, 2003. 24 s. ISBN 80-225-1628-7. 24s.

⁸ MIZLA, M – BAŠISTOVÁ, A. 2002. *Manažérska diagnostika: vybrané kapitoly I*. Bratislava: Ekonóm, 2002. 10 s. ISBN 80-225-1567-1.

V rámci skúmaného systému rozlišujeme tri podsystémy:⁹

- 1) Technický systém – stroje, technické nástroje, technológia. Meraním kvantitatívnych charakteristík je možné charakterizovať stav systému.
- 2) Sociálny systém - štruktúra odmeňovania, symboly moci, vzťahy medzi ľuďmi a skupinami, privilégia, politika. Zjednodušene štruktúra moci.
- 3) Manažérsky systém - spôsob ovplyvňovania ostatných dvoch systémov vytváraním a dodržiavaním praktík, procedúr a protokolov.

Uvedené podsystémy sa nachádzajú v nepretržitej vzájomnej interakcii, v ktorej sa správajú ako relatívne samostatné systémy. Na základe informácií, ktoré o tejto problematike poskytujú Kašík a Michalko môžeme povedať, že podniková diagnóza poskytuje vstupnú bránu k rozhodovaniu. Ak sa stanoví vhodná a predovšetkým včasná diagnóza negatívnych javov a tendencií, ktoré podnik vykazuje, môže manažér uskutočniť správne rozhodnutia, dôležité pre budúcnosť podniku. Definíciu Kašíka a Michalka dopĺňa taktiež Neumannová.

Neumannová¹⁰ zdôrazňuje význam diagnostiky ako vstupu do rozhodovania. Kvalitná a včasná diagnóza je dôležitým predpokladom účinného rozhodovania manažérov aj vlastníkov. Diagnóza sa týka negatívnych javov a procesov v podniku a rovnako i nevyužitých príležitostí. Zároveň zastáva názor, že dosiahnuté výsledky podniku je nutné neustále porovnávať s výsledkami príslušných konkurenčných podnikov.

Predmetom podnikovej diagnostiky nie je len hodnotenie stavu podniku podľa toho, či je horší alebo lepší ako v predchádzajúcom období, ale tiež podľa toho, akí silní sú jeho konkurenti dnes, a akou kapitálovou silou budú disponovať v budúcnosti, a aké postavenie má vo vzťahu k nim daný podnik. V ďalšom texte tejto práce, budeme vychádzať z nasledujúcej modifikovanej definície podnikovej diagnostiky podľa Kašíka a Michalka, a z účelu a významu diagnostiky pre podnik podľa Gondžárovej¹¹, ktoré veľmi výstižne charakterizujú poslanie podnikovej diagnostiky pre podnikovú sféru:

⁹ MIZLA, M – BAŠISTOVÁ, A. 2002. *Manažérska diagnostika: vybrané kapitoly I*. Bratislava: Ekonóm, 2002. 14 s. ISBN 80-225-1567-1.

¹⁰ NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. *Podniková diagnostika*. Bratislava: Iura Edition, 2012. 10 s. ISBN 978-80-8078-464-5.

¹¹ GONDŽÁROVÁ, B. 2013. Podniková diagnostika ako komplexný pohľad na podnik a jeho prosperitu. In. 7. vedecká konferencia Faktory prosperity podnikov v lokálnom a globálnom prostredí

Podniková diagnostika sa zaoberá výskumom a overovaním prístupov, postupov a metód potrebných na rozpoznanie a vyhodnotenie všetkých faktorov, ovplyvňujúcich existenciu podniku. Faktory môžu byť skúmané a vyhodnocované za jednotlivé oblasti života podniku alebo skúmaniu a vyhodnocovaniu môže byť podrobený podnik ako celok.

Iba dokonalá znalosť situácie podniku, umožňuje manažmentu stanoviť adekvátne ciele a od cieľov vytýčiť vhodnú stratégiu a zároveň určiť spôsob, ako ju realizovať s víziou dlhodobej a udržateľnej prosperity. V predchádzajúcom texte bola definovaná podniková diagnostika a zároveň boli načrtnuté úlohy, ktoré plní a rovnako i jej význam pre manažment podniku.

Vzhľadom na to, že podniková diagnostika môže byť vykonávaná rôznymi subjektmi, môže byť zameraná na rozdielne definovaný objekt záujmu a rovnako i prístup k procesu diagnostikovania môže byť rôzny, budeme sa v ďalšej časti kapitoly venovať jej členeniu.¹²

Podľa subjektu, ktorý diagnostiku realizuje, môžu diagnostiku vykonávať manažéri podniku, ako aj externí experti. Podľa tohto kritéria rozlišujeme:

- a) manažérsku diagnostiku,
- b) poradenskú diagnostiku.

Manažérska diagnostika sa považuje za najefektívnejší spôsob diagnostiky, avšak vyžaduje od manažéra špeciálne schopnosti, predovšetkým – diagnostické myslenie.

Poradenská diagnostika sa uplatňuje v prípade, ak manažment podniku usúdi, že bude efektívnejšie zabezpečovať diagnostický proces poradenskou firmou, ktorá nie je postihnutá tzv. „podnikovou slepotou“ a jej pohľad z vonku na podnik môže byť objektívnejší, bez zaťaženia akýmkoľvek vplyvmi a vzťahmi.

V prípade, ak podnik zverí diagnostiku externej špecializovanej diagnostickej spoločnosti, získa údaje o strategických a finančných oblastiach, na ktoré tieto spoločnosti svoje služby orientujú. Ide o:¹³

optikou r. 2013. Praha. Vysoká škola ekonomická v Praze. 2013. s. 134 – 138. ISBN 978-80-245-1969-3.

¹² VOZŇÁKOVÁ, A. 2007. *Ekonomická diagnostika – prívodce studiem*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2007. 15 s. ISBN 978-80-225-2426-1.

¹³ KAŠÍK, J. a kol. 1996. *Metody a techniky diagnostikování podniku*. Ostrava: Akademie J. A. Komenského, 1996. 34 s. ISBN 80-963-981-7.

- manažment spravovania najhodnotnejších aktív,
- pochopenie jedinečnosti podnikania,
- nastavenie podnikových politík a procedúr,
- analýza potrieb a problémov,
- zlepšenie podnikových výkonov,
- určenie kľúčových atribútov podnikania,
- trendová a korelačná analýza,
- analýza cieľových diagramov,
- analýza zdrojov financovania,
- záťažový audit,
- posúdenie image podniku,
- hodnotenie služieb zákazníkom, a napokon.

Z uvedeného vyplýva, že ide o cenné informácie, ktoré by špecializovaná spoločnosť mohla podniku poskytnúť.

Podľa objektu záujmu členíme diagnostiku na :¹⁴

- a) diagnostiku okolia podniku,
- b) diagnostiku podniku ako celku,
- c) diagnostiku funkčných oblastí podniku,
- d) diagnostiku výrobných faktorov podniku.

Diagnostika okolia podniku zahŕňa okolie ako priestor v celej svojej šírke, so všetkými jeho prvkami, väzbami a procesmi. Pre lepšie uchopenie a skúmanie tohto priestoru, okolie delíme na jednotlivé jeho zložky–makroprostredie, mezoprostredie a mikroprostredie. Pre účely spracovania dizertačnej práce sme sa zaoberali makroprostredím, ktoré je charakteristické pôsobením určitej skupiny makrofaktorov.

V rámci diagnostiky podniku ako celku, sa uplatňuje komplexný pohľad na podnik vo všetkých jeho súvislostiach. Tento pohľad nemôže byť deformovaný optikou riešenia špecifických čiastkových problémov, súvisiacich s činnosťou

¹⁴ VOZŇÁKOVÁ, A. 2007. *Ekonomická diagnostika – prívodce studiem*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2007. 42 s. ISBN 978-80-225-2426-1.

podniku. Uvedený prístup je možné realizovať uplatnením systémového myslenia, v rámci diagnostického procesu.

Diagnostika funkčných oblastí podniku sa zameriava na jednotlivé procesy, v rámci jeho vnútorných funkčných štruktúr. Tieto procesy sú podrobené dôkladnej analýze, so zohľadnením špecifických podmienok každej funkčnej oblasti. Týmto spôsobom môže byť diagnostikovaný napríklad systém finančného, marketingového, personálneho alebo výrobného manažmentu.

V rámci diagnostiky výrobných faktorov podniku sa pozornosť zameriava na vstupy, potrebné na produkciu finálnych výrobkov alebo služieb. Môže ísť o vstupy, ktoré sa priamo alebo nepriamo spotrebovávajú vo výrobnom procese, ako suroviny alebo polotovary. Predmetom diagnostiky môžu byť i vstupy, ktoré sa vo výrobnom procese nespotrebovávajú, ale sú vo výrobnom procese nevyhnutné, ako stroje alebo budovy.

Ďalej môžeme diagnostiku členiť podľa prístupu k diagnostikovaniu. V zásade existujú dva možné prístupy. Podnik môže byť diagnostikovaný priebežne, systematicky alebo iba v prípade, ak sa vyskytnú určité symptómy, nasvedčujúce výskytu problémov alebo začínajúcej kríze podniku.

Z tohto dôvodu diagnostiku členíme na:¹⁵

- a) **preventívnu diagnostiku** ide o každodennú prácu manažéra alebo podnikateľa, ktorá je vykonávaná v zmysle princípov diagnostického myslenia,
- b) **následnú - operatívnu diagnostiku**, ktorá sa realizuje až v čase, keď vznikli problémy alebo hrozí prepuknutie krízy v podniku.

¹⁵ DRUCKER, P. 1998. Řízení v době velkých změn. Praha: Management Press, 1998.33 s. ISBN 978-5164-27.

V súlade s potrebami predovšetkým podnikovej praxe, možno za oblasť výskumu podnikovej diagnostiky považovať:¹⁶

- a) vzťah podniku a jeho okolia,
- b) fázy životného cyklu podniku,
- c) vybrané typologické kritéria,
- d) špecifické oblasti napr. ľudské zdroje.

Na postupy podnikovej diagnostiky nadväzuje podniková terapeutika. Neumannová¹⁷ definuje terapeutiku ako spôsob nápravy a zlepšovania výsledkov, ktoré boli rozpoznané a vyhodnotené v procese diagnostikovania podniku.

Zaoberá sa tiež výskumom a overovaním prístupov, metód a techník, ktoré vedú k dosiahnutiu žiadaných výsledkov v jednotlivých oblastiach, ktorými sa zaoberá podniková diagnostika. Vzhľadom na doteraz uvedené poznatky, je možné plne súhlasiť s autorkou, ktorá poukazuje na prepojenosť podnikovej diagnostiky a podnikovej terapeutiky, ktoré idú „ruka v ruke,, a sú na seba veľmi úzko naviazané. Bez terapie by diagnóza nemala zmysel a terapia bez diagnózy by nepriniesla podniku žiadaný výsledok.

¹⁶ JOHNSON, G. – SCHOLES, K. – WHITTINGTON, R. 2008. *Exploring corporate strategy: text and cases. 8 th edition*. Harlow: FT Prentice hall. 2008. 435 s. ISBN 978-0-273-71192-6.

¹⁷ NEUMANNOVÁ, A. 2005. Význam podnikovej terapeutiky pre podnikovú prax. In *Marketingová Panoráma*. ISSN 1336-1864. 2005. roč. 3, č. 3-4. s. 47

1.2 Okolie podniku, podnikateľské prostredie a makroprostredie, ich podstata a členenie

Každý podnik realizuje svoju činnosť v určitom priestore, ktorý ho obklopuje. V tomto priestore sa nachádza určitá množina prvkov, s ktorými je podnik vo vzájomnej interakcii a pôsobia naň určité procesy, ktoré musí podnik akceptovať.

Z uvedeného dôvodu je v učebnici prof. Majtána¹⁸ vymedzené okolie podniku ako súhrn prvkov, ich väzieb a procesov s ktorými je podnik vo vzájomnej interakcii.

Podľa Neumannovej¹⁹ diagnostika okolia podniku skúma postavenie podniku z pozície svetového, všeobecného a špecifického okolia podniku.

Globálne vplyvy v posledných desaťročiach sú tými faktormi, ktoré významne determinujú externé prostredie podnikov. Tieto vplyvy pochádzajú z medzinárodného prostredia, ktoré sa v odbornej literatúre označuje ako svetové okolie podniku. Medzi tie najvýraznejšie patria:²⁰

- internacionalizácia,
- intelektualizácia,
- akcelerácia,
- intenzifikácia,
- humanizácia,
- ekologizácia,
- zvyšovanie nárokov na akosť produkcie,
- flexibilita podniku.

Okrem vplyvu svetového okolia, pôsobí na podniky významnou mierou i všeobecné okolie. Obidve zložky okolia pôsobia na všetky podniky, bez ohľadu na oblasť, v ktorej vykonávajú svoju činnosť. Vplyv všeobecného okolia sa realizuje prostredníctvom makrofaktorov, mezofaktorov a mikrofaktorov. Vzhľadom na tému a ciele dizertačnej práce sa budeme ďalej venovať iba vplyvu makrofaktorov.

¹⁸ MAJTÁN, Š. a kol. 2014. Podnikové hospodárstvo. Bratislava: Sprint 2, 2014. 18 s. ISBN 978-80-89710-05-8.

¹⁹ NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. Podniková diagnostika. Bratislava: Ekonóm, 2012. 24 s. ISBN 978-80-8078-464-5.

²⁰ VOZŇÁKOVÁ, A. 2007. Ekonomická diagnostika – príručka štúdiu. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2007. 42 s. ISBN 978-80-225-2426-1.

Do základného súboru makrofaktorov zaradujeme:²¹

- výkonnosť ekonomiky, meranú rastom alebo poklesom hrubého domáceho produktu alebo hrubého národného produktu,
- infláciu meranú jej rastom alebo poklesom,
- mieru nezamestnanosti, jej rast lebo pokles,
- vývoj obchodnej bilancie, vyjadrenej v objeme čistého exportu alebo čistého importu,
- politickú stabilitu, jej upevňovanie alebo narušovanie.

Všeobecné okolie podniku je tvorené jeho nasledujúcimi prvkami:²²

- štátom,
- jednotkami územnej samosprávy,
- dodávateľmi a odberateľmi,
- konkurenciou,
- finančnými inštitúciami,
- verejnosťou.

Vzhľadom na zameranie dizertačnej práce je dôležitým prvkom štát so sústavou štátnych orgánov. Štát reprezentovaný vládou, ovplyvňuje činnosť podnikov svojou hospodárskou a zahraničnoobchodnou politikou. Hospodársku politiku uskutočňuje prostredníctvom čiastkových politik. Ide o fiškálnu, monetárnu a štruktúrnu politiku, politiku zamestnanosti a sociálnu politiku, vedecko-technickú politiku a ekologickú politiku. Štát a jeho orgány zároveň vytvárajú právny rámec upravujúci pôsobenie podnikov na trhu. Medzi najdôležitejšie všeobecne záväzné právne predpisy v tejto oblasti patrí zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov a zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov.

Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch zložiek okolia, špecifické okolie vplýva na podnik v konkrétnom čase a v konkrétnej oblasti jeho pôsobenia.

Oblasť pôsobenia môže predstavovať určité územie na ktorom sa nachádzajú potrebné výrobné faktory alebo spotrebitelia, rovnako za oblasť

²¹ MAJDÚCHOVÁ, H. – NEUMANNOVÁ, A. 2014. *Podnik a podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2014. 39 s. ISBN 978-80-89710-04-1.

²² MAJDÚCHOVÁ, H. – NEUMANNOVÁ, A. 2014. *Podnik a podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2014. 37 s. ISBN 978-80-89710-04-1.

pôsobenia možno považovať špecifický druh výrobkov alebo služieb, ktoré podnik umiestňuje na trhu. Špecifické okolie je tvorené rovnakou štruktúrou prvkov ako všeobecné okolie, avšak ich vplyv sa prejavuje priamočiaro a pôsobí na úspešnosť podniku na konkrétnom trhu.

Synek a Kislingerová²³ charakterizujú okolie podniku ako „všetko, čo sa nachádza za pomyselnými hranicami podniku. Vplyv okolia na podnik je spravidla veľmi silný, avšak možnosť podniku ovplyvňovať okolie je skôr obmedzená.“²⁴

V. Vávra²⁴ a kol. chápe okolie podniku v zmysle marketingového prostredia, ktoré chápe ako súhrn nekontrolovateľných faktorov obklopujúcich podnik. Autor marketingové prostredie rozdeľuje na makroprostredie a mikroprostredie. V makroprostredí podľa autora pôsobí šesť základných faktorov: demografické prostredie, ekonomické prostredie, prírodné prostredie, technologické prostredie, politické a kultúrne prostredie. Pod mikroprostredím chápe súhrn faktorov, ktoré majú priamy vplyv na schopnosť podniku uspokojovať potreby zákazníkov. Majdúchová a Neumannová²⁵ tvrdia, že okolie podniku je tvorené súhrnom prvkov prostredia, s ktorými je podnik vo vzájomnej väzbe. Pozostáva zo svetového, všeobecného a špecifického okolia.

V. Juríčková a kol.²⁶ považuje za okolie podniku všetko, čo obklopuje daný podnik, stotožňuje ho s podnikateľským prostredím, ktoré analyzuje na troch úrovniach:

- makroprostredie, zahŕňa celkové vonkajšie vplyvy, ktoré môžu mať vplyv na podnik,
- mikroprostredie, zahŕňa firmy a jednotlivcov, s ktorými je podnik v interakcii,
- vnútorné prostredie, zahŕňa procesy vnútri podniku.

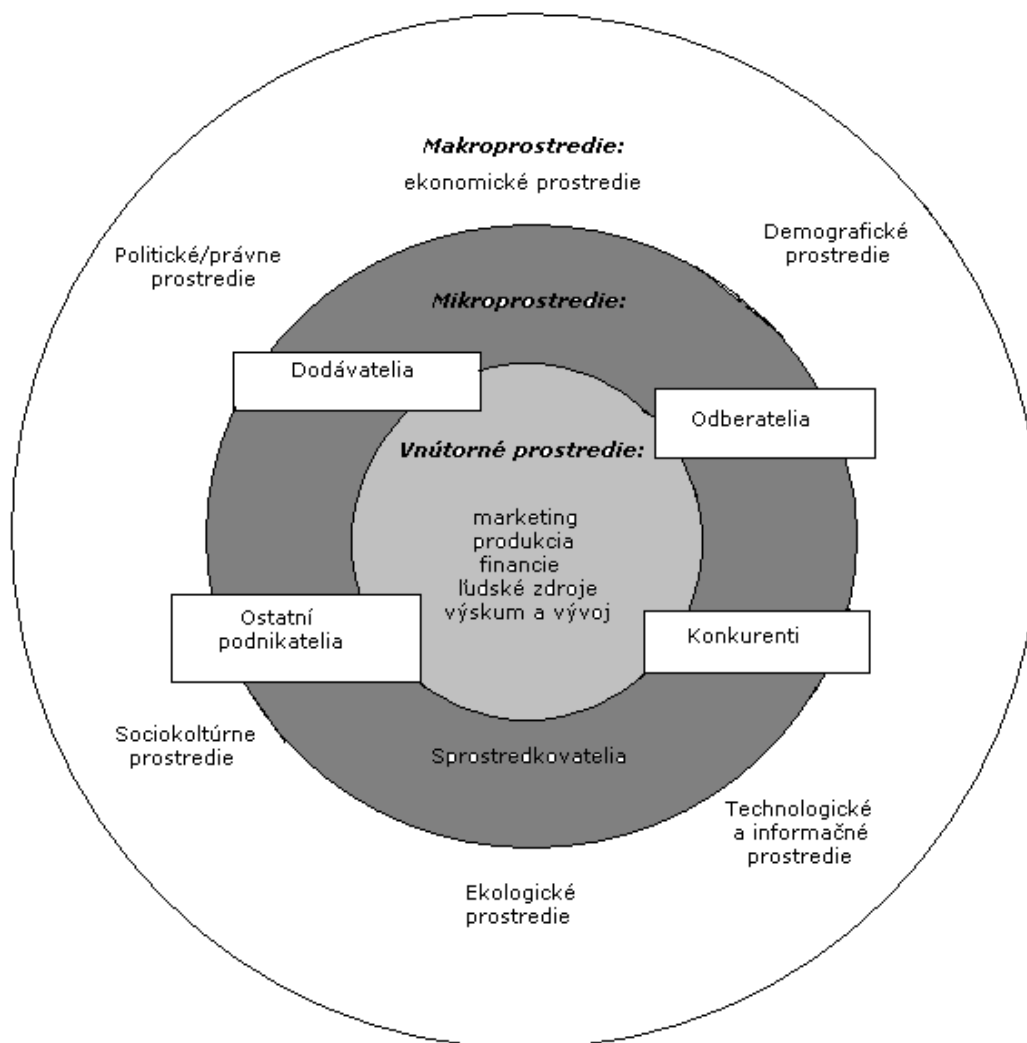
Obsah jednotlivých úrovní podnikateľského prostredia je znázornený na obrázku č.1

²³ SYNEK, M. – KISLINGEROVÁ, E. a kol. 2010. *Podniková ekonomika. 5. prepracované a doplnené vydanie*. Praha: C. H. Beck, 2010. 15 s. ISBN 978-80-7400-336-3.

²⁴ VÁVRA, V. a kol. 1998. *Marketing*. Bratislava: Ekonóm, 1998. 48 s. ISBN 80-225-0843-8.

²⁵ MAJDÚCHOVÁ, H. – NEUMANNOVÁ, A. 2014. *Podnik a podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2014. 35 s. ISBN 978-80-89710-04-1.

²⁶ JURÍČKOVÁ, V. a kol. 2006. *Podnikateľské prostredie a firemné stratégie*. Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, 2006. 11 s. ISBN 80-7144-154-6,

Obr. 1: Štruktúra podnikateľského prostredia

Prameň: JURÍČKOVÁ, V. a kol. 2006. Podnikateľské prostredie a firemné stratégie.

Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, 2006. 12 s. ISBN 80-7144-154-6.

Autori publikácie *Business Analysis* zavádzajú pojem externé prostredie podniku a definujú ho ako „okolie, ktoré obklopuje podnik a je zdrojom síl, ktoré môžu vplývať na jeho fungovanie.“²⁷

Naopak Worthington definuje externé prostredie podniku, ako „prostredie pozostávajúce z vplyvov, ktoré vplývajú na podnik a ovplyvňujú transformačný

²⁷ DEBRA, P. et. al. 2010. *Business Analysis. Second edition*. Swindon: British Informatics Society Limited, 2010. 29 s. ISBN 978-1-906124-61-8.

proces podniku, obstarávanie výrobných zdrojov a spotrebu podnikových výstupov²⁸.“

Identifikácia okolia v ktorom podnik pôsobí, pomocou faktorov resp. prvkov je spoločná i pre iné náhľady na priestor činnosti podniku. Autori publikácie „Podniková diagnostika“ J. Kašík a M. Michalko²⁹ namiesto pojmu okolie podniku, používajú pojem prostredie podniku, resp. podnikateľské prostredie podniku a na základe popisu faktorov, ktoré sa v prostredí nachádzajú, rozlišujú vonkajšie podnikateľské prostredie a vnútorné podnikateľské prostredie. Rozdelenie je založené na tom, kde sa faktory pôsobiace v prostredí nachádzajú, či vo vnútri podnikateľského subjektu alebo v jeho okolí.

Vonkajšie podnikateľské prostredie sa člení na:

- makropodnikateľské prostredie,
- mezopodnikateľské prostredie.

Základný súbor faktorov makropodnikateľského prostredia tvoria:

- rast alebo pokles výkonu ekonomiky,
- rast alebo pokles inflácie,
- rast alebo pokles zamestnanosti,
- udržanie alebo narušenie vyrovnanosti štátneho rozpočtu,
- upevňovanie alebo narušenie politickej stability.

Medzi základný súbor faktorov mezopodnikateľského prostredia patria:

- ekologické faktory,
- technická a dopravná infraštruktúra,
- všeobecná a ekonomická kultúra,
- ekonomická a podnikateľská infraštruktúra,
- vodcovské podnikateľské subjekty.

Vnútorné podnikateľské prostredie tvorí mikropodnikateľské prostredie.

²⁸ WORTHINGTON, I. – BRITTON, CH. 2009. *Business Environment. Sixth Edition*. Harlow: Pearson Education Limited, 2009. 5 s. ISBN 978-0-27371-675-4.

²⁹ KAŠÍK, J. – MICHALKO, M. a kol. 1998. *Podniková diagnostika*. Ostrava: Tandem, 1998. 84 s. ISBN 80-902167-4-9.

Základný súbor faktorov v rámci mikroprostredia tvorí:

- umenie vlastniť /portfólio podnikateľ'a/,
- umenie viesť ľudí,
- umenie uspokojovať potreby,
- umenie komunikovať,
- umenie formulovať podnikateľskú filozofiu.

V tejto súvislosti autori J. Kašík a M. Michalko kladú otázku, či by podnikateľské prostredie nemalo byť „zosobnené“, a z tohto dôvodu by sa na prostredie malo nazeráť, ako na subjekt.

Táto koncepcia rozširuje tradičný náhľad na prostredie ako na objekt, na ktorý sa pôsobí a ten iba reaguje na toto pôsobenie. K prostrediu by sa podľa autorov malo pristupovať ako k subjektu, ktorý sa vyznačuje vlastnou filozofiou vývoja, vlastnou aktivitou. V druhom prípade dostáva vzťah podnik – prostredie novú kvalitu, ide o dialóg a harmonizáciu záujmov dvoch subjektov.

Do tohto pohľadu na prostredie zapadá i definícia Š. Slávika³⁰, ktorý rozdeľuje vonkajšie prostredie na makroprostredie a odvetvové prostredie. Práve odvetvové prostredie je novým prvkom v tomto chápaní prostredia v ktorom podnik rozvíja svoju činnosť. Tento nový „rozmer“ prostredia neobsahujú definície už uvedených autorov. Rovnako definujú okolie podniku i Majdúchová a Neumannová. Charakter týchto väzieb môže byť podľa autora vertikálny alebo horizontálny. Vertikálne väzby predstavujú mocenský vzťah štátu, obcí a miest k podniku. Horizontálne väzby sú väzby podniku k odberateľom, dodávateľom, konkurenciám, finančným inštitúciám a verejnosti. Autorky okolie podniku vnútorne štruktúrujú na svetové a vnútroštátne okolie. Vnútroštátne okolie tvoria jeho oblasti ako aj súhrn inštitúcií, ktoré sa v ňom nachádzajú.

Medzi oblasti okolia autorky zaraďujú spoločenskú, ekonomickú, technologickú a ekologickú oblasť. Súhrn inštitúcií okolia podľa autora tvoria štát, subjekty samosprávy, odberatelia, dodávatelia, konkurenti, finančné inštitúcie a verejnosť.

³⁰ SLÁVIK, Š. 2013. *Strategický manažment*. Bratislava: Sprint 2, 2013. 148 s. ISBN 978-80-89393-96-1.

Šúbertová³¹ vo svojich publikáciách uvádza namiesto pojmu okolie podniku, pojem podnikateľské prostredie. V rámci vymedzenia podnikateľského prostredia poukazuje na súbor vonkajších činiteľov, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú rozvoj podnikania. Vonkajšie prostredie hodnotí ako objektívne prostredie vo vzťahu k podnikom, ktoré funguje nezávisle od ich požiadaviek.

Vzhľadom na potrebu sprehľadnenia a utriedenia viacerých pojmov charakterizujúcich priestor, v ktorom podnik vykonáva svoju podnikateľskú činnosť, budeme pre účely spracovania dizertačnej práce, používať tieto pojmy s ich nasledujúcimi definíciami:

Okolie podniku – predstavuje súhrn všetkých prvkov prostredia, ktoré podnik obklopujú a nachádzajú sa za pomyslenými hranicami podniku, s ktorými je podnik v neustálej interakcii, ako aj všetkých procesov, ktoré na podnik pôsobia z vonkajšieho prostredia.

Podnikateľské prostredie – tvoria ho jednotlivé zložky okolia podniku uvedené v predchádzajúcej definícii, rozšírené o vnútorné prostredie podniku. Toto prostredie sa nachádza vo vnútri podniku a nie je súčasťou okolia podniku.

Makroekonomické prostredie – predstavujú ho ekonomické, politicko-právne, sociokultúrne, technické, resp. demografické zložky. Tieto zložky sú predmetom jednotlivých čiastkových politík hospodárskej politiky štátu, ktorá ovplyvňuje pôsobenie podnikov a ich úspešnosť. Diagnostika faktorov, resp. konkrétnych ukazovateľov ich kvantifikovateľnosti, je jedným z najdôležitejších atribútov spracovanej dizertačnej práce. Za základné faktory budeme považovať výkonnosť ekonomiky a jej vývoj, nezamestnanosť, infláciu, obchodnú bilanciu a pod. Uvedené faktory sa hodnotia prostredníctvom ukazovateľov akými sú: hrubý domáci produkt, hrubý národný produkt, miera inflácie, miera mezamestnanosti, saldo obchodnej bilancie a pod. Z praktického hľadiska a vzhľadom na tému dizertačnej práce, zaradíme do tohto prostredia aj odvetvové prostredie, ktorého faktory budeme kvantifikovať prostredníctvom adekvátnych ukazovateľov.

³¹ ŠÚBERTOVÁ, E. a kol. 2009. *Podnikanie v malých a stredných podnikoch pre manažérov*. Bratislava: EKONÓM, 2009. 24 s. ISBN 978-80-225-2869-6.

2 CIEĽ PRÁCE

Cieľom dizertačnej práce je na základe výsledkov využitých metód podnikovej diagnostiky, posúdiť citlivosť podniku na vplyv makroekonomického prostredia a podniku navrhnúť opatrenia na zmiernenie, resp. elimináciu uvedených vplyvov na jeho pôsobenie.

Naplnenie hlavného cieľa je podmienené dosiahnutím vytýčených čiastkových cieľov, ktoré sa týkajú teoretickej a praktickej časti práce.

Teoretická časť je zameraná na dosiahnutie nasledujúcich čiastkových cieľov:

- charakterizovať podstatu, význam a členenie podnikovej diagnostiky a jej odlíšenie od analýzy, auditu a controllingu,
- rozpracovať metodológiu podnikovej diagnostiky,
- na základe teoretických poznatkov z domácej aj zahraničnej literatúry, zadefinovať makroekonomické prostredie,
- popísať metódy a postupy diagnostiky makroekonomického prostredia.

Praktická časť je orientovaná na dosiahnutie nasledujúcich čiastkových cieľov:

- predstaviť a charakterizovať vybraný podnik,
- analyzovať makroekonomické prostredie Slovenskej republiky,
- diagnostikovať vplyv vybraných makroekonomických faktorov, prostredníctvom makroekonomických ukazovateľov na výsledok hospodárenia podniku,
- diagnostikovať vplyv vybraných zložiek makroekonomického prostredia na úrovni priemyselnej výroby a odvetvia elektrotechnického priemyslu na hospodárenie podniku,
- analyzovať citlivosť podniku na makroekonomické prostredie,
- navrhnúť opatrenia na skvalitnenie činnosti podniku, z dôvodu eliminácie alebo zmiernenia dopadov makroekonomického prostredia na podnik.

3 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Metodikou práce rozumieme súbor postupov a prístupov vo vedeckom skúmaní problémov. Pod pojmom metóda rozumieme spôsob, ktorým sa od určitého východiskového stavu dospeje k stanovenému cieľovému stavu. Za účelom poznania vybraného podniku a okolia, bude použitá konkrétna metodika a konkrétne metódy skúmania. Nasledujúca kapitola sa venuje objasneniu diagnostických metód a postupov použitých pri skúmaní vybraného podniku.

3.1 Definovanie skúmaného problému

Dôvodom, pre ktorý sme sa zamerali na diagnostiku makroekonomického prostredia, je značná významnosť tohto segmentu pre podnikovú sféru, predovšetkým pre veľké a stredné podniky. Štát reprezentovaný vládou, a jej podriadenými štátnymi orgánmi spoločne s parlamentom, vytvára nielen právny rámec pre pôsobenie podnikov, ale najmä svojou monetárnou a fiškálnou politikou vládza zásadne ovplyvňuje makroekonomické prostredie na Slovensku.

Nie je to však iba vládza, ktorá vytvára makroekonomické prostredie na národnej úrovni. Je to predovšetkým celá podniková sféra, či už ziskového alebo neziskového charakteru a rovnako i pôsobenie európskeho a svetového okolia na makroekonomické prostredie SR.

Vývoj na svetových trhoch v uplynulých siedmych rokoch, poznamenaný globálnou finančnou a hospodárskou krízou, preukázal značný vplyv svetového okolia na makroekonomické prostredie. Obdobie r. 2010, 2011 a predovšetkým r. 2014 možno charakterizovať, ako postupnú konsolidáciu a ožiovovanie národných ekonomík, Zmenilo sa však správanie podnikov a ich manažmentov. Rozhodovanie podnikov o budúcich strategických investíciách je opatrnejšie, s vedomím rizika možnosti nenaplnenia stanovených cieľov. Prejavuje sa to najmä v oblasti úrovne zamestnanosti a z toho vyplývajúcej miery nezamestnanosti na Slovensku.

Podniky v priemyselnej výrobe realizujú nové objednávky a tým zvyšujú svoje tržby, so snahou zachovať existujúce kapacity zamestnancov. Ak počet

zamestnancov zvyšujú, miera tohto zvýšenia je niekoľkonásobne nižšia ako miera nárastu tržieb. Tento stav dokumentuje situácia v priemyselnej výrobe v r. 2009 a 2010. Medziročne v tomto období narástli tržby o 20,0 p. b., naopak počet zamestnancov v priemyselnej výrobe poklesol o 3,8 p. b. Medziročný nárast zamestnancov v priemyselnej výrobe bol zaznamenaný až v r. 2011 o 4,0 p. b., po opätovnom medziročnom náraste tržieb o 14,9 p. b.³² V r. 2013 sa medziročný rast tržieb spomalil na 1,6 p. b., avšak počet zamestnancov sa v tomto roku medziročne znížil o 7,7 p. b. V r. 2014 sa tržby v priemyselnej výrobe medziročne znížili o 9,8 p. b., avšak počet zamestnancov sa znížil o 22,3 p. b. Z uvedeného rovnako vyplýva, že ak podniky zaznamenávajú pokles tržieb, veľmi rýchlo znižujú viacnásobne počet svojich zamestnancov.

Komplexne charakterizovať vplyv makroekonomického prostredia na podnikovú sféru je nesporne potrebné a náročné zároveň. V tejto súvislosti je dôležitý najmä výber nástroja, pomocou ktorého má byť táto úloha vyriešená. Ak má byť táto problematika spracovaná komplexne, so všetkými súvislosťami, je vhodné použiť metódy podnikovej diagnostiky.

3.2 Charakteristika skúmaného objektu

Spoločnosť BEZ Transformátory a.s. vznikla dňa 21. 11. 1994 zápisom do obchodného registra Okresného súdu Bratislava I. oddiel Sa, vložka č. 760/B, ako nástupnícka spoločnosť, privatizáciou Bratislavských elektrotechnických závodov š. p. (BEZ š. p.) Jej historické korene však siahajú až na začiatok 20 storočia. Výroba elektrotechnickej produkcie v Bratislave sa datuje od r. 1902, kedy vznikli Uhorské Schuckertove závody Bratislava. O rok neskôr sa zlúčili so spoločnosťou Siemens. Od r. 1908 sa datujú začiatky vývoja transformátorov v Bratislave s 500 zamestnancami. V r. 1912 sa začala v Bratislave výroba distribučných transformátorov³³. Počas vojnových rokov 1914 – 1918 spoločnosť

³² Ministerstvo hospodárstva SR. 2012. Analýza priemyselnej výroby a vybraných odvetví 2011. (online). 2014. (cit. 2014-09-14). Dostupné na internete: <http://www.economy.gov.sk/analýzy/139604s>. ISSN 2186-273X.

³³ BEZ TRANSFORMÁTORY a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. Profil spoločnosti. (online). 2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete: <http://www.bez.sk/transformatory/profil> spoločnosti.

zaznamenala rozšírenie svojej výroby. V r. 1921 vznikla spoločnosť Siemens a spol. komanditná spoločnosť. V r. 1924 sa podnik stal pobočkou spoločnosti Siemens účastinná spoločnosť so sídlom v Prahe, s 1110 zamestnancami pracujúcimi v Bratislave. Počas r. 1932 – 1935 svetová kríza výrazne zasiahla i výrobu transformátorov v Bratislave, počet zamestnancov klesol v tomto období na 180. V r. 1944 počas II. Svetovej vojny, zaznamenal bratislavský podnik opäť rozšírenie sortimentu výroby, najmä v súvislosti s vojenskou výrobou. Počet zamestnancov stúpol na 1300.

V r. 1946 bol podnik znárodnený a stal sa súčasťou podniku ČKD Praha n. p. ako závod Bratislava. Od 1. 1. 1950 získal podnik opäť právnu subjektivitu a vznikli známe Bratislavské elektrotechnické závody n. p. (BEZ n. p.) v Bratislave. V r. 1996 bol v podniku zavedený Systém riadenia kvality. Od r. 2004 bol podnik začlenený do produktového portfólia skupiny – International BEZ Group. V r. 2012 bol v podniku úspešne certifikovaný Integrovaný systém manažérstva.

V súčasnosti je predmetom činnosti spoločnosti výroba distribučných transformátorov. Produktové portfólio tvoria trojfázové olejové distribučné transformátory a ich modifikácie, trojfázové suché a epoxidové distribučné transformátory. Súčasťou portfólia sú i transformátory pre meniče, transformátory na priemyselné použitie, trakčné transformátory a tlmivky na koľajové vozidlá, stacionárne transformátory v trakčných systémoch a tlmivky. Novým produktom je v súčasnosti trojfázový distribučný transformátor s liatou izoláciou a medeným vinutím, s magnetickým obvodom s amorfného plechu.

V r. 2013 spoločnosť dodávala svoju produkciu do 17 krajín sveta. Najväčšie objemy produkcie smerovali do Českej republiky, Ruska, na domáci trh na Slovensko, do Bulharska a do Rumunska. Objem produkcie realizovanej v týchto krajinách tvoril 90 % celkovej produkcie spoločnosti³⁴.

³⁴ BEZ TRANSFORMÁTORY a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. Profil spoločnosti. (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete: <http://www.bez.sk/transformatory/profil> spoločnosti.

3.3 Všeobecné metódy a postupy skúmania

Všeobecné metódy a postupy skúmania sa považujú za metódy všeobecného skúmania javov. Charakterizovanie vplyvu makroekonomického prostredia na vybraný podnik, si vyžaduje skúmanie tohto javu po častiach prostredníctvom metódy analýzy, tak aby sa dosiahlo kvalitnejšie poznanie jednotlivých častí celku. Prostredníctvom metódy analýzy sme skúmali jednotlivé zložky makroekonomického prostredia SR a jednotlivé indikátory vyjadrujúce aktuálnu ekonomickú situáciu podniku.

Vývoj makroekonomického prostredia v čase, rôznym spôsobom ovplyvňuje ekonomickú situáciu podniku. Komplexné posúdenie tohto vplyvu si vyžaduje použitie vedeckej metódy syntézy, prostredníctvom ktorej boli jednotlivé čiastkové poznatky posúdené ako celok, vo vzájomných súvislostiach.

Prostredníctvom metódy komparácie, boli posúdené zhody alebo rozdiely medzi skúmanými javmi. Porovnávame názory rôznych autorov, na charakter a členenie okolia podniku a na spôsoby jeho vplyvu na podnikovú sféru.

Hodnotenie celkovej ekonomickej situácie podniku sme vykonali prostredníctvom ukazovateľov, ktoré boli vybrané použitím vedeckej metódy abstrakcie.

Meniace sa parametre makroekonomického prostredia na národnej úrovni, sú vo všeobecnosti signálom pre podniky, na prehodnotenie svojej stratégie a zámerov do budúcnosti. Konkrétne postupy, ktoré sa v minulosti osvedčili, môžu byť využité i v podmienkach skúmaného podniku, na základe použitia metódy dedukcie ako postupu od všeobecného ku konkrétnemu.

Pri identifikácii úspešných postupov, ako reakcie skúmaného podniku na meniace sa makroekonomické prostredie, sme použili metódu indukcie, ako postupu od konkrétneho ku všeobecnému a jej prostredníctvom boli naformulované všeobecné odporúčania pre podnikovú sféru.

Spracovanie jednotlivých kapitol dizertačnej práce, a ich vzájomná nadväznosť zodpovedá systémovému prístupu, ktorý sa vyznačuje spôsobom myslenia, kedy sa jednotlivé skúmané javy chápu komplexne vo vzájomných vnútorných a vonkajších súvislostiach.

Uvedené všeobecné metódy vedeckej práce sú využité tak v teoretickej ako aj praktickej časti práce. Okrem týchto metód, sú v praktickej časti práce použité i vybrané špecifické metódy. Tieto sú bližšie popísané v nasledujúcej kapitole.

3.4 Špecifické metódy a postupy skúmania

V rámci špecifických metód sú v dizertačnej práci použité niektoré matematické a štatistické metódy. Za účelom prehľadného zobrazenia zistených skutočností, sú uvedené metódy doplnené grafickými metódami. Matematické a štatistické metódy umožňujú presné vyjadrenie skúmaných skutočností a vzájomných vzťahov medzi nimi.

Hlavným zdrojom informácií o sledovanom podniku sú účtovné výkazy za sledované obdobie (súvaha, výkaz ziskov a strát).

V rámci diagnostiky okolia podniku a jeho životného cyklu sme použili vybrané špecifické metódy, a to pasport okolia podniku, finančno-ekonomickú analýzu, metódy multikriteriálneho hodnotenia variantov a korelačnú analýzu, konkrétne Pearsonov koeficient.

1. Pasport okolia podniku

Pasport okolia podniku predstavuje súhrn informácií o určitom záujmovom území, v ktorom podnik pôsobí, alebo bude pôsobiť. Obsahuje nasledujúce informácie:

- a, identifikácia záujmového územia (názov, časti celku, geografická poloha, veľkosť územia a jeho ohraničenie,)
- b, retrospektívne charakteristiky, (časové rady obyvateľstva a pod.)
- c, plochy podľa využitia, (poľnohospodárska pôda, priemyselné plochy, infraštruktúra, zastavané územia)
- d, štatistiky podnikania v odvetví, (počet firiem podľa odborov činnosti, veľkosti, formy podnikania)
- e, zoznam najdôležitejších a kapitálovo najsilnejších podnikov v okolí,
- f, prehľad žiaducich rozvojových odborov a činností v záujmovom území, (príchod nových potenciálnych dodávateľov, odberateľov, subdodávateľov, rozvoj

podnikateľskej činnosti, budovanie infraštruktúry, rozvoj odvetví podporujúcich produkciu podniku)

g, prehľad nežiaducich odborov a činností, (rozvoj ťažby nerastných surovín a neobnoviteľných zdrojov energie, rozvoj technológií neprimerane zaťažujúcich životné prostredie, podnikateľské aktivity v oblasti hazardných hier a pod.)

h, ekologické obmedzenia podnikania,(všeobecne záväzné právne predpisy a normy na ochranu životného prostredia)

i, kultúrne pamiatky, chránené územia, prírodné rezervácie a zvláštnosti regiónu,

j, prehľad poskytovaných služieb v záujmovej zóne.(ubytovacie a stravovacie kapacity, miestna doprava a pod.)³⁵

Pasport okolia podniku nemusí obsahovať všetky uvedené informácie. Výber faktorov, ktoré budú použité v tejto metóde sa musí prispôbiť charakteru podniku, skúmanej zložke okolia podniku a dostupnosti údajov.

³⁵ NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. *Podniková diagnostika*. Bratislava: Iura Edition, 2012. 29 s. ISBN 978-80-8078-464-5.

2. Finančno- ekonomická analýza podniku

Finančno-ekonomická analýza poskytuje obraz o finančnom zdraví podniku a o stave a efektívnosti podnikovej ekonomiky. Prináša odpovede na mnohé otázky ohľadom likvidity podniku a jeho schopnosti splácať svoje záväzky. V prípade ak má podnik problémy s uhrádzaním svojich záväzkov, je táto skutočnosť významným signálom pre všetkých dodávateľov a partnerov i bez spracovania akejkoľvek analýzy. Avšak vysvetliť príčiny tohto stavu a pomenovať faktory, ktoré tento stav spôsobili, je úlohou finančno-ekonomickej analýzy podniku. Posudzovanie týchto príčin a identifikácia faktorov sa vykonáva prostredníctvom finančných pomerových ukazovateľov. Pre účely spracovania dizertačnej práce sme vybrali niekoľko najvýznamnejších finančných pomerových ukazovateľov a od ostatných sme abstrahovali. Hodnoty získané z účtovných výkazov ako sú súvaha a výkaz ziskov a strát a z výročných správ skúmaného podniku sme dosadzovali do základných vzťahov, upravujúcich príslušný ukazovateľ. Výber ukazovateľov bol uskutočnený na základe skúseností manažmentu podniku tak, aby všetky ukazovatele vo vzájomnej súvislosti poskytl komplexné zhodnotenie finančnej situácie podniku.

Za účelom komplexného zhodnotenia finančnej situácie podniku bol použitý nasledujúci súbor ukazovateľov³⁶:

a, Ukazovatele likvidity

Z ukazovateľov likvidity sme vybrali nasledujúce:

- pohotovú likviditu,
- bežnú likviditu.

Ukazovatele likvidity vypovedajú o likvidnej schopnosti jednotlivých druhov majetku, to znamená o ich schopnosti premeny na peňažné prostriedky v určitom čase.

³⁶ ZALAI, K. a kol. 2010. *Finančno – ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint dva, 2010. 182s. ISBN 80-888-48-89-1.

b, Ukazovatele aktivity

O efektívite využívania majetku podniku vypovedajú ukazovatele aktivity, ktoré kvantifikujú a vyjadrujú či podnik primerane alebo neprimerane využíva svoj majetok. Ak podnik nedostatočne využíva svoj majetok, zvyšujú sa mu náklady na jeho správu a údržbu a naopak ak má podnik nedostatok majetku, nemôže dosahovať tržby a zisk na úrovni, ktorú by s primeraným stavom majetku mohol dosiahnuť. Ukazovatele aktivity vypovedajú o stupni obratovosti jednotlivých druhov majetku. Medzi tieto ukazovatele sme zaradili:

- dobu obratu zásob,
- dobu obratu pohľadávok,
- dobu obratu záväzkov.

c, Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti vyjadrujú tak štruktúru finančných zdrojov podniku, ako aj pomer medzi cudzími a vlastnými zdrojmi podniku. Ak je podiel vlastných zdrojov vysoký, podnik vykazuje značnú stabilitu. Ak je však podiel vlastných zdrojov nízky, podnik je nestabilný, podlieha výkyvom na trhu. Vo všeobecnosti je cudzí kapitál lacnejší ako vlastný. V tejto súvislosti je potrebné uviesť veľmi úzku väzbu medzi ukazovateľmi zadlženosti a likvidity. Podnik musí generovať dostatočné množstvo hotovosti, aby bol schopný uhrádzať cenu za cudzí a vlastný kapitál. Zo súboru ukazovateľov, ktoré vyjadrujú zadlženosť sme zvolili nasledujúce ukazovatele:

- stupeň samofinancovania,
- stupeň zadlženosti,
- finančná páka.

d, Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability vyjadrujú výnosnosť činnosti podniku. Spoločným znakom týchto ukazovateľov je, že dávajú do pomeru v čitateli výsledok podnikovej činnosti s menovateľom, ktorý predstavuje objem vloženého kapitálu alebo objem podnikovej činnosti. Do tejto skupiny ukazovateľov sme zaradili:

- rentabilitu aktív,
- rentabilitu vlastného imania,
- rentabilitu tržieb.

3, Metódy multikriteriálneho hodnotenia variantov

Metódy multikriteriálneho hodnotenia variantov vznikli kombináciou rôznych prístupov, matematicko-štatistických metód a iných metód, za účelom poznania stavu podniku. Analyzujú a hodnotia podnik na základe vybraného súboru ukazovateľov, ktoré zobrazujú jednotlivé parametre podniku. Následne sa vybrané ukazovatele integrujú do jedného integrálneho ukazovateľa. Tento ukazovateľ vyjadruje pozíciu podniku v hodnotenom súbore podnikov. Prostredníctvom týchto metód je možné vyhodnocovať podniky, výrobky a podnikové činnosti. Vypovedacia schopnosť integrálneho ukazovateľa je závislá od vybraného súboru ukazovateľov, ktoré integruje. Medzi najpoužívannejšie metódy multikriteriálneho hodnotenia variantov zaradujem³⁷

- a, metódu váženého súčtu poradí,
- b, bodovaciú metódu,
- c, metódu normovanej premennej,
- d, metódu vzdialenosti od fiktívneho bodu.

³⁷ NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. *Podniková diagnostika*. Bratislava: Iura Edition, 2012. 136 s. ISBN 978-80-8078-464-5.

Objekt \ Ukazovateľ	x_1	x_2	...	x_j	...	x_m
1	x_{11}	x_{12}		...		x_{1m}
2	x_{21}	x_{22}		...		x_{2m}
...	...			...		
i	...			x_{ij}		
...	...			...		
n-1	$x_{n-1,1}$	$x_{n-1,2}$		...		$x_{n-1,m}$
n	x_{n1}	x_{n2}		...		x_{nm}
Váhy ukazovateľov	p_1	p_2	...	p_i	...	p_m
Charakter	-1	1	...	1	...	-1

Obr. 2: Východisková matica metód multikriteriálneho hodnotenia variantov

Prameň: NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. Podniková diagnostika. Bratislava: Iura Edition, 2012. 137 s. ISBN 978-80-8078-464-5.

x_{ij} – hodnota j-teho ukazovateľa v i-tom podniku,

m – počet ukazovateľov,

n – počet hodnotených podnikov,

p_j – váhy.

V rámci hodnotenia prisudzujeme jednotlivým ukazovateľom rôzny význam, ktorý je vyjadrený váhou určitého ukazovateľa za splnenia nasledujúcich podmienok:

$$0 < p_j < 1, j = 1, 2, \dots, m \quad \text{a platí} \quad \sum_{j=1}^m p_j = 1$$

Rozhodujúci vplyv na výsledné usporiadanie podnikov, výrobkov alebo činností, majú ukazovatele s vysokou váhou. Ukazovatele s nízkou váhou poradie iba korigujú. Poznáme štyri základné metódy multikriteriálneho vyhodnocovania variantov:

a) Metóda váženého súčtu poradí

Princíp metódy spočíva v zoradení podnikov, výrobkov alebo činností podľa jednotlivých ukazovateľov tak, že podnik, (výrobok, činnosť) v ktorom dosahuje ukazovateľ najlepšiu hodnotu, dostane poradie rovnajúce sa rozsahu súboru, podnik (výrobok, činnosť) s druhou najlepšou hodnotou dostane poradie n-1 a podnik (výrobok, činnosť) s najhoršou hodnotou dostane hodnotu 1. Inak povedané i-tý podnik, výrobok, činnosť dostáva v j-tom ukazovateli poradie S_{ij} . Výsledný integrálny ukazovateľ D_{ii} vypočítame ako súčet poradí podľa jednotlivých ukazovateľov:

$$D_{ii} = \sum_{j=1}^m p_j S_{ij}$$

Táto metóda je najjednoduchšia z vybraného súboru – generuje poradie podnikov, (výrobkov, činností) čo je jej nespornou výhodou, naopak nevýhodou tejto metódy je, že nehovorí o koľko je jeden podnik (výrobok, činnosť) lepší ako iný.

b) Bodovacia metóda

Princípom metódy je bodové ohodnotenie podnikov alebo činností. Pre každý ukazovateľ je možné nájsť podnik alebo činnosť, v ktorom dosahuje príslušný ukazovateľ najlepšiu hodnotu Tento podnik alebo túto činnosť ohodnotíme počtom bodov 100. Ostatné podniky alebo činnosti sa ohodnotia počtom bodov od 0 do 100, podľa podielu hodnoty ich ukazovateľa z najlepšej hodnoty.

Pri maximalizácii ukazovateľa platí vzťah:

$$b_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{\max.j}} \times 100$$

Pri minimalizácii ukazovateľa platí nasledujúci vzťah:

$$b_{ij} = \frac{x_{\min.j}}{x_{ij}} \times 100$$

x_{ij} hodnota i-teho ukazovateľa v j-tom podniku,

$x_{\max.j}$ – najvyššia hodnota i-teho ukazovateľa (100 bodov),

$x_{\min.j}$ – najnižšia hodnota i-teho ukazovateľa (100bodov),

b_{ij} – počet bodov pre j-ty podnik za i-ty ukazovateľ.

Následne sa vypočíta integrálny ukazovateľ ako vážený aritmetický priemer počtu bodov za jednotlivé ukazovatele:

$$b_{2i} = \frac{1}{m} \times \sum_{j=1}^m b_{ij} p_j$$

Prednosťou tejto metódy je, že umožňuje vyjadriť kvantitatívne rozdiely medzi podnikmi alebo činnosťami. Metóda rovnako umožňuje porovnávať hodnoty ukazovateľov, vyjadrené v rôznych merných jednotkách. Nevýhodou metódy je prípad, ak sa v hodnotiacom súbore vyskytne, jeden alebo viac ukazovateľov so záporným znamienkom. Ak je takýchto prípadov malý počet, podnik alebo činnosť sa ohodnotí nulovým počtom bodov.

c) Metóda normovanej premennej

Princíp metódy spočíva v prevode hodnôt ukazovateľov na normovaný tvar, na bezrozmernú veličinu s nulovým priemerom a jednotkovým rozptylom. Postup je nasledujúci:

- výpočet aritmetických priemerov $\bar{x}_j$ a smerodajné odchýlky Sx_j za jednotlivé ukazovatele,
- transformácia pôvodných hodnôt ukazovateľov x_{ij} na normovaný tvar u_{ij} pri maximalizujúcom ukazovateli.

$$u_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_{priemj}}{Sx_j}$$

Pri minimalizujúcom ukazovateli

$$u_{ij} = \frac{\bar{x}_{priemj} - x_{ij}}{Sx_j}$$

-vyjadrenie integrálneho ukazovateľa d_3 ako váženého aritmetického priemeru normovaných hodnôt,

$$d_{3i} = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m u_{ij} p_j$$

- stanovenie poradia podnikov alebo činností podľa veľkosti priemernej hodnoty normovaných veličín.

Výsledky podľa tejto metódy sú menej citlivé na extrémne hodnoty ukazovateľov a zároveň metóda prihliada na variabilitu jednotlivých ukazovateľov. Ak hodnota integrálneho ukazovateľa dosiahne zápornú hodnotu, porovnanie podnikov alebo činností sa uskutoční rozdielom a nie podielom.

d, Metóda vzdialenosti od fiktívneho bodu

Touto metódou porovnáваме hodnotené podniky s tzv. fiktívnym podnikom. Fiktívny podnik je abstraktný a dokonalý, vo všetkých ukazovateľoch dosahuje najlepšie výsledky. Pri hodnotení postupujeme nasledovne:

-výpočet aritmetických priemerov $x_{priem,j}$ a smerodajných odchýlok Sx_j pre každý ukazovateľ,

-prevod všetkých ukazovateľov na normovaný tvar,

$$u_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{priem,j}}{Sx_j} \quad \text{normovaný tvar ľubovoľného ukazovateľa}$$

$$U_{oj} = \frac{x_{oj} - x_{priem,j}}{Sx_j} \quad \text{normovaný tvar najlepšieho ukazovateľa}$$

x_{oj} – najlepšia hodnota j-teho ukazovateľa, pričom

$x_{oj} = x_{max,j}$ pre ukazovatele, ktoré sa majú maximalizovať,

$x_{oj} = x_{min,j}$ pre ukazovatele, ktoré sa majú minimalizovať,

c, integrálny ukazovateľ má následne tvar,

$$d_{4i} = \frac{1}{m} \sqrt{\sum_{j=1}^m (u_{ij} - u_{0j})^2 p_j}$$

$i = 1, 2, \dots, n$, p_j = váha j-teho ukazovateľa.

Ukazovateľ vyjadruje euklidovskú vzdialenosť konkrétneho podniku od fiktívneho bodu.

- Určenie poradia podnikov. Najlepší podnik je ten, ktorý má najmenšiu vzdialenosť od fiktívneho podniku, má najmenšiu hodnotu integrálneho ukazovateľa. Výsledky

hodnotenia nadobúdajú vždy kladné hodnoty, z tohto dôvodu je možné porovnávať podniky podielom aj rozdielom.

e, Integrálny ukazovateľ

Prostredníctvom jednotlivých metód multikriteriálneho hodnotenia variantov sa stanoví poradie podnikov alebo činností, pričom tieto poradia sa navzájom líšia. Výsledky hodnotenia podľa jednotlivých metód sú ťažko porovnateľné, z tohto dôvodu sa zostavuje integrálny ukazovateľ, ktorý je výsledkom váženého súčtu čiastkových integrálnych ukazovateľov, každej použitej metódy. Každému čiastkovému integrálnemu ukazovateľu sa prisudzuje váha, ktorá vyjadruje dôležitosť metódy, ktorú daný ukazovateľ reprezentuje. Integrálny ukazovateľ za konkrétny rok sa vypočíta podľa nasledujúceho vzťahu:

$$IU = \sum_{j=1}^n (v_i, \text{čIU}_i) \quad pIU = IU / \sum_{i=1}^n v_i$$

IU – integrálny ukazovateľ,

čIU – čiastkový integrálny ukazovateľ,

v – váha i-teho čiastkového integrálneho ukazovateľa,

i – poradie aktuálne spracovávaného čiastkového integrálneho ukazovateľa,

n – počet čiastkových integrálnych ukazovateľov,

pIU – priemerný integrálny ukazovateľ.

Na výpočet priemerného integrálneho ukazovateľa, je potrebné poznať hodnoty čiastkových integrálnych ukazovateľov. Ak má výsledný ukazovateľ danej metódy multikriteriálneho hodnotenia rastúci charakter, čiastkový integrálny ukazovateľ vypočítame:

$$\text{čIU} = \text{VUM}_r - \text{VUM}_{\min} / \text{VUM}_{\max} - \text{VUM}_{\min}$$

Ak má výsledný ukazovateľ danej metódy klesajúci charakter, čiastkový integrálny ukazovateľ vypočítame:

$$\text{čIU} = \text{VUM}_{\max} - \text{VUM}_r / \text{VUM}_{\max} - \text{VUM}_{\min}$$

VUM_r – výsledný ukazovateľ metódy za rok,

$\text{VUM}_{\max}$ – maximálny výsledný ukazovateľ metódy za všetky roky,

VUM_{min} – minimálny výsledný ukazovateľ metódy za všetky roky,

X – ideálna hodnota, ku ktorej sa majú VUM priblížiť.

Výsledná priemerná hodnota integrálneho ukazovateľa sa následne porovnáva s jednotlivými čiastkovými integrálnymi ukazovateľmi. Ak majú všetky čiastkové integrálne ukazovatele rovnakú váhu, priemerný integrálny ukazovateľ sa bude rovnať ich aritmetickému priemeru.

4. Korelačná analýza

Analýza vybraných finančných ukazovateľov vyjadruje dosiahnuté výsledky podniku za skúmané obdobie a zároveň identifikuje činitele, ktoré doterajší vývoj podniku ovplyvnili. Nástroj na zhodnotenie závislosti dvoch premenných predstavujú korelačné koeficienty. Za účelom výpočtu koeficienta korelácie, použijeme nasledujúci zjednodušený tvar.

$$r_{xy} = \frac{\overline{xy} - \bar{x} * \bar{y}}{s_x s_y}$$

r_{xy} – koeficient korelácie medzi premennými x a y

$\bar{x}$ – aritmetický priemer premennej x

$\bar{y}$ – aritmetický priemer premennej y

$\overline{xy}$ aritmetický priemer súčinu premenných x a y

s – smerodajná (štandardná) odchýlka

Koeficient korelácie môže nadobúdať hodnoty z intervalu $<-1,1>$. Ak koeficient korelácie nadobúda kladnú hodnotu, je medzi premennými priama závislosť. To znamená, že nárast (pokles) premennej X vyvolá nárast (pokles) premennej Y . Ak koeficient korelácie nadobúda zápornú hodnotu, je medzi premennými nepriama závislosť. To znamená, že nárast (pokles) premennej X vyvolá pokles (nárast) premennej Y . Ak koeficient nadobúda hodnotu 0, nie je medzi premennými žiadna závislosť. Čím je hodnota koeficienta bližšie ku krajným hodnotám, tým je závislosť medzi premennými silnejšia.

V praxi často riešime úlohu, do akej miery závisí alebo podmieňuje zmena štatistického znaku prvkov jedného výberu, zmenu štatistického znaku prvkov druhého výberu, alebo ako tesne na sebe závisia dvojice znakov dvojrozmerného súboru. Touto problematikou sa zaoberá korelačná analýza a regresná analýza. Naším cieľom bude analyzovať a charakterizovať vzťah dvoch javov, tento vzťah zmerať a ak existuje tak ho vyjadriť matematicky.

Korelácia vo svojej podstate znamená a vyjadruje vzájomný vzťah medzi dvomi procesmi alebo veličinami. Ak sa jedna z nich mení, mení sa i druhá a naopak. Ak sa medzi dvomi procesmi ukáže korelácia, je pravdepodobné, že na sebe závisia, avšak z toho ešte nemôžeme usúdiť, že sa podmieňujú, že jeden z nich je príčinou a druhý následkom. To však samotná korelácia nedovoľuje rozhodnúť. K tomu nie je možné použiť len matematický aparát, ale musíme túto závislosť logicky zdôvodniť – rovnako ako určenie nezávislej a závislej veličiny.³⁸

Zatiaľ, čo pod pojmom regresná analýza rozumieme štatistickú metódu, musíme vnímať aj fakt, že slúži k odhadovaniu hodnoty závislej veličiny alebo vysvetľovanej premennej, na základe znalosti veličiny neznámej resp. vysvetľujúcej premennej. Korelácia slúži k analyzovaniu tesnosti dvoch náhodných veličín, zatiaľ čo regresia hľadá spôsob tejto závislosti a umožňuje predpovede. Poznáme jednostranné a vzájomné vzťahy náhodných veličín:

- Jednostranné - kedy zmena štatistického znaku jedného súboru náhodnej veličiny (nezávislej premennej) $[x]$, podmieňuje zmenu štatistického znaku súboru druhej náhodnej veličiny (závislej premennej) $[y]$.
- Vzájomné – pri nich nie je možné rozlíšiť medzi súborom závislej a nezávislej premennej. Za príčinu a následok môžeme teda zvoliť jeden i druhý štatistický znak z dvojice skúmaných súborov.

Úlohou korelačnej analýzy je zmerať tesnosť zmeny hodnoty znaku závislej premennej, pri zmene hodnoty znakov nezávislej premennej.

³⁸ PACÁKOVÁ, V. a kol. 2003. *Štatistika pre ekonómov*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2003. 221 s. ISBN 80-89047-74-2.

Stanovenie tejto tesnosti je nutným krokom, ktorý predchádza regresnej analýze a vyjadreniu tejto závislosti matematickou funkciou. Tesnosť závislosti dvoch javov X a Y, zmeriame pomocou charakteristiky „koeficient korelácie“, čo vyjadruje vzorec:

$$r_{xy} = r_{yx} = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Obr. 3: Koeficient korelácie

Prameň: ČIPRA, T. 2008. Finanční ekonometrie. Praha: Ekopress, 2008. 68 s. ISBN978-80-86928-43-9.

Ako vidíme na prvý pohľad, jedná sa o zložitú závislosť. Avšak určenie tesnosti korelačnej závislosti môžeme zjednodušiť na tento tvar:

$$r_{xy} = r_{yx} = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{\sqrt{(n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2) \cdot (n \sum_{i=1}^n y_i^2 - (\sum_{i=1}^n y_i)^2)}}$$

Obr. 4: Tesnosť korelačnej závislosti

Prameň: ČIPRA, T. 2008. Finanční ekonometrie. Praha: Ekopress, 2008. 70 s. ISBN978-80-86928-43-9.

Použitie korelačného koeficientu predpokladá rozdelenie oboch výberov, ďalšou podmienkou je linearita vzťahu x_i a y_i , čo znamená že regresná funkcia musí byť priamka. Nami uvedený koeficient nájdeme v literatúre pod označím Pearsonov korelačný koeficient, v praxi sa stretávame i so Spearmanovým koeficientom, ktorý však neberie do úvahy hodnoty sledovaných javov, ale ich poradie.

Na záver môžeme zhrnúť, že úlohou korelačnej analýzy je vyjadrenie tendencií zmien hodnoty znakov závislej premennej, pri zmene hodnoty znaku nezávislej premennej. Následne je možné prostredníctvom regresnej analýzy určiť,

aká hodnota znaku závislej premennej zodpovedá z najväčšou pravdepodobnosťou určitej hodnote znaku nezávislej premennej.³⁹

3.5 Spôsoby získavania údajov

Pre teoretickú časť práce boli použité údaje z dostupnej domácej aj zahraničnej odbornej literatúry, zo zborníkov z vedeckých konferencií a z odborných časopisov. Zoznam týchto zdrojov je uvedený v použitej literatúre. Pri výbere vhodnej literatúry bolo zohľadnené obsahové kritérium, so zameraním na podnikovú diagnostiku, osobitne na diagnostiku okolia podniku a diagnostiku životného cyklu podniku.

Pre potreby spracovania praktickej časti práce, sme čerpali zo zdrojov prístupných na internete, predovšetkým to boli rôzne analýzy a štatistické prehľady týkajúce sa ekonomického vývoja, vývoja priemyselnej výroby a trendov vývoja v odvetví elektrotechnického priemyslu.

Dôležitým zdrojom informácií boli interné materiály podniku – účtovné závierky, za príslušné kalendárne roky sledovaného obdobia. V rámci účtovných závierok bola použitá ako zdroj údajov súvaha, spracovaná k 31. 12. príslušného kalendárneho roka a výkaz ziskov a strát, spracovaný rovnako k 31. 12. príslušného kalendárneho roka. Ďalším zdrojom informácií boli i výročné správy podniku za príslušné kalendárne roky.

Uvedené internetové zdroje a interné materiály podniku, boli využité v praktickej časti práce, pri aplikácii vybraných špecifických metód podnikovej diagnostiky. V rámci pasportu okolia podniku boli využité údaje o vývoji makroekonomického prostredia, priemyselnej výroby, odvetvia elektrotechnického priemyslu, o evidenčnej hodnote jednotlivých druhov majetku podniku, o zdrojoch krytia tohto majetku a o údajoch kvantifikujúcich dosiahnuté výsledky podniku. Z interných materiálov podniku bola použitá súvaha a výkaz ziskov a strát, za príslušné kalendárne roky. Na doplnenie týchto údajov boli využité i informácie z výročných správ podniku.

³⁹ KLADIKOVKO, F. 2012. Korelace a regrese: Dizertační práce. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2012. 36 s.

V rámci aplikácie metódy finančno-ekonomickej analýzy a metód multikriteriálneho hodnotenia variantov, boli využité údaje zo súvahy a z výkazu ziskov a strát podniku za príslušné kalendárne roky. Tieto údaje boli rovnako využité i v rámci korelačnej analýzy, spolu s údajmi za makroekonomické prostredie, priemyselnú výrobu a odvetvie elektrotechnického priemyslu.

4.VÝSLEDKY PRÁCE

V predchádzajúcej kapitole tejto práce sme uviedli jednotlivé metódy diagnostiky makroekonomického prostredia a podniku, včítane korelačnej analýzy, ako metódy na posúdenie vplyvu makroekonomického prostredia na vybraný podnik. Vo štvrtej kapitole práce sa budeme venovať praktickej aplikácii týchto metód, v podmienkach vybraného stredného podniku – BEZ Transformátory a.s. Bratislava. Na začiatku štvrtej kapitoly bude predstavený uvedený podnik, metódou pasportu okolia tohto podniku budú analyzované faktory makroekonomického prostredia, pôsobiace na podnik. Objektom diagnostiky bude základný súbor makroekonomických faktorov, vyjadrený konkrétnymi ukazovateľmi ich kvantifikovateľnosti. V ďalšej časti kapitoly bude diagnostikovaný samotný podnik prostredníctvom metód multikriteriálneho hodnotenia variantov. V závere kapitoly bude predmetom diagnostiky vplyv vybraných faktorov a zložiek makroekonomického prostredia na podnik.

4.1 Pasport okolia podniku BEZ Transformátory a.s.

Metóda pasportu okolia podniku predstavuje spracovanie informácií o určitom geografickom území, regióne alebo lokalite. Táto metóda vychádza z číselných a slovných údajov, ktoré charakterizujú dané územie. Táto metóda bola popísaná a charakterizovaná v tretej kapitole práce. Vo štvrtej kapitole bude metóda pasportu aplikovaná na makroekonomické prostredie SR a podnik, naplnením jej jednotlivých zložiek konkrétnymi údajmi.

4.1.1 Identifikácia záujmového územia

Spoločnosť BEZ Transformátory a.s. vznikla dňa 21. 11. 1994 zápisom do obchodného registra Okresného súdu Bratislava I. oddiel Sa, vložka č. 760/B, ako nástupnícka spoločnosť privatizáciou Bratislavských elektrotechnických závodov š. p. Sídlo spoločnosti je v Bratislave. Predmetom činnosti spoločnosti je výroba distribučných transformátorov. Svoju produkciu dodáva do 17 krajín sveta.

Najväčšie objemy produkcie smerujú do Českej republiky, Ruska, na domáci trh, do Rumunska a do Bulharska. Objem produkcie realizovanej v týchto krajinách tvorí 90 % celkovej produkcie podniku. Objektom záujmu pasportu a dizertačnej práce je makroekonomické prostredie Slovenskej republiky a činnosť podniku kvantifikovaná v podobe vybraných ukazovateľov.

4.1.2 Vývoj vybraných makroekonomických faktorov SR

Vývoj makroekonomických faktorov determinuje stav, v akom sa nachádza makroekonomické prostredie. Tento stav je možné charakterizovať prostredníctvom vybraných makroekonomických faktorov. Ich doterajší vývoj, aktuálny situácia a predpoklad ich možného vývoja v budúcnosti, sú dôležitými informáciami pre všetky subjekty pôsobiace v tomto priestore. V nasledujúcom texte tejto podkapitoly je analyzovaný vývoj vybraných makroekonomických faktorov, významných pre činnosť podniku.

a) Rating Slovenskej republiky

Rating predstavuje nezávislé hodnotenie schopností a vôle subjektu plniť svoje budúce záväzky. Vyjadruje riziko, ktoré vzniká investorom a veriteľom pri vzájomnej transakcii s hodnoteným subjektom. Na základe tohto ohodnoteného rizika sa potenciálni investori rozhodujú o umiestnení svojich podnikateľských aktivít do konkrétnej krajiny. Pre hodnotený subjekt – krajinu toto hodnotenie predstavuje nezávislé informácie o tom, kde sa nachádza v porovnaní s ostatnými subjektmi. Základom hodnotenia krajiny je výber určitých faktorov, ktoré úroveň rizika krajiny zosilňujú alebo zoslabujú. Následne skupina expertov priradzuje jednotlivým faktorom body zo stanovenej stupnice. Najlepšie hodnotená krajina získa najväčší počet bodov. Ak niektoré faktory ovplyvňujú riziko výraznejšie, pridelia sa im váhy a výsledné hodnotenie je výsledkom váženého súčtu bodov.

Najčastejšie sú používané nasledujúce faktory:⁴⁰

politická stabilita, ekonomická stabilita, menová a kurzová stabilita, repatriácia kapitálu a zisku, ochrana technológie, postoj k zahraničným investíciám, systém prístupu k zahraničnému podnikaniu a kultúrne interakcie.

Najdôležitejšími zdrojmi uvedených informácií sú:

štatistika Medzinárodného menového fondu, štatistika Organizácie spojených národov, štátna štatistika príslušnej krajiny, špecializované inštitúcie v zahraničí, špecializované informačné agentúry príslušnej krajiny.

Ekonomická, investičná a politická situácia v Slovenskej republike je z dlhodobého hľadiska hodnotená ako stabilná. Vývoj jej ratingového ohodnotenia od piatich renomovaných agentúr v období rokov 2008 – 2015 zobrazuje tabuľka č. 4.

⁴⁰ Euroekonom.2015.Hodnotenie rizika regiónov a štátov. (online). 2015.(cit. 2015-07-25). Dostupné na internete:[http:// www.euroekonom.sk/ekonomia/riziko/hodnotenie-rizika-regiuonov-a-statov/](http://www.euroekonom.sk/ekonomia/riziko/hodnotenie-rizika-regiuonov-a-statov/) ISSN 3757-291X.

Tab. 1: Vývoj ratingového hodnotenia Slovenskej republiky

	Standard & Poor's	Moody's	Fitch Ratings	Rating and Investment Information	Japan Credit Rating Agency
2015	A pozitívny výhľad	A2 stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2014	A pozitívny výhľad	A2 stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2013	A stabilný výhľad	A2 stabilný výhľad (od októbra)	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2012	A stabilný výhľad (od januára)	A2 negatívny výhľad (od februára)	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2011	A+ pozitívny výhľad (od augusta)	A1 stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2010	A+ stabilný výhľad	A1 stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2009	A+ stabilný výhľad	A1 stabilný výhľad (od marca)	A+ stabilný výhľad	A stabilný výhľad	A+ stabilný výhľad
2008	A+ stabilný výhľad (od novembra) A pozitívny výhľad (od marca)	A1 pozitívny výhľad (od júla)	A+ stabilný výhľad (od júla)	A stabilný výhľad (od júla)	A+ stabilný výhľad (od augusta)

Prameň: Národná banka Slovenska

Všetkých päť ratingových agentúr udelilo Slovenskej republike v sledovanom období v prevažnej miere stabilný výhľad. Tento výsledok znamená, že investície v Slovenskej republike sú hodnotené ako bezpečné s nízkym rizikom.

b) Hrubý domáci produkt

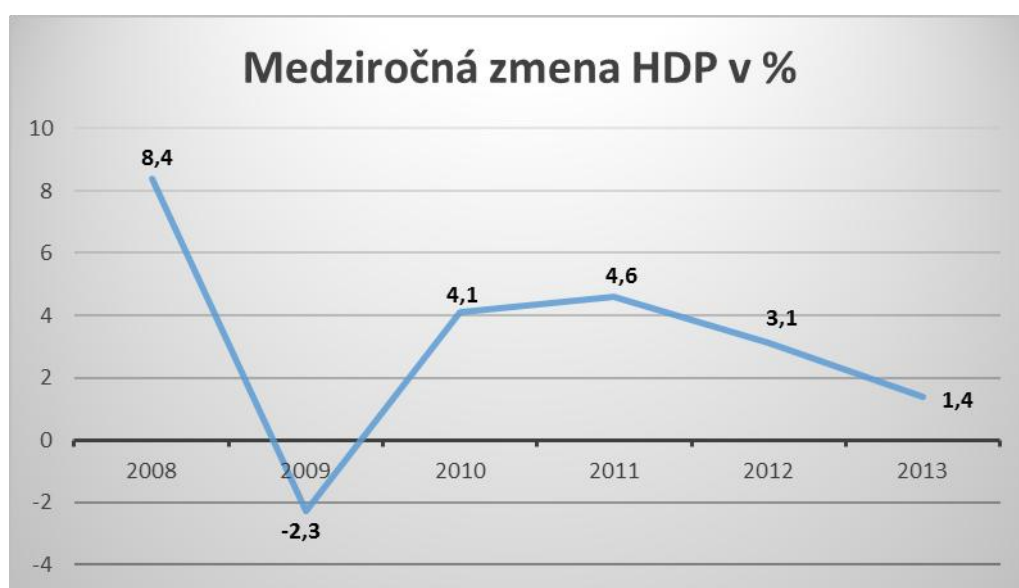
Hrubý domáci produkt predstavuje hodnotu všetkých finálnych výrobkov a služieb, ktoré boli vyprodukované na území určitého štátu za jeden kalendárny rok. Hrubý domáci produkt Slovenskej republiky rástol až do r. 2008 . V tomto roku dosiahol medziročný rast úroveň 8,4 p. b. V r. 2009 bol zaznamenaný prudký pokles na – 2,3 p. b. , ktorý bol zapríčinený výrazným poklesom dopytu a dopadmi globálnej finančnej krízy. V r. 2012 bola miera rastu hrubého domáceho produktu

Slovenskej republiky na úrovni 3,1 p. b. a v r. 2013 na úrovni 1,4 p. b. V nasledujúcom r. 2014 sa začal medziročný rast HDP opäť zvyšovať a dosiahol hodnotu 3,5 p. b. V tabuľke č. 5 je zobrazený dosiahnutý hrubý domáci produkt za jednotlivé roky a graf č. 2 ukazuje vývoj jeho rastu resp. poklesu v období rokov 2008 – 2014.

Tab. 2: Hrubý domáci produkt

HDP v mil EUR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
HDP – stále ceny	65431	64083	65573	67862	70216	71764	74272
HDP – bežné ceny	64842	63394	65897	68974	71096	72134	74655

Prameň: Štatistický úrad SR

Graf 1: Medziročný rast HDP v SR

Prameň: Štatistický úrad SR

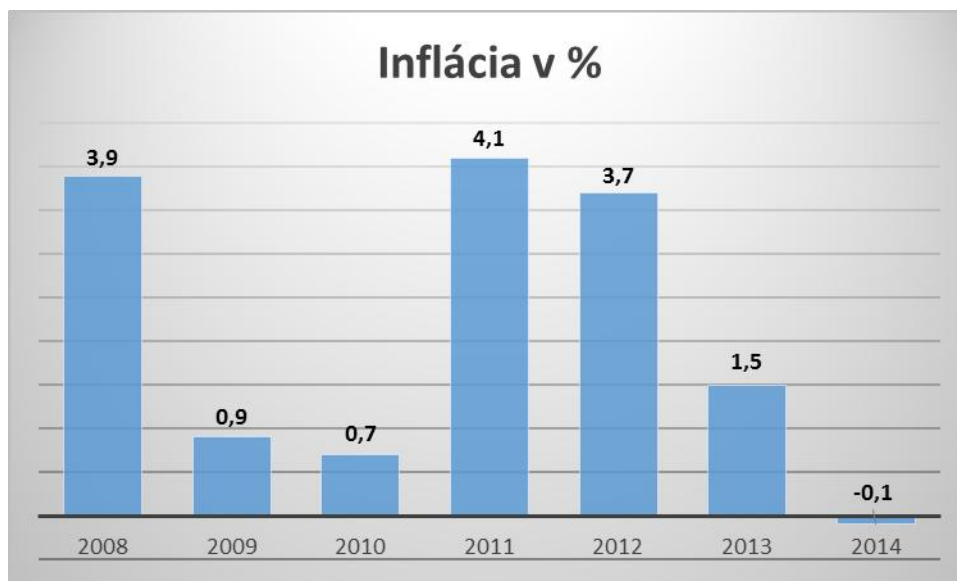
c, Inflácia

Inflácia predstavuje zvýšenie cenovej hladiny, čo má za následok zníženie kúpnej sily peňazí. Na začiatku sledovaného obdobia v r. 2008, bola pomerne vysoká miera inflácie ovplyvnená vysokým ekonomickým rastom (rast HDP o 8,4 p. b.) a vysokým domácim dopytom. V nasledujúcich rokoch 2009 a 2010 bola nízka miera inflácie ovplyvnená vstupom Slovenskej republiky do eurozóny a opatreniami vlády zameranými proti zvyšovaniu cien tovarov a služieb. Súčasne na zníženie inflácie pôsobil i pokles domáceho dopytu spôsobený znížením zamestnanosti a súčasne značným zvýšením miery nezamestnanosti. V rokoch 2011 a 2012 sa miera inflácie zvýšila v dôsledku zvýšenia rastu HDP a postupného oživovania ekonomiky po období útlmu spôsobeného globálnou finančnou krízou. V r. 2013 došlo k opätovnému poklesu miery inflácie, čo bolo spôsobené poklesom tempa rastu HDP a opätovným znížením zamestnanosti. V r. 2014 bol zaznamenaný značný pokles inflácie až na zápornú hodnotu – 0,1 % , čím sa ekonomika dostala do pásma deflácie. Tento stav bol ovplyvnený monetárnou politikou Európskej centrálnej banky a jej znížením úrokových sadzieb a všeobecným poklesom cien tovarov a služieb na európskom trhu. Vývoj miery inflácie je vyjadrený v tabuľke č. 3 a na grafe č. 2.

Tab. 3: Miera inflácie v SR

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inflácia v %	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1

Prameň:: Štatistický úrad SR

Graf 2: Miera inflácie v SR

Prameň: Štatistický úrad SR

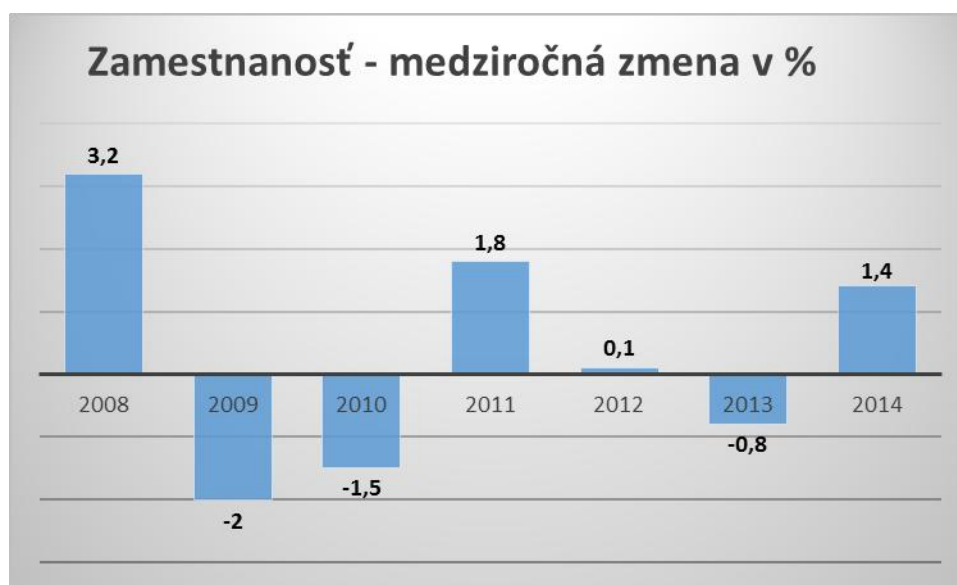
d, Miera nezamestnanosti

Miera nezamestnanosti vyjadruje pomer celkového počtu nezamestnaných k celkovej pracovnej sile. Je to jeden z najcitlivejších makroekonomických ukazovateľov, ktorý má svoj politický a sociálny rozmer. Počas sledovaného obdobia miera nezamestnanosti zaznamenala prevažne rastúci vývoj. Najnižšia úroveň bola v r. 2008 kedy dosiahla hodnotu 9,53 % (počet evidovaných nezamestnaných podľa ústredia práce), v nasledujúcom období v dôsledku dopadov globálnej finančnej krízy a zmeny správania sa zamestnávateľov v oblasti tvorby nových pracovných miest, miera stúpala. Najvyšší nárast bol zaznamenaný v r. 2009 na úroveň 14,32 % a najvyššia hodnota evidovanej nezamestnanosti bola dosiahnutá v r. 2012 na úrovni 15,76 %. V nasledujúcich dvoch rokoch došlo k jej miernemu poklesu a v r. 2014 dosiahla úroveň 13,85 %. Vývoj miery nezamestnanosti za sledované obdobie je zachytený v tabuľke č. 4 a na grafe č. 3 je prezentovaný vývoj zamestnanosti za sledované obdobie.

Tab. 4 Miera nezamestnanosti v SR

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miera evidovanej nezamestnanosti v % podľa ústredia práce celkom	9,53	14,32	14,19	14,99	15,76	14,78	13,85
Miera evidovanej nezamestnanosti v % podľa ústredia práce- disponibilní	8,39	12,66	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29
Miera nezamestnanosti v % podľa štatistického úradu - VZPS	9,6	12,1	14,4	13,6	14,0	14,2	12,3

Prameň: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Štatistický úrad SR

Graf 3: Vývoj miery zamestnanosti v SR

Prameň: Štatistický úrad SR

Ak porovnáme dosahované hodnoty miery nezamestnanosti v sledovanom období, s vývojom medziročného rastu resp. poklesu zamestnanosti, zistíme dve zaujímavé skutočnosti. V r. 2011 bol zaznamenaný medziročný rast zamestnanosti o 1,8 p. b., avšak súčasne sa zvýšila i miera nezamestnanosti zo 14,19 % v r. 2010 na 14,99 %

v r. 2011. Jedným z možných vysvetlení je, že do práce v tomto roku nastúpili osoby, ktoré neboli súčasne evidované na príslušnom úrade práce ale boli dobrovoľne nezamestnané. Túto hypotézu umocňuje skutočnosť, že v tomto roku podľa ŠÚ SR poklesla miera nezamestnanosti zo 14,4 % v r. 2010 na 13,6 % v r. 2011. Štatistický úrad získava údaje pre výpočet miery nezamestnanosti prostredníctvom výberového zisťovania pracovných síl, na rozdiel od ústredia práce, ktoré získava údaje zo svojho informačného systému o počtoch a štruktúre evidovaných uchádzačov o prácu. Naopak v r. 2013 bol zaznamenaný medziročný pokles zamestnanosti – 0,8 p. b. ale miera nezamestnanosti v tomto roku poklesla. Možným vysvetlením je, že o prácu prišli osoby, ktoré sa následne nezaevidovali na úrade práce a súčasne pokles evidovanej nezamestnanosti mohli spôsobiť prípady sankčného vyradenia osôb z evidencie úradu práce, bez následného nástupu do práce.

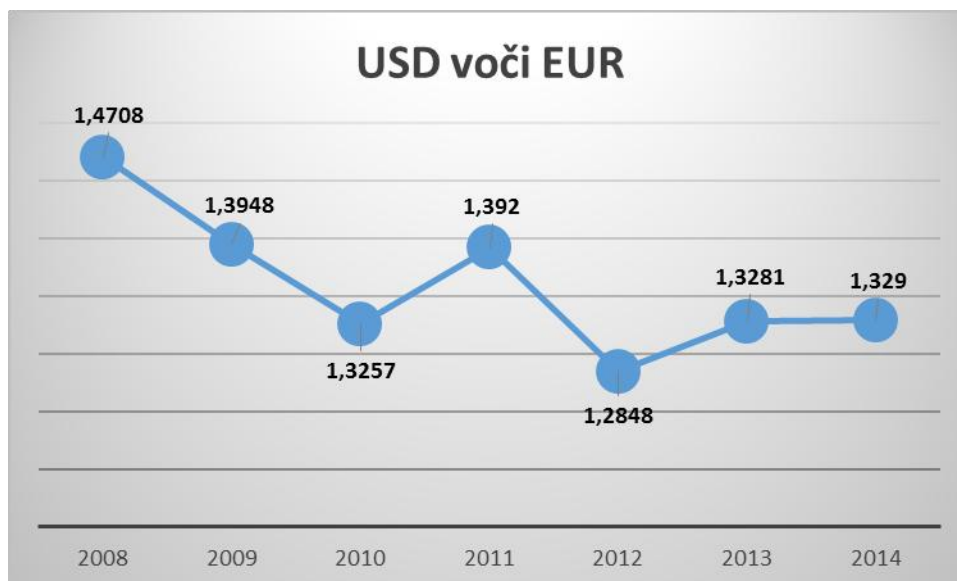
e) Stabilita meny

Na začiatku sledovaného obdobia prijala Slovenská republika spoločnú menu Euro a stala sa členom Eurozóny. Tento krok mal značný vplyv na celé národné hospodárstvo, znížili sa transakčné náklady a úplne sa odstránilo kurzové riziko v platobnom styku v rámci Eurozóny. Od zavedenia Eura v r. 1999 jeho kurz oproti americkému doláru stúpал a svoje maximum dosiahol v r. 2008, kedy bol výmenný kurz na úrovni 1,47 USD za 1 Euro. Globálna finančná kríza však rast Eura voči USD zastavila a euro začalo klesať. Počas sledovaného obdobia mal kurz Eura voči USD kolísavý vývoj. Tabuľka 5 a graf 4 prezentujú vývoj kurzu Eura voči USD za sledované obdobie.

Tab. 5: Výmenný kurz Eura voči USD

Kurz	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
USD voči EUR	1,4708	1,3948	1,3257	1,3920	1,2848	1,3281	1,3290

Prameň: Národná banka Slovenska

Graf 4: Vývoj výmenného kurzu Eura voči USD

Prameň: Národná banka Slovenska

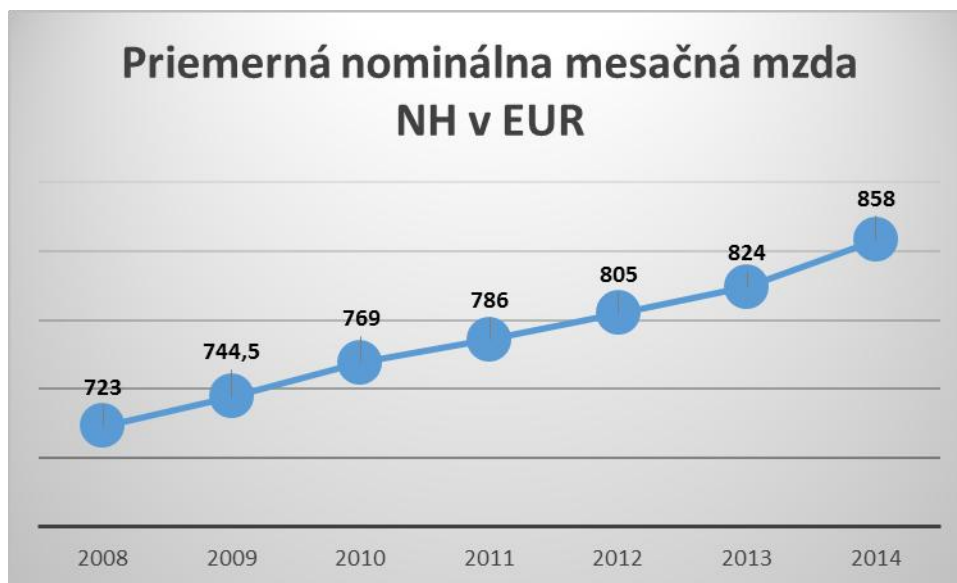
f) Priemerná mesačná nominálna mzda

Priemerná mesačná nominálna mzda je makroekonomický ukazovateľ, ktorý kvantifikuje výšku príjmu domácností. Tak ako to vyplýva z tabuľky č. 6 , v sledovanom období má rastúci charakter. Najvyššia priemerná nominálna mzda za r. 2013 bola zaznamenaná v sektore informačné a komunikačné technológie (1769 Eur), nasledovaný sektorom finančných a poisťovacích činností (1539 Eur) a sektorom dodávky elektriny a plynu. (1525 Eur) Najnižšia mzda bola dosahovaná v sektore ubytovacích a stravovacích služieb (554 Eur) a v sektore stavebníctva. (636 Eur). V tabuľke č. 6 a grafe č. 5 je zachytený vývoj priemernej nominálnej mzdy v národnom hospodárstve v sledovanom období.

Tab. 6: Priemerná nominálna mesačná mzda v SR

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Priemerná nominálna mesačná mzda NH v EUR	723	744,5	769	786	805	824	858

Prameň: Štatistický úrad SR

Graf 5: Vývoj priemernej nominálnej mesačnej mzdy v SR

Prameň: Štatistický úrad SR

g) Bilancia zahraničného obchodu

Bilancia zahraničného obchodu zachytáva objem exportu a importu tovarov a služieb za kalendárny rok. Ak je ukazovateľ kladný, krajina zaznamenala vyšší vývoz ako dovoz, hovoríme o čistom exporte, ak je záporný, krajina zaznamenala nižší vývoz ako dovoz, ide o čistý import. V sledovanom období s výnimkou r. 2008, Slovenská republika vykazovala vyšší vývoz ako dovoz, čiže dosahovala čistý export. Výška čistého exportu mala na začiatku sledovaného obdobia kolísavý priebeh, od r. 2011 až do r. 2014 suma čistého exportu nepretržite stúpala. Uvedený vývoj je zachytený v tabuľke č. 7.

Tab. 7: Bilancia zahraničného obchodu

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Saldo zahraničného obchodu v mil EUR	-757,8	946,1	778,5	1015,6	3555,7	4241,2	4648,7

Prameň : Ministerstvo hospodárstva SR

Vývoj bilancie zahraničného obchodu v sledovanom období, bol determinovaný ekonomickou recesiou v dôsledku globálnej finančnej krízy. Exportné podniky na Slovensku zaznamenali v r. 2008 až 2010 zníženie objemu

objednávok od zahraničných odberateľov, v dôsledku čoho poklesol celkový objem exportu zo Slovenska. V nasledujúcich rokoch prišla fáza oživenia a exportéri zaznamenali zvýšenie objednávok pre zahraničných zákazníkov, v dôsledku čoho stúpala celkový export.

4.1.3 Ekonomické údaje odvetvia

Spoločnosť BEZ Transformátory a.s. je súčasťou priemyselnej výroby na Slovensku v odvetví elektrotechnického priemyslu. Toto odvetvie patrí vo svete k jednému z najväčších priemyselných odvetví. V Európskej únii toto odvetvie zamestnávalo v r. 2010 cca 2,8 mil. osôb v približne 200 tisíc podnikoch.

Podiel odvetvia na celkovej zamestnanosti v priemysle v rámci Európskej únie bol na úrovni 6% avšak podiel na produkcii bol 9 %. V porovnaní so svetom patrila Európskej únii druhá priečka v podiele na svetovej elektrotechnickej výrobe na úrovni 21 % hneď za Čínou s podielom 30 %. Tretiu priečku obsadili USA a Japonsko s podielom zhodne po 19 %⁴¹.

V deväťdesiatych rokoch minulého storočia bol elektrotechnický priemysel na Slovensku považovaný za bezperspektívny z dôvodu výrazného zaostávania za svetom. Po r. 2000 však toto odvetvie zaznamenalo vysoký rast vďaka vstupu významných investorov na slovenský trh. V r. 2000 – 2008 vzrástli tržby odvetvia 6,2 násobne a počet zamestnancov v odvetví sa zvýšil o 28,5 tisíc osôb, v percentuálnom vyjadrení o 65 p. b. Hnacím faktorom tohto obdobia bol i rozvoj automobilového priemyslu na Slovensku. Podiel odvetvia na priemyselnej výrobe na Slovensku prekročoval v základných ukazovateľoch priemer Európskej únie. Elektrotechnický priemysel na Slovensku bol druhým najväčším odvetvím slovenského priemyslu hneď za strojárskym priemyslom. Podiel tržieb tohto odvetvia v r. 2010 na tržbách priemyselnej výroby bol 18 % a podiel na zamestnanosti bol 13 %.

Napriek uvedeným faktom sa elektrotechnický priemysel na Slovensku ukázal ako značne senzitívny voči dôsledkom globálnej finančnej a hospodárskej krízy. V r. 2009 v porovnaní s r. 2008 poklesli tržby odvetvia o 3,4 p. b. avšak

⁴¹ Ministerstvo hospodárstva SR. 2011. Vývoj elektrotechnického priemyslu na Slovensku v r. 2010. (online). Bratislava. 2014. (cit. 2014-02-05) Dostupné na internete: <http://www.economy.gov.sk/elektrotechnický-priemysel-5841/127526s>.

zamestnanosť poklesla o 39, 6 p. b. V absolútnom vyjadrení poklesol počet zamestnancov v odvetví v uvedenom medziročnom porovnaní o 28 649 osôb. R. 2010 znamenal oživenie produkcie v odvetví, objem tržieb v r. 2010 dosiahol úroveň 104, 8 % úrovne v r. 2008 avšak zamestnanosť v odvetví dosahovala v r. 2010 iba 60 % úrovne r. 2008.

Tab. 8: Vývoj priemyselnej výroby

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tržby za vlastné výkony a tovar v mil. Eur	60900	45631	54748	62896	67187	68285	61582
Zamestnanci, počet zamestnancov	537783	479617	461458	479849	476495	439933	341964
Hospodársky výsledok v mil. Eur	3594	2207	3285	3744	3237	2353	2475

Prameň: Štatistický úrad SR

Tabuľka č. 8 obsahuje základné údaje týkajúce sa priemyselnej výroby na Slovensku za r. 2008 – 2014. Pozitívnym trendom je medziročné zvyšovanie objemu tržieb v r. 2010 - 2012 napriek výraznému medziročnému poklesu tržieb v r. 2009 oproti r. 2008 o 25 p. b. Tržby medziročne rástli v r. 2010 o 20 p. b. , v r. 2011 o 14,9 p. b. a v r. 2012 o 6,8 p. b. Tempo medziročného rastu tržieb sa v tomto období spomalilo avšak tržby v r. 2012 dosahovali úroveň 110,3 % úrovne r. 2008. V r. 2013 tržby narástli iba o 1,63 p. b. a v r. 2014 naopak tržby klesli o 9,82 p. b.

Výsledok hospodárenia pred zdanením vykazoval v sledovanom období kolísavý vývoj. Po výraznom medziročnom poklese v r. 2009 o 38,6 p. b. nasledoval výrazný nárast v r. 2010 o 48,9 p. b. V r. 2011 bol opäť vykázaný nárast o 13,9 p. b. a v r. 2012 bol dosiahnutý opätovne medziročný pokles o 13,5 p. b. V nasledujúcich rokoch 2013 a 2014 bol rovnako dosiahnutý pokles o 20 p. b. resp. o 4 p. b.

Vývoj zamestnanosti v priemyselnej výrobe zaznamenal v sledovanom období kontinuálny pokles okrem r. 2011, kedy bol dosiahnutý medziročný nárast o 4 p. b. V ostatných rokoch sledovaného obdobia zamestnanosť medziročne

poklesla, v r. 2009 o 10,8 p. b. , v r. 2010 o 3,8 p. b. , v r. 2012 o 0,7 p. b., v r. 2013 o 7,7 p. b. a v r. 2014 sa pokles zrýchlil o 22,3 p. b.

Tab. 9: Vybrané ukazovatele odvetvia elektrotechnického priemyslu

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tržby za vlastné výkony a tovar v mil. Eur	8465	8179	8874	8519	8503	8658	9179
Zamestnanci	72359	43710	42475	41781	41489	39075	42446
Hospodársky výsledok v mil. Eur	84	299	320	373	268	269	364

Prameň: Štatistický úrad SR

V tabuľke č. 9 je zobrazený vývoj základných ukazovateľov odvetvia elektrotechnického priemyslu na Slovensku. Vývoj tržieb v tomto odvetví zaznamenal kolísavý vývoj. V r. 2009 poklesli tržby medziročne o 3,4 p. b. , v r. 2011 bol pokles o 4 p. b. a v r. 2012 sa miera poklesu spomalila, pokles bol o 0,2 p. b. V r. 2010 bol dosiahnutý medziročný nárast o 8,5 p. b. , v r. 2013 tržby vzrástli o 1,82 p. b. a v r. 2014 narástli o 6 p. b.

Iný vývoj bol v oblasti dosiahnutého hospodárskeho výsledku, ktorý vykazoval v sledovanom období prevažne nárast, okrem r. 2012 kedy bol dosiahnutý pokles o 28,2 p. b. V r. 2009 bol dosiahol značný nárast až o 254,5 p. b. Tento značný nárast bol spôsobený vývojom v triede 26 – výroba počítačových výrobkov v rámci odvetvia elektrotechnického priemyslu. V tejto triede bol v r. 2008 dosiahnutý hospodársky výsledok pred zdanením v sume 29 586 010 Eur a v r. 2009 narástol na sumu 278 455 573 Eur. Naopak v triede 27 – výroba elektrických zariadení, do ktorej patrí i podnik BEZ Transformátory a.s. bol zaznamenaný pokles sumy dosiahnutého hospodárskeho výsledku pred zdanením zo sumy 54 888 236 Eur v r. 2008 na sumu 20 998 993 Eur v r. 2009. Dôvodom nárastu sumy hospodárskeho výsledku v triede 26 mohol byť rast pridanej hodnoty, ktorá sa medziročne zvýšila v r. 2009 o 32 p. b. a súčasne i výrazný medziročný pokles stavu zásob o 46 p. b. Výraznejší nárast kladného hospodárskeho výsledku bol zaznamenaný medziročne v r. 2014, kedy sa zvýšil o 35,3 p. b. Zamestnanosť v elektrotechnickom priemysle

v sledovanom období trvalo medziročne klesala od 39,6 p. b. v r. 2009 až po 5,8 p. b. v r. 2013. Výnimkou bol r. 2014, kedy zamestnanosť v odvetví narástla o 8,6 p. b.

Z uvedených údajov priemyselnej výroby ako celku a údajov za elektrotechnický priemysel za sledované obdobie vyplýva, že tržby v priemyselnej výrobe rástli v r. 2010 medziročne o 20 p. b. , v r. 2011 o 14,9 p. b. , v r. 2012 o 6,8 p. b. v r. 2013 sa rast spomalil na 1,63 p. b. a v r. 2014 skončilo odvetvie s poklesom o 9,82 p. b. V elektrotechnickom priemysle rástli tržby medziročne v rovnakom období len o 8,5 p. b. respektíve v r. 2011 a 2012 tržby poklesli o - 4 p. b. a - 0,2 p. b. a v r. 2013 narástli o 1,82 p. b., v r. 2014 sa nárast zvýšil na 6 p. b. Rozdielny bol vývoj i v medziročnom porovnaní v r. 2009, kedy priemyselná výroba dosiahla pokles o - 25 p. b. a elektrotechnický priemysel zaznamenal pokles o - 3,4 p. b.

Vývoj zamestnanosti v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle za sledované obdobie vykazoval rovnako rozdielny vývoj. V priemyselnej výrobe zamestnanosť prevažne klesala , iba v r. 2011 nerástla. V elektrotechnickom odvetví zamestnanosť trvale v sledovanom období klesala. V r. 2009 suma hospodárskeho výsledku v priemyselnej výrobe klesla o 38,6 p. b. a v elektrotechnickom priemysle narástla o 254,5 p. b. V ďalších rokoch sledovaného obdobia hospodársky výsledok v priemyselnej výrobe aj v elektrotechnickom priemysle rástol a v r. 2012 poklesol. V r. 2013 a 2014 hospodársky výsledok v priemyselnej výrobe poklesol, naopak v elektrotechnickom priemysle za obidva roky narástol.

Postaveniu spoločnosti BEZ Transformátory a.s. v odvetví elektrotechnického priemyslu na Slovensku zodpovedá podľa týždenníka Trend miesto v kritériu tržby za r. 2012. V r. 2011 to bolo 35 miesto. Spoločnosť dosiahla objem tržieb v roku 2013 44, 525 mil. EUR. Podľa tohto kritéria je absolútnym lídrom odvetvia spoločnosť Samsung Elelektronics Slovakia s.r.o. Galanta s objemom tržieb 3 144 mil. EUR. So značným odstupom nasleduje spoločnosť Foxconn Slovakia s.r.o. Nitra s tržbami na úrovni 920, 854 mil. EUR. Prvú trojicu uzatvára spoločnosť Whirpool Slovakia s.r.o. Poprad s objemom tržieb 277, 872 mil. EUR.⁴²

⁴² TREND. 2013. Najväčšie podniky elektrotechnického priemyslu, (online) Bratislava. 2014. (cit. 2014-02-06) Dostupné na internete: <http://www.firmy.etrend.sk/rebríčky-firiem/najväčšie-podniky-elektrotechnického-priemyslu.htm/>

Uvedené porovnanie však neposkytuje skutočný obraz o postavení spoločnosti BEZ Transformátory a.s. na relevantnom trhu. Do odvetvia elektrotechnického priemyslu patria podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE dve základné divízie. Divízia 26 – Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov a divízia č. 27 – Výroba elektrických zariadení. Do tohto odvetvia sa často priradujú i časti produktového portfólia iných divízií, napríklad časť divízie 29 – výroba čerpadiel a kompresorov, výroba elektrických domácich spotrebičov (biela technika), i keď svojim charakterom skôr patria do strojárkeho priemyslu. Rovnako sa do odvetvia často zaraďuje i poskytovanie služieb informačných technológií a telekomunikácií, predaj elektrotechniky a elektrotechnických zariadení.⁴³

4.1.4 Ekonomické údaje podniku

Základný zdroj ekonomických údajov o podniku BEZ Transformátory a.s. predstavujú dokumenty tvoriace účtovnú závierku podniku. (súvaha, výkaz ziskov a strát) V nasledujúcej tabuľke č. 10 sú zobrazené niektoré ekonomické údaje o podniku.

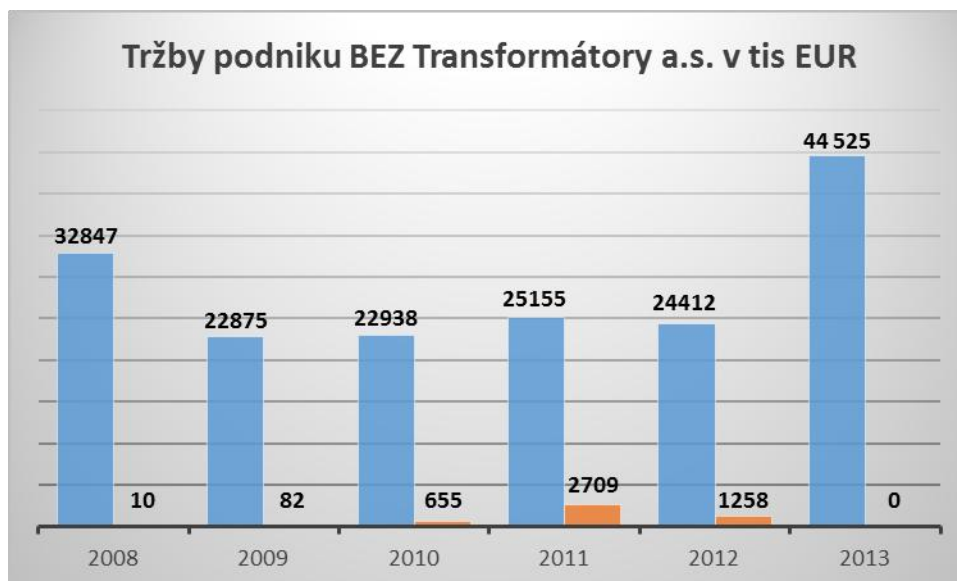
⁴³ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. 2012. Analýza priemyselnej výroby a vybraných odvetví 2011. (online) Bratislava. 2012. (cit. 2014-02-05) . Dostupné na internete: <http://www.economy.gov.sk/analýzy/139604s>

Tab. 10: Vybrané ekonomické údaje BEZ Transformátory, a.s.

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tržby v tis. Eur	32 857	22 957	23 593	27 864	25 671	44 525
Výsledok hospodárenia po zdanení v tis. Eur	2 803	1 878	-375	-223	931	133
Vlastné imanie v tis. Eur	18 311	18 018	16 071	15 829	16 729	50 743
Závazky v tis. Eur	687	16 239	16 633	15 131	16 127	24 513
Majetok – spolu v tis. Eur	57 604	51 733	51 354	49 821	52 365	72 427
Neobežný majetok v tis. Eur	34 453	34 027	33 543	33 760	38 111	34 215
Obežný majetok v tis. Eur	23 091	17 671	17 783	15 955	14 219	38 212

Prameň : Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Vývoj objemu tržieb podniku bol za sledované obdobie premenlivý, v r. 2009 podniku poklesli tržby medziročne v porovnaní s rokom 2008 o 30,13 p. b. Dôvodom boli predovšetkým dopady globálnej finančnej krízy, ktoré sa prejavili v poklese dodávok pre priemysel a stavebníctvo. Sprievodným znakom zníženého dopytu po transformátoroch v priemysle bolo i zníženie ich trhových cien. V nasledujúcich rokoch sledovaného obdobia tržby rástli, avšak ich rast bol v medziročnom porovnaní rozdielny. V r. 2010 tržby narástli o 2,77 p. b. a v r. 2011 bol rast na úrovni 18,10 p. b. Lepšie výsledky sa podniku podarilo dosiahnuť z dôvodu zvýšeniu predaja transformátorov na trhoch strednej a východnej Európy a znižovaním výrobných nákladov, najmä znižovaním energetickej náročnosti výroby. V r. 2012 bol zaznamenaný opätovný pokles tržieb medziročne o 7,87 p. b. Tento pokles bol spôsobený znížením objemu predaja na domácom trhu a vo viacerých krajinách – ČR, Rusko, Nemecko, Španielsko, Kuba a Francúzsko. V r. 2013 sa podniku podarilo dosiahnuť výrazný medziročný nárast tržieb o 73,4 p. b. získaním nových objednávok.

Graf 6: Tržby podniku

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Hospodársky výsledok podniku v sledovanom období sa vyznačoval poklesom v r. 2009 a v r. 2010 a opätovným miernym nárastom v r. 2012. V r. 2010 a 2011 dosiahol podnik stratu, ktorá bola spôsobená stratou z finančnej činnosti a znižovaním cien transformátorov na trhu. V r. 2013 hospodársky výsledok medziročne výrazne klesol o 85,7 p. b. Tento stav bol spôsobený investíciami podniku do modernizácie technologického vybavenia.⁴⁴

⁴⁴ BEZ TRANSFORMÁTORY a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Výročná správa* (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete: http://www.bez.sk/transformátory/profil_spolocnosti.

Graf 7: Výsledok hospodárenia podniku

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Z hľadiska štruktúry majetku podniku, neobežný majetok prevyšuje nad obežným majetkom. Najvyšší podiel na neobežnom majetku predstavuje dlhodobý hmotný majetok, ktorého najväčšiu časť tvoria hnutelné veci (57,3 % v r. 2009 a 55,7 % v r. 2012). Dlhodobý finančný majetok tvorí druhú najväčšiu časť neobežného majetku. V rámci tohto majetku došlo v priebehu sledovaného obdobia k zmene v jeho zložení. V r. 2009 tvorili podielové cenné papiere a podiely v dcérskej spoločnosti 81,6 % podiel na dlhodobom finančnom majetku. V r. 2012 sa ich podiel na dlhodobom finančnom majetku znížil na 58 %. Naopak podiel ostatného dlhodobého finančného majetku sa zvýšil z 10,2 % v r. 2009 na 17,6 % v r. 2012. V r. 2013 výrazne stúpol objem dlhodobého nehmotného majetku (DNM) o 101,7 p. b. a súčasne výrazne klesol objem dlhodobého finančného majetku (DFM) o 82,1 p.b. Graf č. 8 zobrazuje zloženie neobežného majetku podniku.

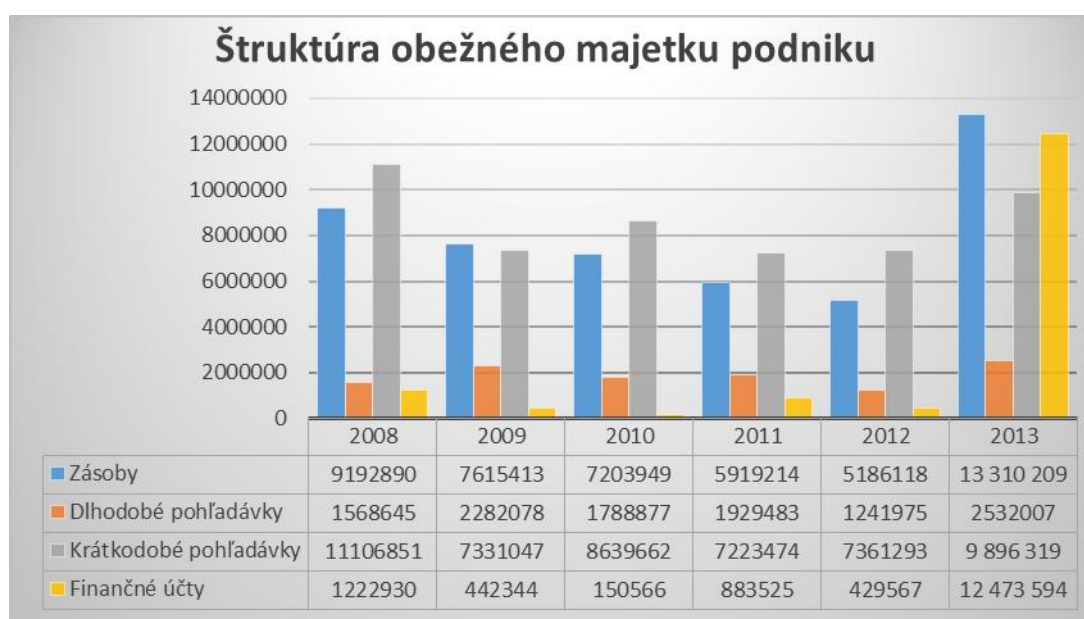
Graf 8: Štruktúra neobežného majetku podniku v Eur

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

V rámci obežného majetku tvorili jeho najväčší podiel krátkodobé pohľadávky s výnimkou r. 2009 a 2013., kedy najväčšiu časť obežného majetku tvorili zásoby. Objem zásob sa za sledované obdobie významne znížil, z 9 192 890 Eur v r. 2009 na 5 186 118 Eur v r. 2012, v percentuálnom vyjadrení sa zásoby znížili o 43,6 p. b. V r. 2013 sa objem zásob opäťovne medziročne zvýšil o 156,7 p. b. na úroveň 13 310 209 EUR, čo bolo najviac za celé sledované obdobie. Z hľadiska štruktúry zásob, najväčší podiel tvoril materiál, i keď jeho výška sa v čase menila. V r. 2009 bol podiel materiálu 54,8 % a v r. 2012 sa tento podiel znížil na 44,5 %. Rovnako sa znížil v sledovanom období i podiel nedokončenej výroby, ktorá bola v r. 2009 vo výške 21,1 % a v r. 2012 10,3 %. Zníženie celkového objemu zásob, zároveň i podielu materiálu a nedokončenej výroby na zásobách, boli výsledkom opatrení manažmentu podniku v oblasti riadenia výrobných procesov s cieľom efektívnejšie využívať jednotlivé zložky majetku, ktoré vstupujú do transformačného procesu v podniku. Naopak podiel hotových výrobkov v sledovanom období stúpol z 22,1 % v r. 2009 na 42,4 % v r. 2012.

Objem dlhodobých pohľadávok sa v sledovanom období menil. V r. 2008 dosahovali sumu 1 568 645 Eur a v nasledujúcich rokoch medziročne striedavo stúpali a klesali. V r. 2009 bola ich hodnota 2 282 078 Eur, pohľadávky

z obchodného styku tvorili 82,5 % z tejto hodnoty. V r. 2012 poklesla hodnota dlhodobých pohľadávok na sumu 1 241 975 Eur a pohľadávky z obchodného styku tvorili 90,2 % z tejto hodnoty. Následne v r. 2013 objem dlhodobých pohľadávok stúpol 103,9 p. b. na najvyššiu hodnotu v sledovanom období. Objem krátkodobých pohľadávok sa v sledovanom období výraznejšie nezmenil, okrem rokov 2009 a 2013. V r. 2008 dosahovali tieto pohľadávky sumu 11 106 851 Eur, v r. 2009 sumu 7 331 047 Eur, v r. 2012 sumu 7 361 293 Eur a v r. 2013 sumu 9 896 319 Eur. Zároveň sa zmenila i štruktúra krátkodobých pohľadávok. V r. 2009 tvorili pohľadávky z obchodného styku 60,9 % podiel týchto pohľadávok a iné pohľadávky predstavovali 36,1 % podiel. V r. 2012 sa zvýšil podiel pohľadávok z obchodného styku na 91,5 % a podiel iných pohľadávok sa znížil na 2,6 %. Graf č.9 predstavuje zloženie obežného majetku podniku.

Graf 9: Štruktúra obežného majetku podniku v Eur

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Najväčší podiel na vlastnom imaní podniku má základné imanie okom r. 2013, ktorého výška bola počas celého sledovaného obdobia v sume 14 986 082 Eur. Kapitálové fondy a fondy zo zisku tvorili menšiu časť vlastného imania, pričom ich hodnota v r. 2008 – 2010 stúpala a v r. 2011 a 2012 klesala. Výnimkou bol r. 2013, kedy objem kapitálových fondov stúpol z 546 555 Eur v r. 2012 na 34 628 789 Eur. Opačný priebeh mala položka – Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie, ktorej

hodnota v r. 2008 – 2010 klesala, v r. 2012 narástla. V r. 2013 hospodársky výsledok klesol na 133 tis. Eur. Tabuľka č. 11 zobrazuje zloženie vlastného imania podniku.

Tab. 11: Vlastné imanie podniku

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Základné imanie v Eur	14 986 082	14 986 082	14 986 082	14 986 082	14 986 082	14 986 082
Kapitálové fondy v Eur	303 657	479 461	596 572	577 690	546 555	34 628 789
Fondy zo zisku v Eur	387 473	679 452	863 141	488 018	265 255	995 139
Výsledok hospodárenia v Eur	2 803 425	1 877 602	- 375 000	- 222 753	931 145	132 938

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Graf. 10: Vlastné imanie podniku

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Najväčšiu časť záväzkov podniku v sledovanom období predstavovali bankové úvery, okrem r. 2010 a 2013, kedy najväčší podiel na záväzkoch tvorili

krátkodobé závazky. Objem bankových úverov v sledovanom období klesal, okrem r. 2011 a 2013 kedy ich objem stúpol. Objem dlhodobých závazkov rovnako v sledovanom období klesal, okrem r. 2012 a 2013 kedy ich objem stúpol.

Tab. 12: Štruktúra záväzkov podniku

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rezervy – súčet v Eur	366229	264713	313041	322129	396062	5278582
Dlhodobé záväzky v Eur	1469926	1013781	758104	630288	752060	4020266
Krátkodobé záväzky v Eur	10035252	6700045	7991620	5273116	6493282	15213901
Bankové úvery v Eur	10940516	8260616	7570053	8905613	8485480	8832134

Prameň : Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Graf 11: Štruktúra záväzkov podniku

Prameň: Vlastné spracovanie z účtovných závierok podniku

Uvedený vývoj okrem r. 2013 je výsledkom snahy manažmentu nevstupovať do nových záväzkov v čase citeľných dopadov finančnej krízy a zároveň je výsledkom schopnosti podniku uhrádzať svoje dlhodobé záväzky a splátky bankových úverov. R. 2013 bol z tohto pohľadu špecifický, nové objednávky od zákazníkov a ich realizácia sa prejavili v raste krátkodobých a dlhodobých záväzkov. Štruktúru záväzkov podniku prezentuje tabuľka č. 12.

4.1.5 Pracovné sily

Celková zamestnanosť v národnom hospodárstve SR vyjadrená v počte osôb predstavovala v r. 2014 spolu 2 364 186 zamestnancov. Tento počet sa počas sledovaného obdobia menil. V r. 2008 – 2010 bol zaznamenaný pokles celkového počtu zamestnancov z 2 247 139 na 2 169 822 (pokles o 3,4 p. b.), v r. 2011 sa počet zamestnancov v národnom hospodárstve zvýšil na 2 208 313 (rast o 1,8 p. b.) a na 2 209 432 v r. 2012 (rast o 0,05 p. b.). Podobne sa na začiatku sledovaného obdobia vyvíjala i celková zamestnanosť v priemyselnej výrobe, okrem r. 2012 kedy došlo k miernemu poklesu počtu zamestnancov. V r. 2008 – 2010 klesol počet zamestnancov v priemyselnej výrobe z 537 783 na 461 458 (pokles o 14,2 p. b.). V r. 2011 sa počet zvýšil na 479 149 (rast o 3,8 p. b.) a v r. 2012 sa znížil na 476 495 (pokles o 0,6 p. b.). Na rozdiel od národného hospodárstva ako celku sa v priemyselnej výrobe v r. 2013 medziročne znížil počet zamestnancov o 7,6 p. b. a v r. 2014 sa tento pokles prehĺbil o 22,3 p. b. Počet zamestnancov v elektrotechnickom priemysle v sledovanom období trvalo klesal, okrem r. 2013 kedy mierne stúpol. Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v r. 2009 kedy počet zamestnancov klesol zo 72 359 v r. 2008 na 43 710 v r. 2009 (pokles o 39,6 p. b.) Z uvedených údajov vyplýva, že počet zamestnancov v národnom hospodárstve, v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle v r. 2008 – 2010 v dôsledku dopadov globálnej finančnej krízy poklesol. Miera tohto poklesu je však značne rozdielna. Kým v národnom hospodárstve poklesol počet zamestnancov v tomto období o 3,4 p. b. a v priemyselnej výrobe o 14,2 p. b., v elektrotechnickom priemysle v rovnakom období poklesol počet zamestnancov o 39,6 p. b. Odvetvie elektrotechnického priemyslu sa ukázalo ako veľmi citlivé na dopady globálnej

finančnej krízy. V nasledujúcich rokoch sledovaného obdobia bol pokles značne miernejší. V r. 2013 nastal v odvetví obrat a počet zamestnancov sa medziročne zvýšil o 8,6 p. b.

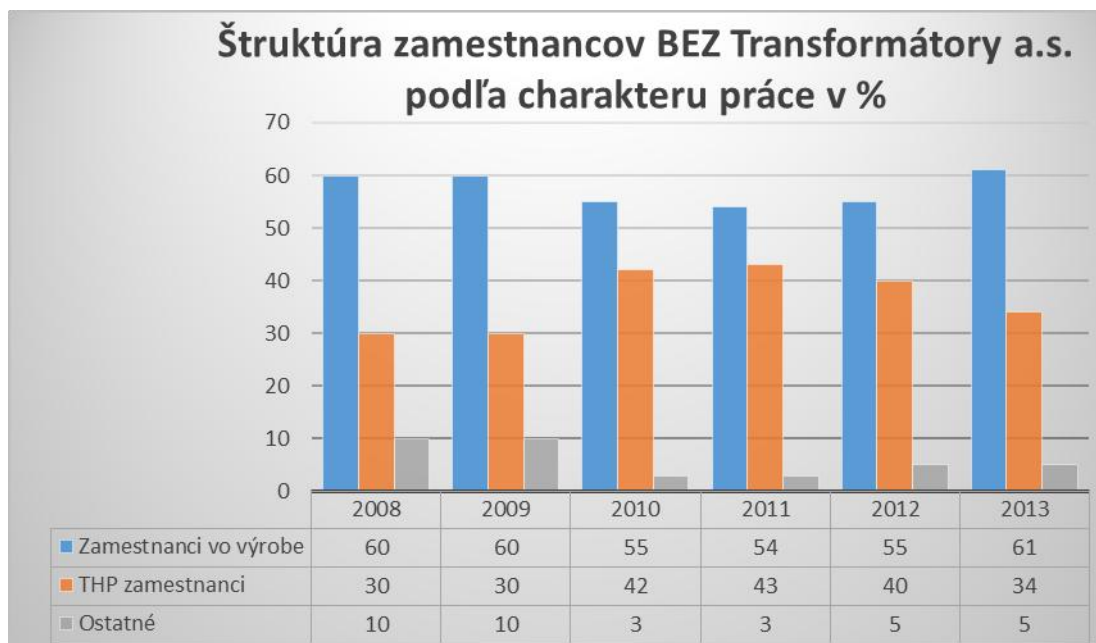
Priemerný počet zamestnancov v podniku BEZ Transformátory a.s. sa v sledovanom období znižoval z 318 v r. 2008 na 251 v r. 2013, okrem r. 2012 kedy sa stav zamestnancov mierne zvýšil z 261 v r. 2011 na 263 v r. 2012. Celkovo sa priemerný počet zamestnancov za sledované obdobie znížil o 67, čo predstavuje pokles o – 21 p. b. Najväčší medziročný pokles bol zaznamenaný v r. 2009 a 2010. (-8,2 p. b. resp. -8,6 p. b.) Rovnako sa v tomto období znižoval i počet riadiacich zamestnancov z 12 v r. 2008 na 9 v r. 2013. Priemerný počet riadiacich zamestnancov sa tak v sledovanom období znížil o 3, čo predstavuje pokles o – 25 p. b. Uvedený pokles počtu zamestnancov bol spôsobený zmenami v organizačnej štruktúre podniku. V r. 2009 sa znížil počet členov dozornej rady zo 6 na 3 a zároveň boli v priebehu sledovaného obdobia zrušené niektoré samostatné odbory a naopak boli vytvorené niektoré nové samostatné odbory. Vývoj počtu zamestnancov podniku obsahuje tabuľka č. 13.

Tab. 13: Priemerný počet zamestnancov BEZ Transformátory a.s.

Ukazovateľ/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkový počet zamestnancov	318	292	267	261	263	251
Počet riadiacich zamestnancov	12	11	10	10	9	9

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Tak ako sa v priebehu sledovaného obdobia menil počet zamestnancov, zmenila sa i štruktúra tohto počtu. Z hľadiska počtu výrobných, THP a ostatných zamestnancov sa v r. 2009 až 2012 postupne znížil počet výrobných zamestnancov a zvýšil sa počet THP zamestnancov. V r. 2013 došlo k zmene tohto vývoja, počet výrobných zamestnancov sa zvýšil a znížil sa počet THP zamestnancov. Priebeh vývoja je prezentovaný na grafe č. 12.

Graf 12: Štruktúra zamestnancov podniku podľa charakteru práce

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

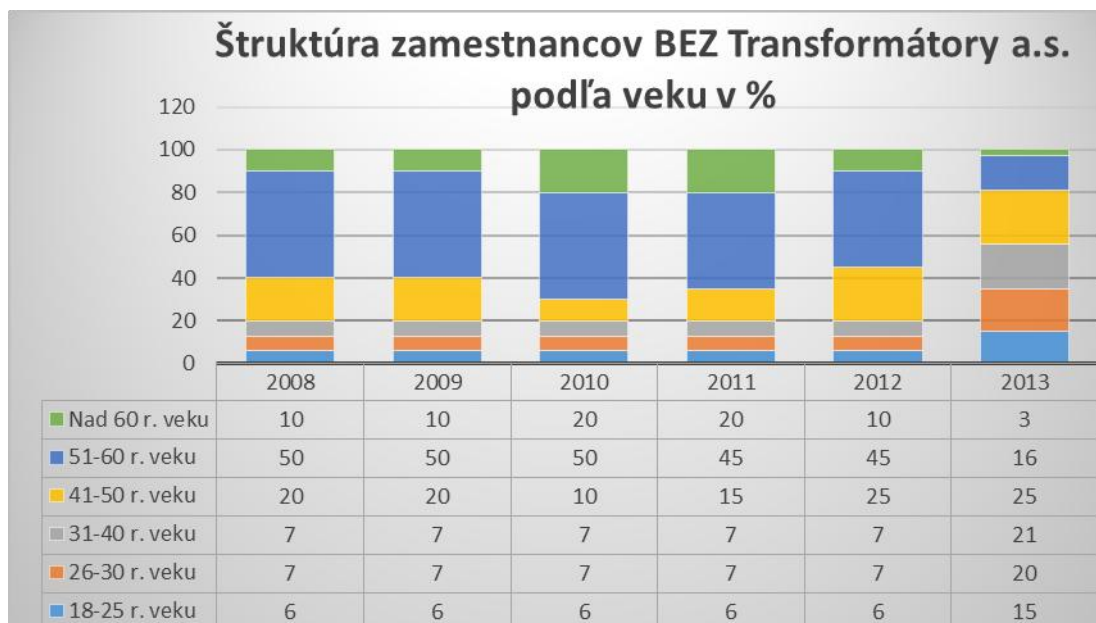
Vzdelanostná štruktúra zamestnancov je zobrazaná na grafe č. 13. V priebehu sledovaného obdobia sa postupne znížil počet zamestnancov, ktorí sú vyučení v danom odbore, zvýšil sa počet zamestnancov so stredoškolským vzdelaním a rovnako sa zvýšil i počet zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním. V r. 2013 sa však počet zamestnancov, ktorí sú vyučení zvýšil na 46 % a znížil sa počet zamestnancov so stredoškolským vzdelaním na 21 %. Zvyšovanie počtu zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním pokračovalo i v r. 2013, ich podiel dosiahol 28 %.

Graf č. 13 Štruktúra zamestnancov podľa vzdelania

Prameň : Vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Veková štruktúra počtu zamestnancov za sledované obdobie je uvedená v grafe č. 14. Najväčší podiel v r. 2008 až 2012 vo výške 45 až 50 % tvorili zamestnanci vo veku 51 – 60 rokov, zároveň zamestnanci vo veku nad 50 rokov tvorili v tomto období 55 až 60 % podiel všetkých zamestnancov podniku. V r. 2013 sa značne zmenila veková štruktúra zamestnancov, boli prijatí zamestnanci vo veku od 18 do 40 rokov, ktorí spolu tvorili až 56 % podiel a ubudlo zamestnancov vo veku nad 51 rokov, ich podiel sa znížil na 19 %.

Graf 14: Štruktúra zamestnancov podľa veku

Prameň : Vlastné spracovanie z interných údajov podniku

4.1.6 Najdôležitejšie podniky pôsobiace v odvetví elektrotechnického priemyslu

Medzi najvýznamnejšie a najväčšie podniky podľa objemu tržieb v r. 2013 v odvetví elektrotechnického priemyslu na Slovensku patria:⁴⁵

1. Samsung Electronics Slovakia s.r.o. Galanta
2. Foxconn Slovakia s.r.o. Nitra
3. Whirpool Slovakia s.r.o. Poprad
4. Halla Visteon Slovakia s.r.o. Ilava
5. Emerson a.s. Nové Mesto nad Váhom
1. Univerzal Média Corporation s.r.o. Bratislava
2. BSH Drives and Pumps s.r.o. Michalovce
3. Leoni Slovakia s.r.o. Trenčín

Uvedené podniky však nepredstavujú pre BEZ Transformátory a.s. priamu konkurenciu. Ich predmet podnikania je veľmi široký od výroby počítačov až po

⁴⁵ REVUE PRIEMYSLU. 2015. Top 250 najväčších výrobných podnikov na Slovensku. (online). Bratislava. 2015. (cit. 2015-06-20). Dostupné na internete: <http://www.revuepriemyslu.sk/top-250/liste/s/.htm>

výrobu elektrických motorov, avšak žiadny s týchto podnikov sa nezaobrá výrobou transformátorov.

Rovnako ani žiadny iný podnik pôsobiaci v elektrotechnickom priemysle na Slovensku sa nezaobrá výrobou transformátorov. Priamy konkurenti podniku BEZ Transformátory a.s. sa nachádzajú v zahraničí. V Európe sú to predovšetkým : Siemens, Schneider Electric, ABB a Gorenje.

4.1.7 Odberatelia

Medzi odberateľov podniku patria domáce a zahraničné podniky, často aj s majetkovou účasťou štátu. Všetkých odberateľov podniku možno rozdeliť do troch hlavných skupín:

- a) energetické distribučné spoločnosti, ktoré patria medzi najväčších odberateľov podniku. Tieto spoločnosti sú prevažne s majetkovou účasťou štátu a nachádzajú sa najmä na Slovensku, v Česku, Bulharsku, Rumunsku, Rusku a Nemecku.
- b) priemyselné spoločnosti, ktoré vzhľadom na veľkosť svojej spotreby elektrickej energie, odoberajú elektrickú energiu na úrovni vysokého napätia 22 kV. Z tohto dôvodu potrebujú pre distribúciu elektrickej energie v rámci podniku transformačné stanice.
- c) Investori v oblasti alternatívnych energetických zdrojov (slnko, vietor ...) .

Portfólio odberateľov podľa krajiny, v ktorej podnikajú a podielu na obrate podniku zobrazujú grafy, ktoré sa nachádzajú v prílohách A až F.

V r. 2008 sa najviac produkcie podniku umiestnilo na ruskom a slovenskom trhu, takmer zhodne po 25 % z celkovej produkcie. Tretím najväčším trhom pre odbyt transformátorov bol český trh. Tieto tri krajiny spolu tvorili 66,3 % podiel z celkového predaja produkcie podniku. Ďalšiu časť produkcie sa podniku podarilo umiestniť do ďalších 9 krajín v podiele predaja od 2 % do 6 %. Ostatné krajiny tvorili 4,2 % podiel.

V r. 2009 došlo v štruktúre vývozu k výrazným zmenám. Podiel produkcie umiestnenej na domácom trhu sa medziročne mierne zvýšil z 25 % na 27 %. Značne sa znížil predaj na ruskom trhu z 25,1 % na 8 %. Na druhej strane sa medziročne zdvojnásobil predaj v Českej republike zo 16,2 % na 34 %. Do ďalších siedmich krajín smerovala produkcia v objeme od 3 % do 6 %. Podiel ostatných krajín tvoril 4 %.

V r. 2010 sa opäť zmenila štruktúra predaja. Podiel českého trhu na predaji sa medziročne znížil z 34 % na 28,4 %, naopak podiel predaja na domácom trhu sa zvýšil z 27 % na 29,8 %. Naďalej sa znižoval podiel predaja na ruskom trhu, ktorý mierne medziročne klesol z 8 % na 7,6 %. Podiel ďalších štyroch krajín sa pohyboval od 5,2 % do 6,8 %. Značne sa medziročne zvýšil podiel ostatných krajín zo 4 % na 10 % z dôvodu umiestnenia produkcie na trhy ďalších krajín.

V r. 2011 mierne medziročne klesol predaja na českom trhu z 28,4 % na 25%. Výraznejšie sa medziročne znížil podiel predaja na domácom trhu z 29,8 % na 20%. Na druhej strane sa medziročne výrazne zvýšil podiel predaja na ruskom trhu zo 7,6 % na 18 %. K ďalšiemu výraznému zvýšeniu predaja došlo na rumunskom trhu, ktorý sa medziročne zvýšil z 5,2 % na 15 % a stal sa pre podnik štvrtým najväčším trhom. Rovnako i predaj v Bulharsku sa medziročne zvýšil zo 6,8 % na 9 %. Podiel ďalších troch krajín tvoril podiel od 2 % do 5 %. Podiel ostatných krajín sa medziročne znížil z 10 % na 3 %.

V r. 2012 došlo opäť k značným zmenám v podieloch na trhu. Najväčší podiel tvoril predaj na českom trhu, ktorý medziročne stúpol z 25 % na 28 %. Podiel ruského trhu sa iba mierne znížil z 18 % na 17 %. Druhým najväčším trhom sa stal rumunský trh, ktorého podiel sa zvýšil z 15 % na 22 %. Už druhý rok za sebou pokračoval úbytok predaja na slovenskom trhu, ktorý sa opäť medziročne znížil z 20 % na 16 %. Naopak druhý rok za sebou pokračoval nárast podielu predaja na bulharskom trhu, medziročne z 9 % na 10 %. Do Nemecka smerovali 4 % produkcie a do ostatných krajín rovnako ako predchádzajúci rok 3 % produkcie.

V r. 2013 sa takmer nezmenil predaj na českom trhu, ktorý medziročne minimálne stúpol z 28 % na 28,6 %. Výrazný pokles bol medziročne zaznamenaný na rumunskom trhu z 22 % na 10,8 %. Predaj na ruskom trhu sa medziročne zvýšil zo 17 % na 21,3 %. Predaj na domácom trhu sa iba minimálne medziročne zvýšil zo 16 % na 17,4 %. Situácia sa stabilizovala na bulharskom trhu, ktorého podiel opäť mierne stúpol z 10 % na 11,4 %. Podiel ostatných krajín sa medziročne znížil z 3 % na 1,3 %.

Objem dodávok na slovenský trh sa v sledovanom období v prvých troch rokoch zvyšoval a následne v posledných troch rokoch sa značne znížil. Celkovo sa podiel dodávok na slovenský trh znížil z 25 % v r. 2008, resp. 29,8 % v r. 2010 na 17,4 % v r. 2013. Podiel českých odberateľov na obrate podniku sa v sledovanom

období striedavo zvyšoval a znižoval. V r. 2008 smerovalo na český trh 16,2 % dodávok a v r. 2013 to bolo 28,6 %. Značné výkyvy zaznamenali dodávky na ruský trh. V r. 2008 predstavovali 25 % podiel a o rok neskôr už iba 8 % podiel, následne v r. 2011 podiel stúpol na 18 % a v r. 2012 poklesol na 17 %. V r. 2013 bol zaznamenaný opäť nárast na 21,3 %. V posledných dvoch rokoch sledovaného obdobia výrazne stúpol podiel dodávok na rumunský trh, v r. 2011 na 15 % a v r. 2012 na 22 % . V r. 2013 sa podiel znížil na 10,8 %.

4.1.8 Dodávateľia

Počet dodávateľov podniku je pomerne vysoký a nie je stabilný. Štruktúra dodávateľov sa často mení v závislosti od jednotlivých aktuálnych ponúk dodávateľov. Pri rozhodovaní o voľbe konkrétneho dodávateľa podnik hodnotí pomer kvality a ceny, prihliada pritom na možné logistické zabezpečenie. Ceny dodávaných materiálov značne ovplyvňuje aktuálna burzová cena medi a hliníku. Medzi hlavné dodávané materiály potrebné na výrobu transformátorov patria:

- transformátorové plechy,
- medené a hliníkové vodiče rôznych prierezov,
- oceľové konštrukcie a nádoby,
- epoxidové živice,
- transformátorový olej,
- izolačné materiály.

Značná väčšina dodávok týchto materiálov pochádza zo zahraničia, najmä od európskych dodávateľov.

4.1.9 Prehľad žiaducich a nežiaducich odborov a činností

Nasledujúci prehľad charakterizuje, ktoré odbory podnikateľskej činnosti alebo odbory nepodnikateľskej činnosti, sú z pohľadu územného správcu a konkrétneho podniku, na danom území žiaduce a ktoré naopak žiaduce nie sú. Do uvedeného prehľadu zahrňame žiaduce a nežiaduce činnosti a javy, ktoré súvisia s rozvojom podnikateľskej a nepodnikateľskej činnosti. Medzi žiaduce odbory a činnosti v záujmovom území patria:

- výroba transformátorových plechov,
- výroba medených a hliníkových vodičov,
- výroba oceľových konštrukcií,
- výroba transformátorového oleja,
- výroba izolačných materiálov,
- rozvoj investícií do alternatívnych zdrojov energií,
- stredné a veľké podniky so štatútom odberateľa elektriny vysokého napätia,
- budovanie infraštruktúry.

Medzi nežiaduce odbory a činnosti v záujmovom území patria:

- vysoké ceny sieťových poplatkov (distribúcia a služby spojené s distribúciou) od distribútorov elektrickej energie. Podľa Asociácie prevádzkovateľov prenosových sústav boli ceny za prenos a asistenčné služby spojené s dodávkou elektrickej energie na Slovensku najvyššie spomedzi štátov Európskej únie,
- pokračujúce znižovanie kvality podnikateľského prostredia na Slovensku,
- rozvoj podnikateľských aktivít v oblasti hazardných hier,
- rozvoj ťažby nerastných surovín a neobnoviteľných zdrojov energie,
- investície do technológií nadmerne zaťažujúce životné prostredie.

4.1.10 Ekologické obmedzenia podnikania

Ekologické obmedzenia podnikania spočívajú v spôsobe nakladania a likvidácie odpadov vznikajúcich pri produkcii výrobkov podniku. Tieto obmedzenia vyplývajú zo Zákona o odpadoch a zo Zákona o životnom prostredí. V r. 2012 zaviedol podnik Integrovaný systém manažérstva kvality, ktorého súčasťou je i systém manažérstva environmentu. Uvedený systém manažérstva kvality bol certifikovaný spoločnosťou TUV SUD Slovakia s.r.o.

4.2 Hodnotenie podniku BEZ Transformátory a.s. metódami multikriteriálneho hodnotenia variantov

V tretej kapitole práce boli popísané a charakterizované jednotlivé metódy multikriteriálneho hodnotenia variantov, ako aj spôsob ich komplexného zhodnotenia. Pre ich praktickú aplikáciu v podmienkach podniku BEZ Transformátory a.s. bola potrebná určitá suma údajov. Všetky potrebné údaje sme čerpali z účtovných závierok podniku za sledované obdobie. Z uvedených údajov, sme v tejto kapitole vypočítali vybrané pomerové finančné ukazovatele podniku za jednotlivé roky sledovaného obdobia, vytvorili sme východiskovú maticu a následne sme aplikovali jednotlivé metódy prostredníctvom funkcií v počítačovom programe Microsoft Office Excel. Výber pomerových finančných ukazovateľov bol vykonaný na základe skúseností manažmentu podniku tak, aby všetky ukazovatele vo vzájomnej súvislosti poskytl komplexné zhodnotenie finančnej situácie podniku. Ide o nasledujúce finančné pomerové ukazovatele:

- F1 – Pohotovú likvidita (PL)
- F2 – Bežná likvidita (BL)
- F3 – Doba obratu zásob (DOZásob)
- F4 – Doba obratu pohľadávok (DOP)
- F5 – Doba obratu záväzkov (DOZáv)
- F6 – Stupeň samofinancovania (SSF)
- F7 – Stupeň zadĺženosti (SZ)
- F8 – Finančná páka (FP)
- F9 – Rentabilita aktív (RA)
- F10 – Rentabilita vlastného imania (RVI)
- F11 – Rentabilita tržieb (RT)

Vypočítané hodnoty uvedených finančných pomerových ukazovateľov podniku sme zobrazili pomocou východiskovej matice v tabuľke č. 14

Tab. 14: Pomerové finančné ukazovatele BEZ Transformátory a.s.

Hodnoty ukazovateľov	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11
Rok											
2008	0,94	0,98	102	141	240	44,6	55,4	1,25	15,3	8,5	4,87
2009	1,21	2,3	121	153	236	52,6	47,4	0,9	10,4	8,2	3,63
2010	0,94	2,02	111	161	251	47,9	52,1	1,04	-2,3	-1,6	-1,12
2011	1,53	2,9	78	120	197	51,1	48,9	0,96	-1,4	-0,8	-0,72
2012	1,81	2,94	74	122	226	51	49	0,96	5,6	3,6	2,83
2013	0,84	1,42	109	81	139	67	33	1,48	0,0017	0,0026	0,003
Charakteristik a ukazovateľa	1	1	-1	-1	-1	1	-1	1	1	1	1
Váha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

4.2.1 Analýza výsledkov podniku na základe metódy váženého súčtu poradí

Metóda váženého súčtu poradí je najjednoduchšou metódou v rámci multikriteriálneho vyhodnocovania. Podľa metodiky opísanej v kapitole 3 a s využitím funkcií programu Microsoft office Excel, bolo z vypočítaných hodnôt finančných pomerových ukazovateľov zostavené poradie. Kalendárny rok, v ktorom ukazovateľ dosiahol najlepšiu hodnotu, dostal hodnotu 5. V kalendárnom roku v ktorom ukazovateľ dosiahol najhoršiu hodnotu, dostal hodnotu 1. Sčítaním poradia hodnôt ukazovateľov v jednotlivých rokoch sme dostali súčty, podľa ktorých sme určili výsledné poradie výsledkov podniku v jednotlivých rokoch. Výsledné hodnotenie v jednotlivých rokoch je zobrazené na grafe č. 15.

Graf 15: Hodnotenie podniku podľa metódy váženého súčtu poradí

Prameň: vlastné spracovanie

Konkrétne výsledky zistené na základe využitia metódy váženého súčtu poradí obsahuje príloha I.

Podľa grafického zobrazenia podnik dosahoval najlepšie výsledky v r. 2008 a 2009. Tento stav vypovedá o pozitívnom vývoji i v r. 2009 napriek už existujúcim dopadom finančnej krízy v tomto roku. V r. 2010 a 2011 došlo k výraznému poklesu takmer vo všetkých ukazovateľoch v dôsledku citelných dopadov finančnej krízy. Dopady sa prejavovali najmä poklesom objemu objednávok a zmenou správania investorov i v prebiehajúcich projektoch na ktorých sa mal podnik podieľať. V r. 2012 nastal výrazný pozitívny obrat a podnik dosiahol lepšie výsledky takmer vo všetkých ukazovateľoch. V nasledujúcom roku došlo k miernemu poklesu v dosiahnutých výsledkoch, avšak miera tohto poklesu bola minimálna. Podľa tejto metódy možno považovať vývoj podniku v posledných dvoch rokoch za pozitívny.

4.2.2 Analýza výsledkov podniku na základe bodovacej metódy

Podľa metodiky bodovacej metódy opísanej v kapitole 3 a s využitím funkcií počítačového programu, sme vybrali najlepšiu hodnotu pre každý ukazovateľ a priradili sme jej 100 bodov. Ďalším hodnotám ukazovateľov v jednotlivých rokoch sme pridelili body, podľa percentuálnej hodnoty ukazovateľa z najlepšej dosiahnutej

hodnoty príslušného ukazovateľa. Výsledné hodnoty podľa tejto metódy sú zobrazené na grafe č. 16

Graf 16: Hodnotenie podniku podľa bodovacej metódy

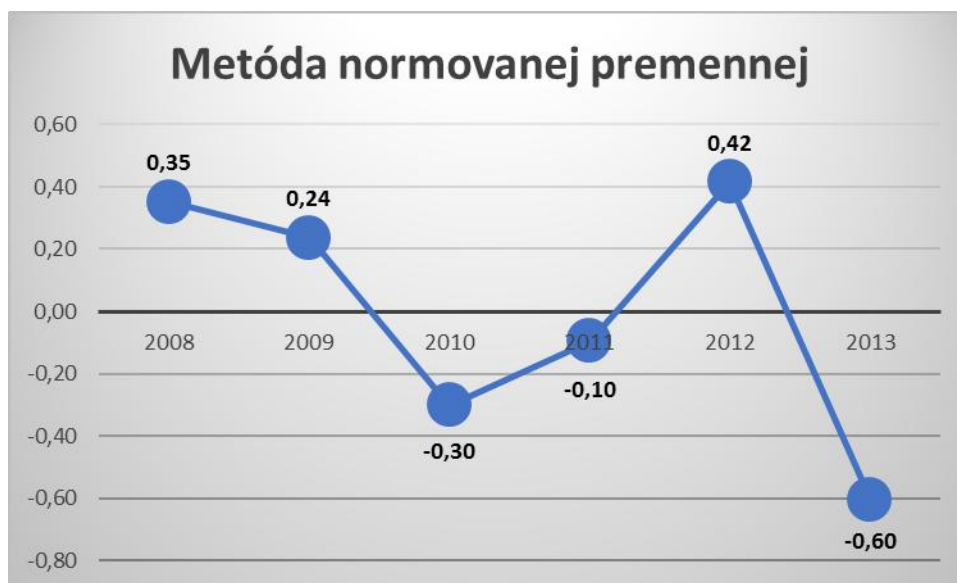
Prameň: vlastné spracovanie

Konkrétne výsledky zistené na základe využitia bodovacej metódy obsahuje príloha CH.

Podľa výsledkov zobrazených na grafe č. 16 podnik dosiahol najlepšie výsledky v r. 2008 a 2009, ktoré sa podľa tejto metódy takmer rovnajú. V r. 2010 podnik zaznamenal značné zhoršenie vo väčšine ukazovateľov. Trend zhoršenia stavu pokračoval aj v r. 2011, avšak miera poklesu nebola tak výrazná ako v r. 2010. Pozitívny obrat nastal v r. 2012, kedy podnik dosiahol tretie najlepšie výsledky v sledovanom období, hneď za r. 2008 a 2009. V r. 2013 došlo opäť k výraznému poklesu vo výsledkoch podniku. Vývoj výsledkov podniku podľa bodovacej metódy vykazuje podobné trendy vývoja ako v prípade metódy váženého súčtu poradí, avšak v r. 2013 výsledky podľa tejto metódy poukazujú na negatívny obrat vývoja.

4.2.3 Analýza výsledkov podniku na základe metódy normovanej premennej

Princípom metódy je prevod hodnôt ukazovateľov na bezrozmernú veličinu s nulovým priemerom a jednotkovým rozptylom, na tzv. normovaný tvar. Následne nám podľa metodiky uvedenej v kapitole 3, súčty normovaných hodnôt ukazovateľov delených počtom ukazovateľov, vygenerovali výsledné poradie jednotlivých kalendárnych rokov v sledovanom období. Poradie podľa tohto ukazovateľa je zobrazené na grafe č. 17.

Graf 17: Hodnotenie podniku podľa metódy normovanej premennej

Prameň: vlastné spracovanie

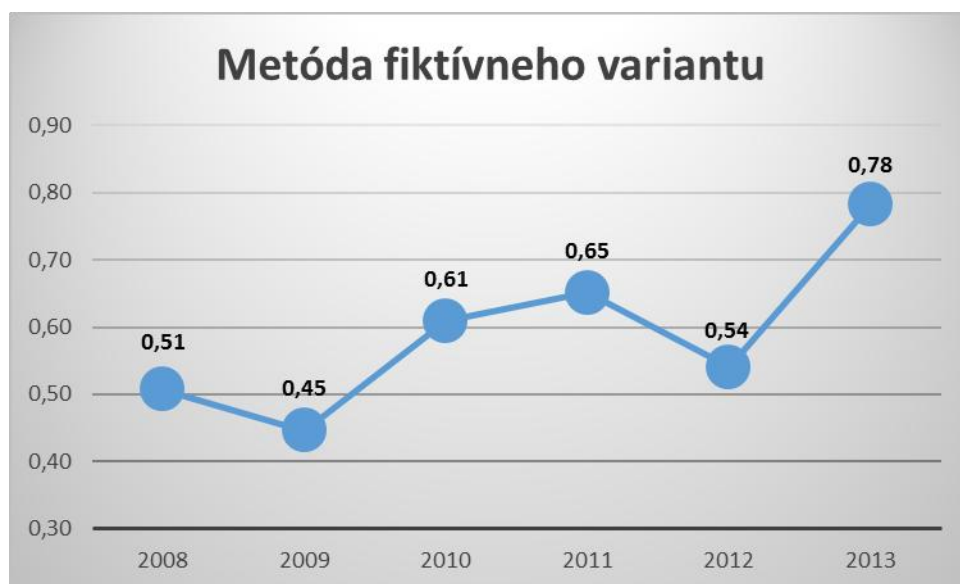
Konkrétne výsledky zistené na základe využitia metódy normovanej premennej obsahuje príloha G.

V r. 2008 a 2009 dosiahol podnik medziročne pokles v dosahovaných výsledkoch. Tento výsledok poukazuje na to, že už r. 2009 bol ovplyvnený dopadmi finančnej krízy a z toho vyplývajúcim poklesom objednávok podniku. Z tohto dôvodu došlo následne i v r. 2010 k značnému poklesu vo výsledkoch podniku. V r. 2011 došlo k pozitívnemu obratu, ktorý pokračoval i v r. 2012, kedy podnik dosiahol podľa tejto metódy najlepšie výsledky. V r. 2013 podnik opäť zaznamenal výrazné zhoršenie a pokles v dosahovaných výsledkoch. Toto opätovné zhoršenie výsledkov bolo zapríčinené investíciami podniku do

moderného technologického vybavenia výroby. Metóda normovanej premennej pracuje s relatívnymi ukazovateľmi a vyjadruje o koľko bol jeden rok lepší ako druhý. Nevýhodou tejto metódy je, že integrálny ukazovateľ môže nadobúdať i záporné hodnoty a v tomto prípade nie je možné vykonať porovnanie podielom.

4.2.4 Analýza výsledkov podniku na základe metódy vzdialenosti od fiktívneho bodu

Podľa metodiky spracovanej v kapitole 3 sme museli určiť ideálny stav, t.j. hodnotu ukazovateľa, ku ktorej by sa mali všetky hodnoty ukazovateľov čo najviac priblížiť. Za takúto hodnotu (stav) sme považovali najlepšiu hodnotu, ktorú dosiahol daný ukazovateľ počas sledovaného obdobia. Následne sme vypočítali normované hodnoty ukazovateľov a euklidovské vzdialenosti od zvoleného fiktívneho bodu. Čím je vzdialenosť od fiktívneho bodu menšia, tým viac sa hodnota ukazovateľa približuje k ideálnemu stavu. Výsledné hodnoty podľa tejto metódy zobrazuje graf č. 18.

Graf 18: Hodnotenie podniku podľa metódy vzdialenosti od fiktívneho bodu

Prameň: vlastné spracovanie

Konkrétne výsledky zistené na základe využitia metódy vzdialenosti od fiktívneho bodu obsahuje príloha H.

Najmenšiu vzdialenosť od fiktívneho bodu dosiahol podnik v r. 2009 a 2008. Najväčšia vzdialenosť bola zaznamenaná v r. 2013. Rovnako i táto metóda poukazuje na negatívny obrat vo vývoji podniku v r. 2013. Zároveň metóda potvrdzuje pozitívne výsledky v r. 2012 a negatívny vývoj v r. 2010 a 2011. Výhodou metódy je možnosť porovnávania výsledkov podielom aj rozdielom, pretože výsledné ukazovatele vykazujú iba kladné hodnoty.

4.2.5 Komplexné zhodnotenie výsledkov podniku metódami multikriteriálneho hodnotenia variantov

V predchádzajúcich kapitolách boli zhodnotené výsledky podniku podľa jednotlivých metód multikriteriálneho hodnotenia variantov. V tabuľke č. 15 sú zobrazené poradia jednotlivých rokov sledovaného obdobia podľa jednotlivých metód a výsledné poradie ako priemer použitých metód.

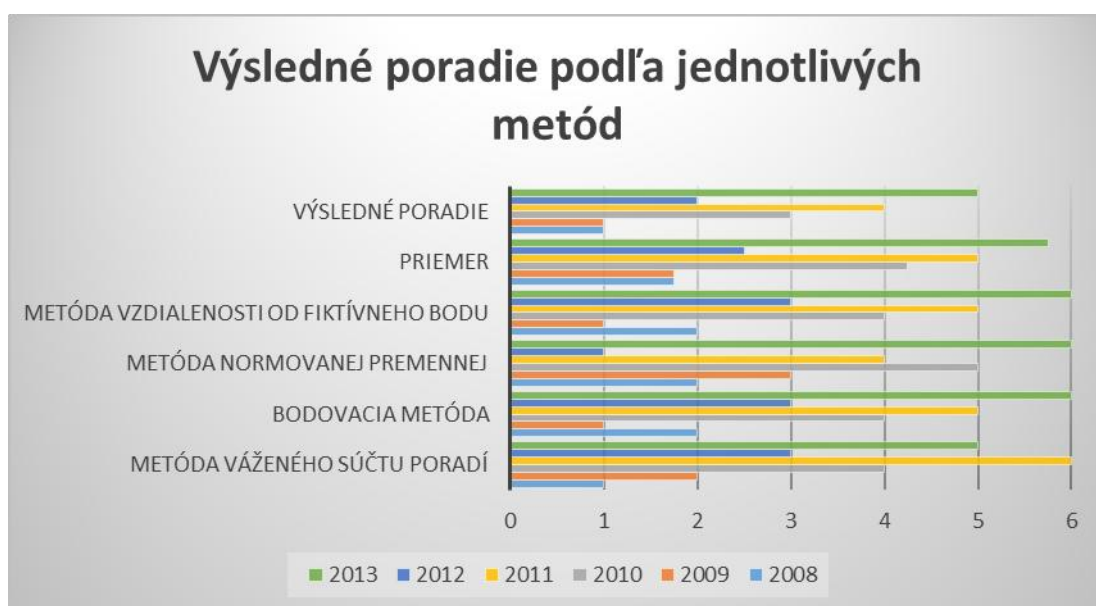
Tab. 15: Komplexné zhodnotenie výsledkov podľa jednotlivých použitých metód

Rok	Metóda váženého súčtu poradí	Bodovacia metóda	Metóda normovanej premennej	Metóda vzdialenosti od fiktívneho bodu	Priemer	Výsledné poradie
2008	1	2	2	2	1,75	1- 2
2009	2	1	3	1	1,75	1- 2
2010	4	4	5	4	4,25	4
2011	6	5	4	5	5,0	5
2012	3	3	1	3	2,5	3
2013	5	6	6	6	5,75	6

Prameň: vlastné spracovanie

Podľa výsledného poradia jednotlivých rokov sledovaného obdobia, boli pre podnik najúspešnejšie r. 2008 a 2009, nasledované r. 2012. Z tohto poradia zároveň vyplýva, že v r. 2010 sa prejavili dôsledky poklesu objemu objednávok od odberateľov, v podobe zhoršenia dosiahnutých ekonomických výsledkov. V r. 2011 pretrvávali dôsledky poklesu objemu objednávok, ktoré ovplyvnili i ekonomické výsledky podniku. V r. 2013 dosiahol podnik najhoršie výsledky v sledovanom období.

Ak porovnáme tieto výstupy, s výsledkami podniku podľa metódy normovanej premennej, ktorej grafické zobrazenie predstavuje krivku životného cyklu podniku, nachádzame v tomto porovnaní rozdiely i rovnaké parametre vývoja. Podľa krivky životného cyklu podniku bol najúspešnejším rokom r. 2012, nasledovaný r. 2008 a 2009. Obidve metódy potvrdili, že uvedené roky 2008, 2009 a 2012 boli v sledovanom období najúspešnejšie, rozdiel spočíva iba v ich poradí úspešnosti. Obidve metódy rovnako preukázali, že r. 2010 a 2011 boli obdobím poklesu v dosahovaných ekonomických výsledkoch, rozdiel spočíval iba v ich celkovom poradí v rámci sledovaného obdobia. Zhoda podľa obidvoch metód sa prejavila v najhoršom umiestnení r. 2013 v sledovanom období. Grafické znázornenie výsledného poradia zobrazuje graf č. 19.

Graf 19: Výsledné poradie podľa jednotlivých metód

Prameň: vlastné spracovanie

4.3 Korelačná analýza

Charakteristiku korelačnej analýzy a postup pri jej uplatnení sme popísali v tretej kapitole. Vo štvrtej kapitole je tento postup aplikovaný na diagnostiku vplyvu makroekonomického prostredia a jeho zložiek na podnik. Na určenie závislosti dát v rámci korelačnej analýzy bol použitý tzv. Pearsonov koeficient korelácie. Skúmali sme závislosť medzi výsledkami dosiahnutými v priemyselnej výrobe a taktiež výsledkami dosiahnutými v elektrotechnickom priemysle voči výsledkom podniku BEZ Transformátory a.s. Jednotlivé ukazovatele priemyselnej výroby, elektrotechnického priemyslu a vybraného podniku sme vybrali tak, aby boli diagnostikované homogénne ukazovatele s rovnakými charakteristikami.

Na začiatku sme diagnostikovali závislosti medzi výsledkami podniku BEZ Transformátory a.s. a priemyselnou výrobou o čom vypovedajú dáta v tabuľke č. 16.

Tab. 16: Miera závislosti medzi výsledkami podniku a výsledkami dosiahnutými v priemyselnej výrobe

Ukazovatele priemyselnej výroby v mil. Eur	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Tržby za vlastné výkony a tovar	60 900	45 631	54 748	62 896	67 187	68 285	
Zamestnanci	537 783	479 617	461 458	479 849	476 495	439 933	
Hospodársky výsledok	3 597	2 207	3 285	3 744	3 237	2 353	
Ukazovatele BEZ Transformátory a.s. v tis. Eur	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Tržby	32 857	22 957	23 593	27 864	25 671	44 525	0,63415
Celkový počet zamestnancov	318	292	267	261	263	251	0,8943
Výsledok hospodárenia po zdanení	2 803	1 878	-375	-223	931	133	0,26045

Prameň: vlastné spracovanie

Modrou farbou sú označené výsledky dosiahnuté v priemyselnej výrobe a v tabuľke nižšie sú šedou farbou označené výsledky dosiahnuté v podniku BEZ Transformátory,a.s..

Na pravej strane je vypočítaný Pearsonov koeficient. Prvý výsledok 0,63415 hovorí, že tržby dosiahnuté v spoločnosti BEZ Transformátory,a.s. vykazujú určitú závislosť s tržbami, ktoré boli dosiahnuté v priemyselnej výrobe. Keď stúpajú, resp. klesajú tržby v priemyselnej výrobe, prevažne stúpajú, resp. klesajú tržby i v podniku

BEZ Transformátory,a.s. Značne spolu súvisí počet zamestnancov v podniku BEZ Transformátory,a.s. s počtom zamestnancov v priemyselnej výrobe o čom hovorí koeficient 0,89430, ktorý takto dosahuje takmer hodnotu jedna, kedy v priamej úmere stúpajú obe premenné.

Výsledok hospodárenia s hodnotou koeficientu 0,26045 hovorí o tom, že výsledok hospodárenia dosiahnutý v BEZ Transformátory, a.s. prevažne nesúvisí s hospodárskym výsledkom v priemyselnej výrobe.

Následne sme porovnali i výsledky dosiahnuté v podniku BEZ Transformátory,a.s a v elektrotechnickom priemysle o čom hovorí tabuľka č. 17.

Tab. 17: Miera závislosti medzi výsledkami podniku a výsledkami dosiahnutými v elektrotechnickom priemysle

Ukazovatele elektrotechnického priemyslu v mil. Eur	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Tržby za vlastné výkony a tovar	8 465	8 179	8 874	8 519	8 503	8 658	
Zamestnanci	72 359	43 710	42 475	41 781	41 489	39 075	
Hospodársky výsledok	84	299	320	373	268	269	
Ukazovatele BEZ Transformátory a.s. v tis.Eur	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Tržby	32 857	22 957	23 593	27 864	25 671	44 525	0,22363
Celkový počet zamestnancov	318	292	267	261	263	251	0,88984
Výsledok hospodárenia po zdanení	2 803	1 878	-375	-223	931	133	-0,95374

Prameň: vlastné spracovanie

V tabuľke vidíme zobrazené výsledky dosiahnuté v elektrotechnickom priemysle vyznačené oranžovou farbou a v tabuľke nižšie údaje dosiahnuté v BEZ Transformátory,a.s. vyznačené bielou farbou. V pravo dolu je vypočítaný Pearsonov koeficient korelácie.

Ako prvú porovnáваме závislosť tržieb dosiahnutých v podniku a v Elektrotechnickom priemysle. Na základe výsledku 0,22363 môžeme skonštatovať, že tržby dosiahnuté v BEZ Transformátory, a.s. a v elektrotechnickom priemysle spolu prevažne nesúvisia. Podobne ako v priemyselnej výrobe môžeme skonštatovať značnú závislosť medzi počtom zamestnancov v podniku a v elektrotechnickom priemysle s výsledkom 0,88984. Keď stúpa resp. klesá počet zamestnancov v BEZ Transformátory,a.s tak stúpa resp. klesá počet zamestnancov i v elektrotechnickom priemysle.

Výsledok hospodárenia s hodnotou -0,953764 takmer -1 znamená, že hospodárske výsledky v BEZ Transformátory,a.s. a v elektrotechnickom priemysle spolu takmer úplne súvisia, avšak v nepriamej úmere. Na základe vložených dát môžeme povedať, že keď hospodársky výsledok v BEZ Transformátory,a.s. stúpa tak hospodársky výsledok v elektrotechnickom priemysle klesá a naopak.

V ďalšej časti sme porovnali závislosť medzi hodnotami vybraných finančných pomerových ukazovateľov podniku a hodnotami mediánu rovnakých finančných pomerových ukazovateľov dosiahnutých v odbetví elektrotechnického priemyslu za sledované obdobie. Výber ukazovateľov bol realizovaný tak, aby zobrazili reálnu situáciu podniku a elektrotechnického priemyslu v oblasti likvidity, aktivity a rentability.

Tab. 18: Miera závislosti medzi vybranými finančnými ukazovateľmi podniku
a elektrotechnického priemyslu

Elektrotechnický priemysel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Bežná likvidita	1,1900	1,1000	1,0600	1,0500	1,1100	1,2000	
Doba obratu zásob	15,2300	21,0600	17,4000	13,7800	11,4000	9,0300	
Doba obratu pohľadávok	58,1300	69,4300	70,4900	67,2200	73,2800	73,1300	
Doba obratu záväzkov	89,4100	109,9400	119,4900	106,4500	121,2800	118,8000	
Rentabilita vlastného imania	8,1600	4,2600	6,0300	6,2900	4,6500	3,3000	
Rentabilita tržieb	3,5600	3,0800	2,9000	2,9400	2,3200	1,9700	
BEZ Transformátory a.s.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Bežná likvidita	0,9800	2,3000	2,0200	2,9000	2,9400	1,4200	-0,782423
Doba obratu zásob	102,0000	121,0000	111,0000	78,0000	74,0000	109,0000	0,538256
Doba obratu pohľadávok	141,0000	153,0000	161,0000	120,0000	122,0000	81,0000	-0,348288
Doba obratu záväzkov	240,0000	236,0000	251,0000	197,0000	226,0000	139,0000	-0,262026
Rentabilita vlastného imania	8,5000	8,2000	1,6000	0,8000	3,6000	0,0026	0,3711
Rentabilita tržieb	4,8700	3,6300	1,1200	0,7200	2,8300	0,0030	0,681075

Prameň: vlastné spracovanie

Ako prvý finančný pomerový ukazovateľ bola testovaná Bežná likvidita, kde hodnota koeficientu dosiahla úroveň -0,782423. Táto hodnota hovorí o nepriamej prevažnej závislosti medzi porovnávanými hodnotami. Znamená to, že zatiaľ čo hodnota bežnej likvidity v elektrotechnickom priemysle stúpa, v podniku BEZ Transformátory hodnota bežnej likvidity prevažne klesá, alebo naopak.

Druhý ukazovateľ, Doba obratu zásob dosiahla hodnotu Pearsonovho koeficientu 0,538256. Táto hodnota vyjadruje určitú priamu závislosť, ktorú môžeme označiť za stredne silnú. Ak doba obratu zásob v elektrotechnickom priemysle klesá, v BEZ Transformátory a.s. rovnako môže táto doba klesať alebo naopak.

Doba obratu pohľadávok je tretím hodnoteným ukazovateľom a predstavuje hodnotu -0,348288. Táto hodnota hovorí o nízkej závislosti. Doba obratu pohľadávok v elektrotechnickom priemysle a doba obratu pohľadávok v BEZ Transformátory a.s. spolu nepriamo súvisia. Keď doba obratu pohľadávok v elektrotechnickom priemysle klesá, v podniku táto doba môže stúpať a naopak.

Obdobne doba obratu záväzkov dosahuje zápornú hodnotu -0,262026. Ide o nepriamu nízku závislosť. Ak doba obratu záväzkov v elektrotechnickom priemysle stúpa, v podniku táto doba môže klesať a naopak.

Ďalším hodnoteným ukazovateľom je rentabilita vlastného imania. Hodnota 0,371100 hovorí o nízkej priamej závislosti medzi rentabilitou vlastného imania v elektrotechnickom priemysle a rentabilitou vlastného imania v BEZ Transformátory a.s. Ak tento ukazovateľ v elektrotechnickom priemysle stúpa, v podniku rovnako môže stúpať a naopak.

Posledným hodnoteným ukazovateľom je rentabilita tržieb, ktorého hodnota koeficientu je 0,681075. Táto hodnota vypovedá o určitej priamej závislosti medzi ukazovateľmi. Rovnako ako narastá rentabilita tržieb v elektrotechnickom priemysle prevažne narastá i rentabilita tržieb v podniku.

Ďalej pokračujeme určením závislosti medzi hodnotami makroekonomických ukazovateľov a hodnotami ukazovateľov podniku BEZ Transformátory. Makroekonomické ukazovatele a podnikové ukazovatele boli vybrané tak, aby boli diagnostikované rovnaké druhy ukazovateľov na podnikovej a makroekonomickej úrovni alebo ukazovatele s podobným charakterom.

Tab.19: Miera závislosti medzi HDP a tržbami podniku

HDP / Tržby	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
HDP – stále ceny v mil. EUR	64983	63543	65573	67862	70216	71760	
Tržby BEZ v tis.. EUR	32857	22957	23593	27864	25671	44525	0,62847677

HDP – bežné ceny v mil. EUR	66842	62794	65897	68974	71096	72130	
Tržby BEZ v tis.. EUR	32857	22957	23593	27864	25671	44525	0,64393667

Prameň: vlastné spracovanie

Ako prvé sme porovnávali a určovali závislosť, medzi hodnotami HDP pre stále a bežné ceny, voči tržbám podniku BEZ Transformátory a.s. V prípade makroukazovateľa HDP – stále ceny môžeme konštatovať hodnotu Pearsonovho koeficientu 0,6284767. Táto hodnota hovorí o určitej priamej závislosti obidvoch premenných. Ak suma HDP v stálych cenách stúpa, prevažne stúpajú aj tržby v podniku a naopak. V druhom prípade sme porovnávali sumu HDP-bežné ceny a opäť tržby v BEZ Transformátory s výsledkom korelácie 0,64393667. Výsledok je podobný ako v prípade stálych cien, ide o určitú priamu závislosť obidvoch premenných. Rovnako ako v predchádzajúcom prípade, ak suma HDP v bežných cenách stúpa, prevažne stúpajú aj tržby v podniku a naopak.

Tab. 20: Miera závislosti medzi počtom zamestnancov v NH a počtu zamestnancov v podniku

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Počet zamestnancov v národnom hospodárstve	2 247 139	2 203 158	2 169 822	2 208 313	2 209 432	2 176 000	
Zamestnanci BEZ, počet zamestnancov	318	292	267	261	263	251	0,00801647

Prameň: vlastné spracovanie

Druhou skúmanou závislosťou je vzťah medzi hodnotou makroukazovateľa počet zamestnancov v národnom hospodárstve a počtom zamestnancov v BEZ Transformátory a.s. Hodnota Pearsonovho koeficienta je 0,00801647. Je to veľmi nízka hodnota, ktorá hovorí o veľmi nízkej závislosti a keďže je číslo skôr nulou, podľa princípu Pearsonovho koeficientu spolu tieto dve hodnoty ukazovateľov nesúvisia.

Tab.21 : Miera závislosti medzi priemernou nominálnou mzdou v NH a priemernou mzdou v podniku

Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Korelačný koeficient
Priemerná nominálna mesačná mzda NH v EUR	723	744,5	769	786	805	824	
Priemerná mzda BEZ v EUR	840	980	980	1100	1320	925	0,507343827

Prameň: vlastné spracovanie

Posledným skúmaným vzťahom je závislosť medzi hodnotou makroukazovateľa priemerná nominálna mesačná mzda v NH a priemernou nominálnou mzdou v BEZ Transformátory a.s. Hodnota Pearsonovho koeficientu je v tomto prípade 0.507343827. Táto hodnota hovorí len o miernej priamej závislosti medzi sumou priemernej nominálnej mesačnej mzdy v Národnom hospodárstve SR a medzi sumou priemernej mzdy v BEZ Transformátory a.s. Tieto hodnoty stoja v priamej úmere a preto keď stúpa priemerná nominálna mzda v NH, prevažne tak stúpa i priemerná mzda v BEZ Transformátory a.s.

5. DISKUSIA

Zameranie dizertačnej práce je orientované na posúdenie vplyvu makroekonomického prostredia na konkrétny podnik. Makroekonomické prostredie chápeme ako súhrn jednotlivých jeho zložiek, ktorými sú politicko-právne, ekonomické, sociokultúrne a technické resp. demografické zložky. V makroekonomickom prostredí zároveň pôsobia makrofaktory, prostredníctvom ktorých, je možné skúmať parametre tohto prostredia v podobe kvantifikovaných ukazovateľov. Do základného súboru makrofaktorov zaradíme výkonnosť ekonomiky, nezamestnanosť, infláciu, obchodnú bilanciu a ďalšie faktory uvedené v štvrtej kapitole. Ukazovatele prostredníctvom ktorých sme v práci kvantifikovali základné makrofaktory sú hrubý domáci produkt, miera inflácie, miera nezamestnanosti, saldo obchodnej bilancie a ďalšie príslušné ukazovatele definované rovnako v štvrtej kapitole. Vzhľadom na tému a zameranie dizertačnej práce sme do makroekonomického prostredia zaradili i odvetvové prostredie, konkrétne priemyselnú výrobu a elektrotechnický priemysel. Uvedená definícia makroekonomického prostredia je súčasťou prínosu práce pre teóriu.

Ďalším prínosom práce pre teoretickú oblasť, je využitie metód podnikovej diagnostiky, na diagnostiku citlivosti podniku na vybrané ukazovatele makroekonomického prostredia. Použitie korelačnej analýzy je vhodným nástrojom, na preukázanie závislosti medzi vývojom vybraných makroekonomických ukazovateľov a ekonomických výsledkov podniku. Uvedenou metódou je možné vyhodnotiť, ktoré ukazovatele makroekonomického prostredia a ekonomické ukazovatele podniku, sú na sebe závislé. Závislosť môže byť priama a nepriama. Zároveň je použitím uvedenej metódy možné i kvantifikovať mieru preukázanej závislosti dvoch ukazovateľov. Podľa vypočítanej miery závislosti je možné vyhodnotiť, či ide o zanedbateľnú, miernu alebo vysokú závislosť. V prípade preukázanej vysokej závislosti, ktorá sa blíži k hodnote 1 alebo -1, je potrebné aby podnik, túto skutočnosť zohľadnil pri prijímaní rozhodnutí, týkajúcich sa prípravy podnikateľských zámerov do budúcnosti. Medzi ukazovatele makroekonomického prostredia je potrebné zahrnúť i relevantné ukazovatele odvetvia, alebo sektora podnikateľskej alebo nepodnikateľskej činnosti, ktorého je podnik súčasťou. Súčasne

s takto vykonanou diagnostikou, je vhodné vyhodnotiť dosiahnuté výsledky podniku, použitím metód multikriteriálneho hodnotenia variantov. Prostredníctvom komplexného zhodnotenia týchto použitých metód a zhodnotenia krivky životného cyklu podniku, je možné určiť v akej fáze životného cyklu sa podnik nachádza. Na základe tohto výsledku a preukázaných závislostí vybraných ukazovateľov makroekonomického prostredia a podniku, získava manažment podniku dôležité informácie využiteľné v rozhodovacom procese.

Vývoj kvantifikovaných ukazovateľov základného súboru makroekonomických faktorov je prezentovaný v rámci pasportu. Najvýznamnejším ukazovateľom určujúcim vývoj ekonomiky, je medziročný rast alebo pokles hrubého domáceho produktu (HDP). V sledovanom období mal vývoj tohto ukazovateľa striedavo rastúci a klesajúci charakter. Najlepším obdobím z pohľadu medziročného rastu tohto ukazovateľa bol r. 2008 s rastom o 8,4 p. b. a r. 2011 s rastom o 4,6 p. b. Z pohľadu absolútnych hodnôt dosiahnutých v jednotlivých rokoch, bol najlepší v sledovanom období r. 2014, kedy bola dosiahnutý najvyššia nominálna úroveň HDP v stálych cenách 74 272 mil. Eur a v bežných cenách 74 655 mil. Eur.

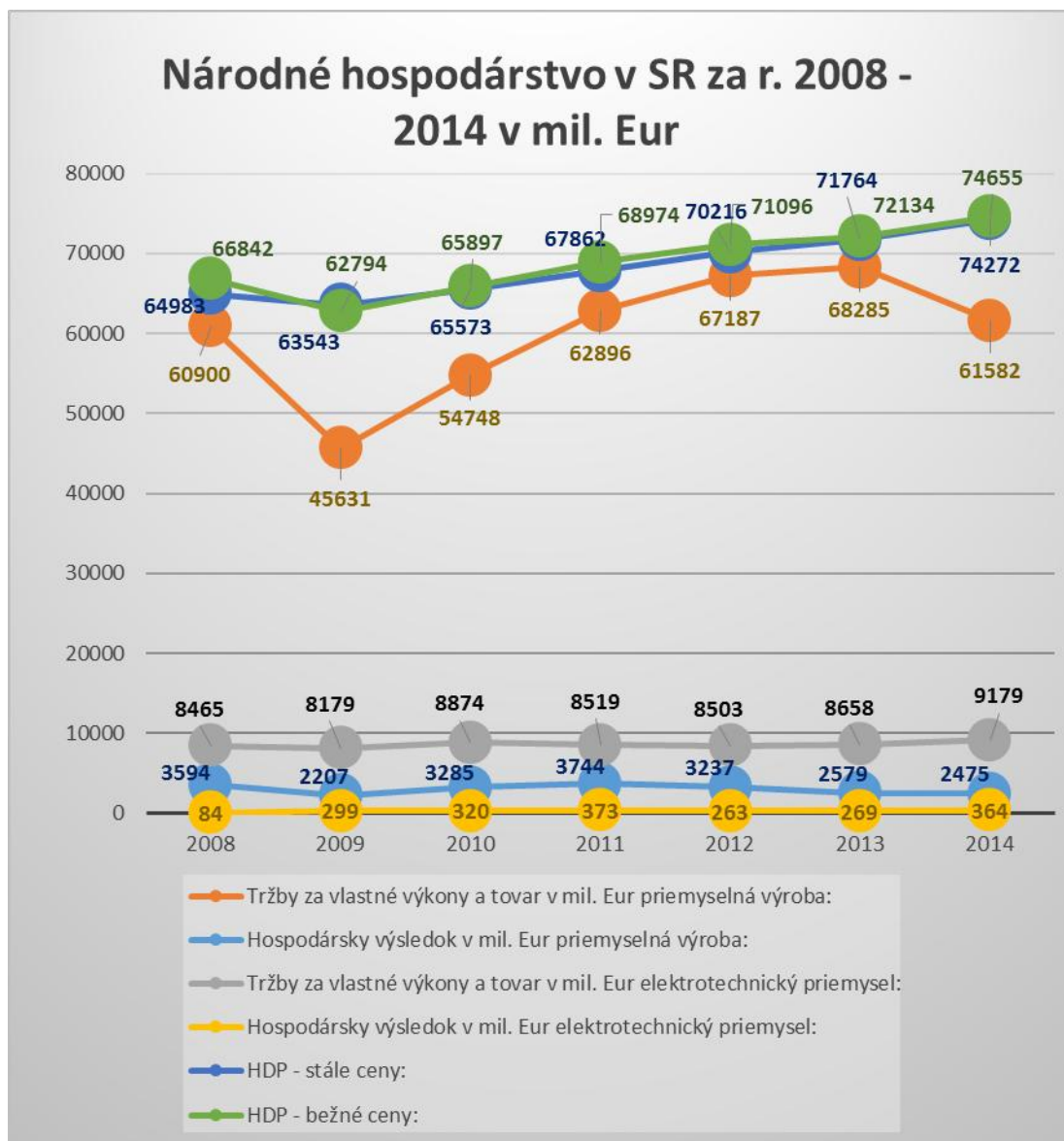
Komparáciou ukazovateľov charakterizujúcich vývoj jednotlivých faktorov makroekonomického prostredia, priemyselnej výroby, elektrotechnického priemyslu a podniku sme zistili, že ich vývoj nebol vždy kompatibilný, ak vykazoval zhodné trendy, miera zaznamenaného rastu resp. poklesu bola rozdielna. V r. 2009 poklesli medziročne tržby v priemyselnej výrobe o – 25 p. b. ale v elektrotechnickom priemysle bol zaznamenaný pokles tržieb iba o – 3,4 p. b. V skúmanom podniku však tržby klesli o – 30,1 p. b. HDP sa v tomto roku medziročne znížilo o – 2,3 p. b. Všetky uvedené faktory zaznamenali medziročný pokles t.j. záporné hodnoty rastu avšak miera poklesu sa značne odlišovala. Napriek pomerne nízkemu poklesu tržieb v elektrotechnickom priemysle, tržby podniku poklesli výrazne. Z tohto vývoja je vidieť značnú citlivosť skúmaného podniku na dopady finančnej krízy a z tohto dôvodu na pokles objemu objednávok.

Rovnako i hospodársky výsledok podniku sa medziročne znížil o – 33 p. b. V priemyselnej výrobe sa v tomto roku medziročne znížil hospodársky výsledok o – 38,6 p. b. a v elektrotechnickom priemysle sa paradoxne výrazne zvýšil až o 254,5 p.b. Toto zvýšenie v rámci elektrotechnického priemyslu spôsobila divízia 26 . výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov kde hospodársky

výsledok stúpol medziročne o 841 p. b. V rámci divízie č. 27 – výroba elektrických zariadení, do ktorej patrí i vybraný podnik, hospodársky výsledok zaznamenal medziročný pokles o - 61,7 p. b.

V r. 2010 bol zaznamenaný medziročný rast HDP o 4,1 p. b. rovnako i tržby vo všetkých segmentoch t.j, v priemyselnej výrobe, v elektrotechnickom priemysle aj v skúmanom podniku rástli. Rovnako i hospodársky výsledok rástol v priemyselnej výrobe (o 48, 9 p. b.) a v elektrotechnickom priemysle (o 7 p. b.), so značným rozdielom v prospech priemyselnej výroby. Podnik BEZ Transformátory a.s. však zaznamenal v tomto roku stratu – 375 000 Eur. Celková strata bola ovplyvnená najmä stratou, ktorá vznikla z finančnej činnosti vo výške – 233 861 EUR a znížením cien transformátorov na trhu.

V r. 2011 pri raste HDP o 4,6 p. b. dosiahol podnik rast tržieb o 18,7 p. b. Pritom v elektrotechnickom priemysle bol v tomto roku pokles tržieb o – 4 p. b. a v priemyselnej výrobe bol rast tržieb o 14, 9 p. b. Opačný bol vývoj v oblasti hospodárskeho výsledku, kým v priemyselnej výrobe bol dosiahnutý rast o 13,9 p. b., v elektrotechnickom priemysle o 16,6 p. b. Skúmaný podnik dosiahol opäť stratu vo výške – 223 000 Eur. Táto strata bola rovnako spôsobená stratou z finančnej činnosti – 449 954 Eur a trvajúcim poklesom cien transformátorov na trhu.

Graf 20 Vybrané ukazovatele makroprostredia

Prameň : Štatistický úrad SR

V r. 2012 rástol HDP medziročne o 3,1 p. b. čo sa prejavilo i na vývoji tržieb a hospodárskych výsledkov. Tržby narástli iba v priemyselnej výrobe o 6,8 p. b. v elektrotechnickom priemysle nepatrne poklesli o – 0,2 p. b. avšak v skúmanom podniku poklesli o – 7,9 p. b. napriek tomuto poklesu tržieb , dosiahol podnik hospodársky výsledok na úrovni 935 000 Eur. Naopak hospodársky výsledok v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle poklesol o – 13, 5 p. b. resp. o – 28, 2 p. b.

V r. 2013 sa spomalil rast HDP na 1,4 p. b. obdobne v priemyselnej výrobe bol zaznamenaný rast o 1,6 p. b. a v elektrotechnickom priemysle o 1,8 p. b. Podnik však v tomto roku dosiahol rast svojich tržieb o 73,4 p. b. Rozdielny vývoj bol v tomto roku zaznamenaný v oblasti hospodárskeho výsledku. V priemyselnej výrobe poklesol o – 27,3 p. b. avšak v elektrotechnickom priemysle nepatrne stúpol o 0,4 p. b. Naopak v podniku napriek značnému rastu tržieb, hospodársky výsledok klesol o – 85,7 p. b.

V r. 2014 sa rast HDP zrýchlil na 3,5 p. b. napriek tomu priemyselná výroba dosiahla pokles tržieb o - 9,8 p. b. a elektrotechnický priemysel naopak nárast o 6 p. b. Hospodársky výsledok v tomto roku v priemyselnej výrobe stúpol o 5,2 p. b. a v elektrotechnickom priemysle o 35,5 p. b. Údaje o podniku za r. 2014 nie sú známe z dôvodu, že podnik nemá spracovanú a schválenú účtovnú závierku za tento rok a zároveň požiadal o odklad podania daňového priznania do 30. 9. 2015.

Z uvedených skutočností vyplýva, že vývoj skúmaných ukazovateľov v sledovanom období vykazoval nerovnovážne výsledky. V rokoch 2009 a 2010 bol pokles a následný rast HDP sprevádzaný rovnako poklesom a následným rastom tržieb a hospodárskych výsledkov s výnimkou nárastu hospodárskeho výsledku v elektrotechnickom priemysle v r. 2009 o 254,5 p. b. a straty podniku v r. 2010. V nasledujúcich r. 2011 a 2012 sa prejavil rozdielny trend vývoja HDP a tržieb a hospodárskych výsledkov. V r. 2011 napriek trendu rastu HDP dosiahol elektrotechnický priemysel pokles tržieb o – 4,4 p. b. a v r. 2012 bol napriek ešte rastu HDP zaznamenaný pokles tržieb v elektrotechnickom priemysle o – 0,2 p. b. a rovnako poklesli tržby i v skúmanom podniku o – 7,9 p. b. V priemyselnej výrobe naopak tržby v týchto rokoch rástli. V r. 2013 a 2014 sa rast HDP najprv spomalil a v nasledujúcom roku sa jeho rast zrýchlil. Naopak v priemyselnej výrobe sa v r. 2013 tržby mierne zvýšili a v nasledujúcom roku výrazne poklesli. V elektrotechnickom priemysle v oboch rokoch tržby rástli.

V rámci komparácie vývoja HDP a tržieb podniku v sledovanom období je zrejmé, že HDP nemá rovnomerný vplyv na vývoj tržieb podniku. V r. 2009 až 2012 bol medziročný pokles alebo rast HDP sprevádzaný rovnako medziročným poklesom alebo rastom tržieb podniku. Miera poklesu resp. rastu tržieb podniku bola značne rozdielna oproti miere poklesu alebo rastu HDP. V tomto období pri medziročnom poklese HDP v r. 2009 o - 2,3 p. b., poklesli tržby podniku až o - 30,1 p. b. Naopak

pri medziročnom raste HDP v r. 2011 o 4,6 p. b., tržby podniku narástli o 18,7 p. b. Na základe týchto výsledkov a výsledku podľa korelačnej analýzy môžeme konštatovať, že podnik v tomto období preukázal citlivosť na aktuálny vývoj HDP. Tento vývoj však nebol potvrdený v r. 2013, kedy zníženie medziročného rastu HDP na 1,4 p. b. bolo sprevádzané vysokým rastom tržieb podniku o 73,4 p. b. V priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle bol v tomto roku dosiahnutý rast tržieb iba o 1,6 p. b. resp. o 1,8 p. b. Príčinou tohto vývoja je vysoký objem exportu produkcie podniku do zahraničia. V r. 2013 vyviezol podnik na export až 82,6 % svojej produkcie. Z tohto dôvodu vývoj tržieb podniku bol v tomto roku viac závislý na aktuálnej situácii na zahraničných trhoch, ako na vývoji HDP v SR.

Podiel exportu na celkovej produkcii podniku bol počas sledovaného obdobia vysoký. V r. 2008 predstavoval export 75 % celkovej produkcie, v r. 2009 podiel klesol na 73 %, v r. 2010 pokračoval pokles na 70,2 %, v r. 2011 export narástol na 80 % celkovej produkcie, v nasledujúcom r. 2012 dosiahol najvyššiu úroveň v sledovanom období 84 % a v r. 2013 mierne klesol na 82,6 %. Súvisiaci ukazovateľ v rámci makroekonomického prostredia – bilancia zahraničného obchodu, sa vyvíjala v sledovanom období v SR priaznivo. Okrem r. 2008, kedy bol zaznamenaný prebytok importu nad exportom tzv. čistý import, bol v nasledujúcich rokoch sledovaného obdobia dosiahnutý prebytok exportu nad importom tzv. čistý export. Hodnota čistého exportu medziročne klesla iba v r. 2010, v nasledujúcich rokoch čistý export nepretržite stúpal. Pri porovnaní medziročného rastu resp. poklesu podielu exportu na produkcii podniku a medziročného vývoja bilancie zahraničného obchodu SR, v sledovanom období sme zistili, že vývoj obidvoch ukazovateľov bol rozdielny. V r. 2009 a 2013 sa čistý export SR medziročne zvýšil, avšak podiel exportu podniku na celkovej produkcii sa medziročne znížil. V r. 2010 bol v obidvoch ukazovateľoch zaznamenaný pokles, v r. 2011 a 2012 naopak obidva ukazovatele dosiahli nárast. Uvedený rozdielny vývoj bol spôsobený počtom a charakterom krajín do ktorých smeroval export podniku a celkový export SR. Export podniku bol orientovaný do 12 krajín prevažne strednej a východnej Európy, avšak export SR zahŕňal všetky krajiny sveta, do ktorých smeroval export SR a ich počet a objem exportu bol neporovnateľne vyšší.

Naopak, tržby v priemyselnej výrobe v sledovanom období, vykazovali podobný trend vývoja ako vývoj HDP. Ak medziročne objem HDP rástol/klesal,

rovnako medziročne rástli/klesali tržby v priemyselnej výrobe. Miera rastu alebo poklesu bola rozdielna.

Dôvodom tohto vývoja bolo, že priemyselná výroba tvorila v sledovanom období približne 20 % podiel na tvorbe HDP, čím významne ovplyvňovala jeho vývoj.⁴⁶ Ďalším dôvodom bola skutočnosť, že priemyselná výroba zahŕňa veľké množstvo odvetví, so svojimi špecifickými podmienkami a v dôsledku tohto početného súboru odvetví, sa eliminujú špecifické vplyvy každého z nich.

Na rozdiel od priemyselnej výroby, tržby v elektrotechnickom priemysle nevykazovali podobný trend vývoja, ako vývoj HDP. Dôvodom sú špecifiká elektrotechnického priemyslu, ktoré spočívajú najmä v značnom heterogénnom zložení tohto odvetvia z hľadiska podnikov a ich produktového portfólia. Podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE tvoria odvetvie dve divízie, divízia 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov a divízia 27 výroba elektrických zariadení. Podniky v rámci týchto dvoch divízií sa nachádzajú v odlišnej situácii z hľadiska parametrov obidvoch trhov a dosahujú rozdielne hospodárske výsledky. Zároveň odvetvie ovplyvňujú i podniky neoprávnene zaradené do tohto odvetvia, ako napríklad časť podnikov z divízie 29 výroba čerpadiel a kompresorov a výrobcovia domácich elektrických spotrebičov, ktoré svojim charakterom výroby patria do strojárkeho priemyslu.

Rovnako vývoj hospodárskeho výsledku podniku, priemyselnej výroby a elektrotechnického priemyslu nebol porovnateľný s vývojom HDP v sledovanom období. Roky rovnakého vývoja sa striedali s rokmi protichodného vývoja.

Tvar kriviek na grafe č. 20, ktoré znázorňujú priebeh vývoja HDP, tržieb a hospodárskych výsledkov priemyselnej výroby a elektrotechnického priemyslu, naznačujú základné spoločné trendy vývoja.

Pokles všetkých skúmaných faktorov v r. 2009 je zreteľný s výnimkou nárastu hospodárskeho výsledku v elektrotechnickom priemysle. Následne je vidieť výrazný alebo mierny nárast skúmaných faktorov od r. 2010 s tým, že v r. 2011 a 2012 sa nárast hodnôt faktorov spomaľuje resp. je zaznamenaný mierny nominálny

⁴⁶HN online. 2015. *Slovensko má šancu byť veľmoc v priemysle*. (online) 25.10.2013. (cit. 2015-07-27). Dostupné na internete:

<http://hn.online.sk/ekonomika-a-firmy-117/slovensko-ma-sancu-byt-velmov-v-priemysle.htm/>

pokles niektorých faktorov. V r. 2013 pokračovalo spomaľovanie rastu okrem hospodárskeho výsledku v priemyselnej výrobe, kde bol zaznamenaný pokles. V r. 2014 došlo k zrýchleniu rastu väčšiny ukazovateľov okrem značného poklesu tržieb a hospodárskeho výsledku v priemyselnej výrobe. Podľa uvedeného vyhodnotenia je zrejmé, že najlepšie výsledky boli dosiahnuté v r. 2014, okrem tržieb a hospodárskeho výsledku v priemyselnej výrobe. Najhoršie výsledky boli zaznamenané v r. 2009, okrem hospodárskeho výsledku v elektrotechnickom priemysle.

Graf 21: Krivka životného cyklu podniku

Prameň: vlastné spracovanie

Krivka životného cyklu podniku, ktorá je zobrazená na grafe č. 21 prezentuje iný vývoj skúmaného podniku. Rovnako podnik ako aj HDP, priemyselná výroba a elektrotechnický priemysel vykazuje v r. 2009 pokles skúmaných parametrov. Avšak tento pokles sa v prípade skúmaného podniku v nasledujúcom r. 2010 prehĺbuje. V r. 2011 sa pokles zastavil a zároveň bol dosiahnutý mierny nárast v sledovaných ukazovateľoch. V rovnakom období tiež vývoj v oblasti HDP, priemyselnej výroby a v elektrotechnickom priemysle zaznamenáva postupný rast hodnôt skúmaných faktorov. V r. 2012 sa pozitívny vývoj ešte zvýraznil, boli dosiahnuté najlepšie výsledky podniku za sledované obdobie, napriek už slabnúcim rastovým tendenciám HDP, tržieb a dosahovaných

hospodárskych výsledkov v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle. Uvedený pozitívny vývoj je výsledkom prijatých opatrení manažmentu podniku v oblasti riadenia výroby, vnútropodnikových procesov a znižovania výrobných nákladov. V r. 2013 bol zaznamenaný výrazný negatívny obrat vo vývoji skúmaných ukazovateľov podniku, ktoré dosiahli najhorší výsledok v sledovanom období. Príčinou bolo rozhodnutie manažmentu, o investícií do modernizácie technologického vybavenia výroby, za účelom zvýšenia konkurencieschopnosti podniku a kvality jeho produkcie. Z tohto dôvodu bol v r. 2013 zaznamenaný medziročný pokles hospodárskeho výsledku podniku o 85,7 p. b. napriek medziročnému rastu tržieb o 73,4 p. b. Tento stav sa prejavil v náraste objemu obežného a neobežného majetku, ktorý bol krytý nárastom záväzkov a vlastného imania podniku.

Pri porovnaní medziročného vývoja HDP a priebehu krivky životného cyklu podniku sa ukazuje skutočnosť, že zmena v dosiahnutých výsledkoch podniku sa prejavuje s oneskorením za aktuálnym medziročným vývojom HDP. Po medziročnom poklese HDP v r. 2009, nasledoval pokles v dosahovaných výsledkoch podniku v r. 2010 a naopak najvyšší medziročný nárast HDP v r. 2011, bol nasledovaný najlepšimi dosiahnutými výsledkami podniku v r. 2012. Z uvedeného konštatovania však nevyplýva a nebolo to ani preukázané, že medzi týmito veličinami existuje závislosť,

Z hľadiska krivky životného cyklu podniku bol najlepším rokom pre podnik r. 2012, nasledovaný r. 2008 a r. 2009 na treťom mieste. V r. 2010 a 2011 boli dosiahnuté horšie výsledky, avšak najhoršie na tom podnik bol v r. 2013. Podľa komplexného vyhodnotenia jednotlivých metód multikriteriálneho hodnotenia variantov, ktoré je uvedené v podkapitole 4.2.5, boli najlepšimi rokmi pre podnik v sledovanom období r. 2008 a 2009, Za nimi na treťom mieste skončil r. 2012. Rovnako ako pri krivke životného cyklu podniku, boli v r. 2010 a 2011 dosiahnuté horšie výsledky. Najhoršie výsledky boli dosiahnuté v r. 2013. Podstatným rozdielom obidvoch vyhodnotení je umiestnenie r. 2012. Podľa multikriteriálneho hodnotenia variantov boli najlepšimi rokmi r. 2008 a 2009, podľa krivky životného cyklu podniku bol najlepším rokom r. 2012. Naopak najhorším rokom podľa obidvoch kritérií bol r. 2013. Na základe uvedených výsledkov sa podnik pravdepodobne dostával v tomto roku do začínajúcej krízy. Jednoznačne to však nie je možné konštatovať, pretože nepoznáme výsledky podniku za r. 2014.

Ďalší dôležitý ukazovateľ, ktorý ovplyvňuje makroekonomické prostredie je rating SR. Podľa hodnotenia piatich renomovaných ratingových agentúr, dosiahla Slovenská republika v sledovanom období prevažne hodnotenie s označením – stabilný výhľad. Z týchto dôvodov je investovanie v SR pre investorov bezpečné, s nízkym rizikom, čo sa môže prejavovať príchodom nových investorov alebo zvyšovaním investícií súčasnými investormi, ktorí sú v SR lokalizovaní. Táto priaznivá situácia sa však v sledovanom období neprejavila vo forme vstupu nového akcionára do podniku BEZ Transformátory a.s. Jediným akcionárom podniku zostal počas sledovaného obdobia International BEZ Group s.r.o. so sídlom v Bratislave.

Pri hodnotení vplyvu makroekonomických faktorov na nami zvolený podnik, sme využili korelačnú analýzu, konkrétne Pearsonov korelačný koeficient, ktorým sme chceli preukázať súvislosť medzi skúmanými hodnotami. Skúmali sme súvislosť medzi HDP v stálych a bežných cenách a tržbami podniku, v oboch prípadoch sa ukázala určitá priama závislosť medzi danými premennými s hodnotou koeficientu 0,62847677 pre stále ceny a hodnotou 0,64393667 pre bežné ceny. Ak stúpa resp. klesá hodnota HDP v stálych a bežných cenách, prevažne stúpajú resp. klesajú i tržby podniku. Toto tvrdenie platí i naopak, t. z. ak stúpajú resp. klesajú tržby v podniku, stúpa resp. klesá i HDP v stálych a bežných cenách. Táto závislosť je však iba mierna, nemožno hovoriť o preukázanej úplnej závislosti.

Ďalším skúmaným vzťahom bola súvislosť medzi výškou priemernej nominálnej mzdy v NH a výškou priemernej nominálnej mzdy v podniku. Podobne ako v predchádzajúcom prípade výpočet ukázal určitú priamu ale slabú závislosť medzi skúmanými premennými s hodnotou koeficientu 0,507343827. Ak rastie resp. klesá priemerná nominálna mzda v NH, rovnako môže rásť resp. klesať priemerná mzda v podniku. Toto tvrdenie rovnako ako v predchádzajúcom prípade platí i naopak. Ak rastie resp. klesá priemerná mzda v podniku, rovnako môže rásť resp. klesať i priemerná nominálna mzda v NH. Príčinou slabej závislosti uvedeného ukazovateľa je stagnácia sumy priemernej mzdy v podniku v r. 2010, kedy táto suma zostala na úrovni r. 2009 a značný pokles tejto priemernej mzdy v r. 2013 oproti r. 2012. Nezvyšovanie miezd v r. 2010 oproti r. 2009 bolo dôsledkom racionalizačných opatrení manažmentu podniku, ktoré sa týkali riadenia výroby a znižovania výrobných nákladov. Pokles priemernej mzdy v podniku v r. 2013 bol zapríčinený zmenou vo vekovej štruktúre zamestnancov. V tomto roku sa výrazne znížil podiel

zamestnancov vo veku nad 51 rokov, z 55 % podielu v r. 2012 na 19 % podiel v r. 2013. Zamestnanci v tejto vekovej kategórii mali priznané vyššie mzdy ako mladší zamestnanci. Zároveň v tomto roku došlo k zvýšeniu podielu zamestnancov vo veku od 18 r. do 40 r., z 20 % podielu v r. 2012 na 56 % podiel v r. 2013. Mladší zamestnanci, ktorých podiel sa zvýšil, mali priznané nižšie mzdy ako starší zamestnanci. V národnom hospodárstve však mzdy v sledovanom období nepretržite medziročne rástli.

Posledným skúmanou závislosťou v rámci vybraných makroekonomických ukazovateľov bola hodnota počtu zamestnancov v NH, voči počtu zamestnancov v podniku. Vypočítaná hodnota koeficientu 0,00801647 hovorí o priamej avšak veľmi nízkej súvislosti. Vzhľadom na túto hodnotu môžeme konštatovať, že tu neexistuje žiadna závislosť medzi počtom zamestnancov v NH a počtom zamestnancov v podniku. Dôvodom tohto zistenia bolo rozdielne správanie sa podnikov v oblasti potrebných personálnych kapacít, patriacich do priemyselnej výroby a podnikov mimo priemyselnú výrobu. Podľa hodnoty korelačného koeficientu, ktorý skúmal závislosť medzi počtom zamestnancov v podniku a počtom zamestnancov v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle v sledovanom období, bola preukázaná vysoká závislosť medzi uvedenými počtami. V dôsledku tejto preukázanej závislosti sa podnik správal v tejto oblasti veľmi podobne ako podniky v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle. Podniky mimo priemyselnej výroby sa v oblasti potrebných personálnych kapacít správali odlišne, z tohto dôvodu nebola preukázaná takmer žiadna závislosť medzi počtom zamestnancov v národnom hospodárstve a počtom zamestnancov v podniku.

Ak zhodnotíme celkový vplyv vybraných makroekonomických ukazovateľov na vybrané ekonomické ukazovatele podniku, môžeme konštatovať, že tieto makroekonomické ukazovatele na vývoj podniku vplyvajú obmedzene. Iba v prípade vzťahu HDP v stálych a bežných cenách a tržieb podniku bola vypočítaná mierna priama závislosť. V ostatných skúmaných vzťahoch sa ukázala slabá alebo takmer žiadna závislosť medzi vybranými ukazovateľmi. V ďalšej časti sme vyhodnocovali závislosť medzi vybranými ukazovateľmi priemyselnej výroby a vybranými ukazovateľmi BEZ Transformátory a.s.

Ako prvý bol skúmaný vzťah medzi objemom tržieb v priemyselnej výrobe a dosiahnutými tržbami v podniku. Hodnota koeficientu 0,63415 poukazuje na určitú

miernu priamu závislosť obidvoch premenných. Ak rastú resp. klesajú tržby v priemyselnej výrobe, prevažne rastú resp. klesajú tržby i v podniku alebo ak rastú resp. klesajú tržby v podniku, prevažne rastú resp. klesajú i tržby v priemyselnej výrobe. Druhým skúmaným vzťahom bola závislosť medzi počtom zamestnancov v priemyselnej výrobe a počtom zamestnancov v podniku. Výpočet ukázal zvýšenú priamu závislosť medzi týmito ukazovateľmi. Hodnota koeficientu 0,89430 sa značne približuje číslu 1, čo znamená, že obidva ukazovatele sú na sebe závislé. Ak rastie resp. klesá počet zamestnancov v priemyselnej výrobe, rovnako rastie resp. klesá počet zamestnancov v podniku a naopak ak rastie resp. klesá počet zamestnancov v podniku, rovnako rastie resp. klesá počet zamestnancov v priemyselnej výrobe. Podnik je súčasťou priemyselnej výroby, vývoj podnikových tržieb vykazoval určité podobné trendy vývoja ako tržby v priemyselnej výrobe a počet zamestnancov v podniku v sledovanom období sa vyvíjal vo zvýšenej miere obdobne ako v priemyselnej výrobe. Ďalším skúmaným vzťahom bola závislosť medzi hospodárskym výsledkom v priemyselnej výrobe a hospodárskym výsledkom v podniku. V tomto prípade bola preukázaná veľmi nízka priama závislosť medzi skúmanými ukazovateľmi s hodnotou koeficientu 0,26045. Ak rastie resp. klesá hospodársky výsledok v priemyselnej výrobe, s nízkou pravdepodobnosťou môže rásť resp. klesať i hospodársky výsledok podniku a naopak. Ak rastie resp. klesá hospodársky výsledok v podniku, s nízkou pravdepodobnosťou môže rásť resp. klesať i hospodársky výsledok priemyselnej výroby. Vývoj hospodárskeho výsledku podniku bol v sledovanom období, oproti priemyselnej výrobe špecifický. Jeho vývoj bol ovplyvnený stratou z finančnej činnosti, poklesom cien transformátorov na trhu, racionalizačnými opatreniami manažmentu podniku a rozhodnutím o investícií do modernizácie technologického zabezpečenia výroby. Z uvedených dôvodov sa dosahovaný hospodársky výsledok podniku vyvíjal odlišne, ako v priemyselnej výrobe.

V ďalšej časti sme vyhodnocovali závislosť vybraných ukazovateľov odvetvia elektrotechnického priemyslu a vybraných ukazovateľov podniku. Ako prvý bol skúmaný vzťah medzi objemom tržieb v elektrotechnickom priemysle a tržbami v podniku. Koeficient s hodnotou 0,22363 poukazuje na veľmi nízku priamu závislosť týchto ukazovateľov. Ak rastú resp. klesajú tržby v elektrotechnickom priemysle, s nízkou pravdepodobnosťou môžu rásť resp. klesať

i tržby v podniku a naopak. Ak rastú resp. klesajú tržby v podniku, s nízkou pravdepodobnosťou môžu rásť resp. klesať i tržby v elektrotechnickom priemysle. Príčinou tohto vývoja je rôznorodosť podnikov, ktoré sa do elektrotechnického priemyslu zaraďujú, a odlišnosť charakteru podnikov patriacich do dvoch divízií v rámci odvetvia elektrotechnického priemyslu. V ďalšom skúmanom vzťahu, medzi počtom zamestnancov v elektrotechnickom priemysle a počtom zamestnancov v podniku, bola vypočítaná vysoká priama závislosť s hodnotou koeficientu 0,88984. Ak rastie resp. klesá počet zamestnancov v elektrotechnickom priemysle, rovnako rastie resp. klesá i počet zamestnancov v podniku a naopak. Ak rastie resp. klesá počet zamestnancov v podniku, rovnako rastie resp. klesá počet zamestnancov v elektrotechnickom priemysle. Napriek preukázanej nízkej závislosti medzi tržbami podniku a tržbami odvetvia, bola preukázaná vysoká priama závislosť medzi počtom zamestnancov podniku a odvetvia. Dôvodom je veľmi podobná náročnosť procesu výroby na pracovné sily v podnikoch, patriacich do elektrotechnického priemyslu. Ďalším skúmaným vzťahom bol hospodársky výsledok v elektrotechnickom priemysle a hospodársky výsledok v podniku. V tomto prípade bola vypočítaná vysoká avšak nepriama závislosť medzi týmito ukazovateľmi s hodnotou koeficientu – 0,95374. Ak hospodársky výsledok v elektrotechnickom priemysle rastie resp. klesá, hospodársky výsledok v podniku klesá resp. rastie a naopak. Ak hospodársky výsledok v podniku rastie resp. klesá, hospodársky výsledok v elektrotechnickom priemysle klesá resp. rastie. Dôvody tohto vývoja sú podobné ako v prípade skúmanej závislosti medzi hospodárskym výsledkom podniku a hospodárskym výsledkom v priemyselnej výrobe. Špecifická situácia podniku bola v tomto prípade príčinou vysokej nepriamej závislosti oboch ukazovateľov.

Ak si zosumarizujeme poznatky z hodnôt korelačných koeficientov týkajúcich sa porovnania vybraných ukazovateľov na jednej strane priemyselnej výroby a elektrotechnického priemyslu a na druhej strane podniku, môžeme konštatovať nasledujúce zistenia. Vysoká závislosť bola vypočítaná medzi počtom zamestnancov v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle a počtom zamestnancov v skúmanom podniku. Zaujímavým poznatkom je vysoká nepriama závislosť medzi hospodárskym výsledkom v elektrotechnickom priemysle a hospodárskym výsledkom v podniku. V ostatných ukazovateľoch nebola vypočítaná relevantná závislosť medzi skúmanými ukazovateľmi.

V ďalšej časti sme prostredníctvom vypočítaných koeficientov vyhodnocovali závislosť medzi vybranými finančnými pomerovými ukazovateľmi podniku a hodnotami mediánu rovnakých finančných pomerových ukazovateľov v elektrotechnickom priemysle za sledované obdobie. Zo šiestich vybraných ukazovateľov vyšla priama závislosť iba pri rentabilite tržieb a dobe obratu zásob. V prvom ukazovateli bola vypočítaná mierna závislosť medzi odvetvím a podnikom s hodnotou koeficientu 0,681075. V druhom ukazovateli ukázal výpočet korelácie hodnotu 0,538256. Ide o slabú priamu závislosť. Vyššia závislosť bola vypočítaná v prípade bežnej likvidity, kde hodnota koeficientu dosiahla hodnotu $-0,782423$. Ide o nepriamu závislosť. Ak bežná likvidita v elektrotechnickom priemysle rastie resp. klesá, v podniku bežná likvidita klesá resp. rastie a naopak, ak bežná likvidita v podniku rastie resp. klesá, v elektrotechnickom priemysle klesá resp. rastie. V ukazovateli rentabilita vlastného imania bola dosiahnutá nízka závislosť medzi odvetvím a podnikom s hodnotou koeficientu 0,371100 a rovnako nízka závislosť sa ukázala i v ukazovateli doba obratu pohľadávok s hodnotou koeficientu $-0,348288$. V tomto prípade ide o nízku nepriamu závislosť. Veľmi nízka závislosť medzi odvetvím a podnikom sa rovnako ukázala i v ukazovateli doba obratu záväzkov s hodnotou koeficientu $-0,262026$. Ide tu rovnako o nepriamu závislosť. Z uvedených hodnôt koeficientov korelácie vyplýva, že nebola preukázaná relevantná závislosť s vysokou intenzitou medzi vybranými hodnotami finančných pomerových ukazovateľov podniku a vybranými hodnotami mediánu finančných pomerových ukazovateľov odvetvia.

Na základe získaných dát je potrebné formulovať odporúčania pre manažment podniku, ktoré môžu byť v budúcnosti užitočné.

Podnik by mal predovšetkým prehodnotiť svoju stratégiu v oblasti investícií do cenných papierov, najmä sa to týka objemu týchto investícií a ich rizikovosti. Práve táto činnosť bola príčinou straty podniku v r. 2010 a 2011.

Pohotová likvidita predstavuje vzťah medzi finančným majetkom podniku a jeho krátkodobými záväzkami. Podiel objemu finančného majetku musí byť primeraný k objemu krátkodobých záväzkov. V odbornej literatúre sa uvádza interval od 0,2 do 0,6. Pohotová likvidita podniku v celom sledovanom období prekračuje tento interval, v r. 2009, 2011 a 2012 tieto optimálne hodnoty vysoko prekračuje až na úroveň 1,81 v r. 2012. Avšak v r. 2013 táto hodnota klesla na 0,84, čo je najnižšia

hodnota v sledovanom období. Vzhľadom na uvedené by podnik mal znížiť objem finančného majetku vo vzťahu ku krátkodobým záväzkom, pretože nie je efektívne a hospodárne viazať tak vysoké hodnoty v najlikvidnejšej forme majetku.

V nadväznosti na predchádzajúce odporúčanie by mal podnik znížiť i hodnotu svojej bežnej likvidity. Do tohto vzťahu vstupujú okrem finančného majetku a krátkodobých záväzkov i krátkodobé pohľadávky. Objem finančného majetku a krátkodobých pohľadávok by mal tvoriť max. 1,5 násobok objemu krátkodobých záväzkov. Okrem r. 2008 a 2013 podnik v sledovanom období prekračoval uvedenú optimálnu hranicu. V porovnaní s odvetvím elektrotechnického priemyslu, hodnoty bežnej likvidity podniku prekročovali úroveň hodnoty mediánu bežnej likvidity tejto skupiny podnikov. Výnimkou bol r. 2008 kedy bežná likvidita podniku vykazovala nižšiu hodnotu ako hodnota dosiahnutá v elektrotechnickom priemysle. Príliš vysoká hodnota bežnej likvidity signalizuje nerovnováhu medzi uvedenými druhmi majetku a znižuje rentabilitu majetku podniku. Pred prijatím opatrení v tejto oblasti by si mal podnik dôsledne preveriť inkasovateľnosť svojich krátkodobých pohľadávok.

V sledovanom období vykazuje podnik značnú nerovnováhu v oblasti doby obratu pohľadávok, ktorá sa pohybuje na úrovni 81 až 161 dní a doby obratu záväzkov, ktorá predstavuje 139 až 251 dní. Táto nerovnováha môže v budúcnosti narúšať vzťahy s dodávateľmi alebo môže spôsobovať častú obmenu dodávateľov. Odporúčaním pre podnik je skrátiť dobu obratu záväzkov tak aby bola porovnateľná s dobou obratu pohľadávok. Doba obratu pohľadávok a záväzkov podniku okrem r. 2013 vysoko prekračuje hodnoty mediánu týchto ukazovateľov dosahovaných v elektrotechnickom priemysle. V r. 2013 sa výrazne znížil rozdiel medzi týmito ukazovateľmi, v oblasti doby obratu pohľadávok podniku na hodnotu 81 dní oproti 73 dňom v elektrotechnickom priemysle a doba obratu záväzkov podniku na hodnotu 139 dní oproti 118 dňom v elektrotechnickom priemysle. Podnik by mal v budúcnosti minimálne udržať hodnoty týchto ukazovateľov z r. 2013, avšak žiaduce je prijať opatrenia na ďalšie mierne zníženie týchto ukazovateľov v podniku.

V oblasti štruktúry majetku vykazuje podnik vysoký podiel vlastného kapitálu na celkovom kapitáli v porovnaní s podielom cudzieho kapitálu na celkovom kapitáli. O tomto podiele vypovedá ukazovateľ stupeň samofinancovania, ktorý v podniku dosiahol v sledovanom období hodnoty 44,6 % až 67 % a ovplyvnil

tým i ukazovateľ stupeň zadĺženosti. Uvedený ukazovateľ dosahoval v sledovanom období v podniku okrem r. 2008, nižšiu hodnotu ako hodnoty mediánu elektrotechnického priemyslu. V r. 2008 bol stupeň zadĺženosti podniku 55,4 % a podniky v odvetví vykazovali nižšiu zadĺženosť na úrovni 54 %. Miera zadĺženosti podniku bola vo všeobecnosti v sledovanom období jednoznačne nižšia ako zadĺženosť podnikov v odvetví. Tento stav ovplyvnil i ukazovateľ finančná páka, ktorý dosahoval v tomto období hodnoty od 0,90 do 1,48. V rámci ukazovateľa rentability vlastného imania dosahoval podnik v sledovanom období hodnoty od -1,6 do 8,5. V r. 2008 a 2009 boli tieto hodnoty vyššie ako v odvetví, v nasledujúcich rokoch dosiahol podnik nižšiu rentabilitu ako odvetvie. V oblasti rentability tržieb dosiahol podnik vyššie hodnoty v r. 2008, 2009 a 2012. Naopak v r. 2010, 2011 a 2013 dosiahol podnik nižšiu rentabilitu tržieb ako podniky v odvetví.

Vzhľadom na tieto poznatky odporúčame pre podniky v praxi priebežne monitorovať a porovnávať vybrané finančné pomerové ukazovatele podniku s hodnotami týchto finančných pomerových ukazovateľov v odvetví. Toto porovnanie odporúčame vykonávať i prostredníctvom korelačnej analýzy. Súčasne s týmto porovnávaním odporúčame vyhodnocovať i vybrané finančné pomerové ukazovatele podniku prostredníctvom metód multikriteriálneho hodnotenia variantov. Na základe takto uskutočnenej diagnostiky je následne potrebné kvalifikovane interpretovať zistené výsledky a formulovať odporúčania pre konkrétny podnik do budúcnosti.

Vzhľadom na vývoj podniku v sledovanom období, v porovnaní s odvetvím elektrotechnického priemyslu a na výsledky multikriteriálneho hodnotenia variantov, odporúčaním pre podnik je vypracovanie krízového plánu. Tento plán bude definovať kroky podniku nielen v prípade, ak sa objavia symptómy krízy alebo keď sa už kríza naplno prejaví, ale bude definovať i monitoring okolia podniku v čase keď sa ešte žiadne príznaky krízy neobjavili.

Z výsledkov korelačnej analýzy, prostredníctvom ktorej bola meraná intenzita závislosti medzi vybranými ukazovateľmi podniku, makroekonomickým prostredím SR, priemyselnou výrobou a odvetvím elektrotechnického priemyslu, vyplynula mierna alebo zvýšená závislosť iba medzi niektorými skúmanými ukazovateľmi. Mierna závislosť bola preukázaná medzi vývojom medzироčného rastu alebo poklesu HDP v stálych a bežných cenách a medzироčným rastom alebo poklesom tržieb podniku. Vzhľadom na nižšiu intenzitu preukázanej závislosti, je odporúčaním pre

podnik priebežne sledovať aktuálny vývoj HDP za každý kalendárny štvrťrok, včítane sledovania relevantných prognóz vývoja HDP do budúcnosti. Pre podnik sú to dôležité informácie, pretože s určitou pravdepodobnosťou môže mať vývoj tržieb podniku, podobný priebeh ako vývoj HDP.

Zvýšená miera priamej závislosti bola preukázaná medzi počtom zamestnancov v priemyselnej výrobe, v elektrotechnickom priemysle a priemerným počtom zamestnancov v podniku. Na základe zistenej vyššej miery závislosti medzi uvedenými ukazovateľmi, odporúčame manažmentu podniku priebežne monitorovať medzikvartálny a medziročný vývoj počtu zamestnancov v priemyselnej výrobe a v elektrotechnickom priemysle.

Osobitným prípadom je zistená vysoká nepriama závislosť medzi hospodárskymi výsledkami podniku a hospodárskymi výsledkami dosiahnutými v elektrotechnickom priemysle v sledovanom období. Hodnota korelačného koeficientu sa blíži k hodnote -1, je to najvyššia miera preukázanej závislosti medzi skúmanými ukazovateľmi v sledovanom období. Na základe tejto skutočnosti odporúčame manažmentu podniku priebežne monitorovať vývoj hospodárskeho výsledku elektrotechnického priemyslu na štvrťročnej, polročnej a ročnej báze. Podľa zisteného vývoja, bude môcť manažment podniku očakávať tendencie rastu alebo poklesu hospodárskeho výsledku a včas prijímať opatrenia na korekciu jeho nežiaduceho vývoja.

ZÁVER

Cieľom dizertačnej práce bolo posúdiť citlivosť vybraného podniku na vplyv makroekonomického prostredia a jeho zložiek, prostredníctvom metód podnikovej diagnostiky. Súčasťou makroekonomického prostredia bola i priemyselná výroba a odvetvie elektrotechnického priemyslu. Na dosiahnutie uvedené cieľa boli použité vybrané metódy podnikovej diagnostiky. Metódou pasportu bola diagnostikovaná národná úroveň makroekonomického prostredia, priemyselnej výroby, odvetvia elektrotechnického priemyslu ako aj samotný podnik.

Využitím finančno-ekonomickej analýzy boli vypočítané vybrané finančné pomerové ukazovatele podniku. Za účelom posúdenia dosiahnutých výsledkov podniku, boli uvedené ukazovatele použité pri aplikácii metód multikriteriálneho hodnotenia variantov. Podľa výsledkov získaných prostredníctvom týchto metód, dosahoval podnik najlepšie výsledky v r. 2008, 2009 a 2012. Naopak najhoršie výsledky boli zaznamenané v r. 2013. Túto skutočnosť preukazovala i krivka životného cyklu podniku. Z dôvodu, že nepoznáme ekonomické výsledky podniku za r. 2014, nebolo možné potvrdiť, či sa podnik dostáva do fázy krízy.

Posúdenie citlivosti podniku na vplyv vybraných ukazovateľov makroekonomického prostredia, bolo realizované použitím korelačnej analýzy. Relevantná závislosť bola preukázaná iba v dvoch prípadoch. Prvý z nich sa týkal vysokej priamej závislosti počtu zamestnancov v priemyselnej výrobe, v elektrotechnickom priemysle a počtu zamestnancov v podniku. V druhom prípade bola vysoká nepriama závislosť preukázaná medzi hospodárskym výsledkom elektrotechnického priemyslu a hospodárskym výsledkom podniku. Uvedené poznatky je možné zohľadniť v rozhodovacom procese manažmentu podniku. Mierna závislosť bola zároveň preukázaná medzi medziročným rastom alebo poklesom HDP a medziročným rastom alebo poklesom tržieb podniku. Hodnota korelačného koeficientu nie je v tomto prípade dostatočná na to, aby bolo možné formulovať jednoznačné závery a odporúčania.

V ostatných posudzovaných prípadoch nebola preukázaná vysoká miera závislosti medzi vybranými ukazovateľmi. Dôležitým aspektom bol i výber jednotlivých ukazovateľov. Uskutočnený bol na základe skúseností manažmentu

podniku a predovšetkým tak, aby ukazovatele zobrazovali reálny stav skúmaného subjektu a prostredia. V prípade výberu iných ukazovateľov, môžu byť preukázané iné výsledky.

Vzhľadom na uvedené poznatky a výsledky práce, je možné ich uplatniť a rozpracovať v podnikovej činnosti ako aj v ďalšej vedeckej práci. V rámci podnikovej činnosti je možné modifikovať alebo rozšíriť výber ukazovateľov makroekonomického prostredia a podniku a týmto spôsobom ďalej overovať závislosť ich ekonomických výsledkov. V ďalšej vedeckej práci je možné prostredníctvom regresnej analýzy skúmať vzťah príčiny a následku medzi hodnotami ukazovateľov, v ktorých bola preukázaná vysoká závislosť. Zároveň je možné použitím regresnej analýzy i kvalifikovane odhadnúť hodnoty ukazovateľov ako závislej premennej vyvolané ukazovateľmi ako nezávislými premennými. Do skúmaného vzťahu makroekonomického prostredia a podniku, je vhodné doplniť i ďalšie podniky resp. skupinu podnikov, podľa vopred určených kritérií.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1.Knihy/monografie

- (1) CANTON,L. G. 2003. *Guard Force Management. Updated Edition*. Chicago: Butterworth-Heinemann, 2003. 208 s. ISBN 0-7506-7741-4.
- (2) ČIPRA, T. 2008. *Finanční ekonometrie*. Praha: Ekopress, 2008. 538 s. ISBN978-80-86928-43-9.
- (3) DEBRA, P. et. al. 2010. *Business Analysis. Second edition*. Swindon: British Informatics Society Limited, 2010. 336 s. ISBN 978-1-906124-61-8.
- (4) DRUCKER, P. 1998. *Řízení v době velkých změn*. Praha: Management Press, 1998.371 s. ISBN 978-5164-27.
- (5) JOHNSON, G. – SCHOLES, K. – WHITTINGTON, R.2008. *Exploring corporate strategy: text and cases. 8 th edition*. Harlow: FT Prentice hall. 2008.435 s. ISBN 978-0-273-71192-6.
- (6) JURÍČKOVÁ, V. a kol. 2006. *Podnikateľské prostredie a firemné stratégie*. Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, 2006. 11 s. ISBN 80-7144-154-6,
- (7) KAŠÍK, J – MICHALKO, M. a kol. 1998. *Podniková diagnostika*. Ostrava: Tandem, 1998. 285 s. ISBN 80–902167–4.
- (8) KAŠÍK, J. a kol. 1996. *Metody a techniky diagnostikování podniku*. Ostrava: Akademie J. A. Komenského, 1996. 294 s. ISBN 80-963-981-7.
- (9) KEŘKOVSKÝ, M. - VYKYPĚL, O. 2002. *Strategické řízení. Teorie pro praxi. 1*. Praha: C.H.Beck. 2002. 172 s. ISBN 80-7170-578-5.
- (10) KOOP, G. 2008. *Introduction to Econometrics*. London:John Wiley & Sons. 2008. 470 s. ISBN 978-80-7378-041-8.
- (11) KOTLER, P. – ARMSTRONG, G. 2004. *Marketing. 6 vydanie*. Praha: Grada. 2004. 855 s. ISBN 80-247-0513-3,
- (12) MAJDÚCHOVÁ, H. – NEUMANNOVÁ, A. *Podnik a podnikanie*. Bratislava: Sprint dva, 2009. 33 s. ISBN 978-80-89393-13-8.

- (13) MAJTÁN, Š. a kol. 2014. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint 2, 2014. 323 s. ISBN 978-80-897-10-05-8.
- (14) MICHALKO, M. 2004. *Manažérska diagnostika a terapeutika podniku*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. 345 s. ISBN 80 - 863-281-4.
- (15) MIMICK, R. – THOMPSON, M. 2001. *Business Diagnostics, Evaluate and Grow Your Business*. Ottawa: Trafford Publishing, 2001. 428 s. ISBN 978-80-89085-99-6.
- (16) MIZLA, M – BAŠISTOVÁ, A. 2002. *Manažérska diagnostika: vybrané kapitoly I*. Bratislava: Ekonóm, 2002. 132 s. ISBN 80-225-1567-1.
- (17) NEUMANNOVÁ, A. a kol. 2012. *Podniková diagnostika*. Bratislava: Iura Edition, 2012. 201 s. ISBN 978-80-8078-464-5.
- (18) PACÁKOVÁ, V. a kol. 2003. *Štatistika pre ekonómov*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2003. 221 s. ISBN 80-89047-74-2.
- (19) PAPULA, J. 2004. *Vývoj teórie strategického manažmentu pod vplyvom meniaceho sa prostredia*. Bratislava: Kartprint, 2004. 271 s. ISBN 80-88870-40-2.
- (20) RICCHIUTE, D. 1994. *N. AUDIT*. Praha: Victoria Publishing, 1994. 369 s. ISBN 80-85605-86-4.
- (21) SEDLÁČKOVÁ, H. 2000. *Strategická analýza*. Praha: C.H.Beck, 2000. 346 s. ISBN 80-7179-422-8.
- (22) SLÁVIK, Š. 2013. *Strategický manažment*. Bratislava: Sprint 2, 2013. 390 s. ISBN 978-80-89393-96-1.
- (23) SYNEK, M. 2015. *Podniková ekonomika*. Praha: Beckovy ekonomické učebnice, 2015. 730 s. ISBN 978-80-7400-274-8.
- (24) SYNEK, M. – KISLINGEROVÁ, E. a kol. 2010. *Podniková ekonomika. 5. prepracované a doplnené vydanie*. Praha: C. H. Beck, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7400-336-3.
- (25) ŠMÍDA, F. 2003. *Strategie v podnikovej praxi*. Praha: Kamil Mařík-Professional Publishing, 2003. 219 s. ISBN 80-86419-41-2.
- (26) ŠÚBERTOVÁ, E. a kol. 2009. *Podnikanie v malých a stredných podnikoch pre manažérov*. Bratislava: EKONÓM, 2009. s. 156. ISBN 978-80-225-2869-6.

- (27) VÁVRA, V. a kol. 1998. *Marketing*. Bratislava: Ekonóm, 1998. 255 s. ISBN 80-225-0843-8.
- (28) VOLOŠIN, M. 2003. *Strategický manažment podniku*. Bratislava: Ekonóm, 2003. 204 s. ISBN 80-225-1628-7.
- (29) VOZŇÁKOVÁ, A. 2007. *Ekonomická diagnostika – prívodce studiem*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2007. 317 s. ISBN 978-80-225-2426-1.
- (30) WORTHINGTON, I. – BRITTON, CH. 2009. *Business Environment. Sixth Edition*. Harlow: Pearson Education Limited, 2009. 247 s. ISBN 978-0-27371-675-4.
- (31) ZALAI, K. a kol. 2010. *Finančno – ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint dva, 2010. 397 s. ISBN 80-888-48-89-1.

2.Články v časopise

- (1) NEUMANNOVÁ, A. 2005. *Význam podnikovej terapie pre podnikovú prax. In Marketingová Panoráma*. ISSN 1336-1864. 2005. roč. 3, č. 3-4, s. 22.
- (2) ŠÚBERTOVÁ, E. 2008. *Podniková diagnostika*. In *Ekonomické rozhľady*. ISSN 0323-262X, 2008, roč. 37, č. 2, s. 213 – 274.

3.Články zo zborníka a monografie

- (1) DEÁKOVÁ, S. - KISSOVÁ, J. 2010. *Diagnostika okolia podniku so zameraním sa na vývoj a súčasný stav podnikateľského prostredia v SR*. In *Medzinárodná vedecká konferencia Podnikanie a konkurencieschopnosť firiem 2010*. Bratislava, 2010. ISBN 978-80-225-2978-5, s. 49-54.
- (2) GONDŽÁROVÁ, B. 2013. *Podniková diagnostika ako komplexný pohľad na podnik a jeho prosperitu*. In *7. vedecká konferencia Faktory prosperity podnikov v lokálnom a globálnom prostredí optikou r. 2013*. Praha. Vysoká škola ekonomická v Praze. 2013. s. 134 – 138. ISBN 978-80-245-1969-3.
- (3) ŠÚBERTOVÁ, L. 2011. *Metódy podnikovej diagnostiky*. In *Mezinárodní workshop doktorandských prací*. Brno: Vysoké učení technické Brno, 2011. ISBN 978-80-214-4348-8. s. 1 – 6.

4. Elektronické dokumenty

(1) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Profil spoločnosti*. (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(2) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Výročná správa r. 2008* (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(3) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Výročná správa r. 2009* (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(4) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Výročná správa r. 2010* (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(5) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Výročná správa r. 2011* (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(6) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2014. *Výročná správa r. 2012* (online).2014. (cit. 2014-02-03). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(7) BEZ TRANSFORMÁTORÝ a.s. – DOMOVSKÁ STRÁNKA, 2015. *Výročná správa r. 2013* (online).2015. (cit. 2014-03-16). Dostupné na internete:

[http://www.bez.sk/transformatory/profil spoločnosti](http://www.bez.sk/transformatory/profil_spolocnosti).

(8) HN online. 2015. *Slovensko má šancu byť veľmoc v priemysle*. (online) 25.10.2013. (cit. 2015-07-27). Dostupné na internete:

<http://hn.online.sk/ekonomika-a-firmy-117/slovensko-ma-sancu-byt-velmov-v-priemysle.htm/>

(9) Ministerstvo hospodárstva SR. 2012. *Analýza priemyselnej výroby a vybraných odvetví 2011*. (online). 2014 . (cit. 2014-09-14). Dostupné na internete: <http://www.economy.gov.sk/analýzy/139604s>. ISSN 2186-273X.

(10) Ministerstvo hospodárstva SR. 2011. *Vývoj elektrotechnického priemyslu na Slovensku v r. 2010*. (online) . Bratislava. 2014. (cit. 2014-02-05) Dostupné na internete: [http://www.economy.gov.sk/elektrotechnický- priemysel - 5841/127526s](http://www.economy.gov.sk/elektrotechnicky-priemysel-5841/127526s).

- (11) Podnikateľská aliancia Slovenska. 2013. *Index podnikateľského prostredia*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-30]. Dostupné na internete: http://alianciapas.sk/category/pravidelne_aktivity/index_podnikatelskeho_prostredia/ ISSN 1487-814X.
- (12) Podnikateľská aliancia Slovenska. 2014. *SR v rebríčku konkurencieschopnosti padla na 78. miesto*. [online]. 2014. [cit. 2014-03-08]. Dostupné na internete: http://alianciapas.sk/category/pravidelne_aktivity/sprava_o_globálnej_konkurencieschopnosti/ ISSN 3292-817X.
- (13) REVUE PRIEMYSLU. 2015. *Top 250 najväčších výrobných podnikov na Slovensku*. (online). Bratislava. 2015. (cit. 2015-06-20). Dostupné na internete: <http://www.revuepriemyslu.sk/top-250/liste/s/.htm>.
- (14) TREND, 2013. *Najväčšie podniky elektrotechnického priemyslu*. (online) 6.2.2014. (cit. 2014-02-06). Dostupné na internete: <http://www.firmy.etrend.sk/rebricky-firiem/najväčšie-podniky-elektrotechnického-priemyslu.htm/>

5. Vedecko-kvalifikačné práce

- (1) KLADIKOVKO, F. 2012. *Korelace a regrese: Dizertační práce*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2012. 36 s.
- (2) MOJZESZEK, J. 1999. *Teorie omezení a odhalování skrytého potenciálu moderních podnikových informačních systémů: Dizertačná práca*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1999. 28 s.

PRÍLOHY

Príloha A: Štruktúra predaja vlastných výrobkov v % za r. 2008

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha B: Štruktúra predaja vlastných výrobkov v % za r. 2009

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha C: Štruktúra predaja vlastných výrobkov v % za r. 2010

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha D: Štruktúra predaja vlastných výrobkov v % za r. 2011

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha E: Štruktúra predaja vlastných výrobkov % za r. 2012

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha F: Štruktúra predaja vlastných výrobkov v % za r. 2013

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha G: Metóda normovanej premennej

Hodnoty ukazovateľov	Pohotovú likvidita (PL)	Bežná likvidita (BL)	Doba obratu zásob (DOZásob)	Doba obratu pohľadávok (DOP)	Doba obratu záväzkov (DOZáv)	Stupeň samofinancovania (SSF)	Stupeň zadĺženosť (SZ)	Finančná páka (FP)	Rentabilita aktív (RA)	Rentabilita vlastného imania (RVI)	Rentabilita tržieb (RT)	Integrálny ukazovateľ	Poradie
Rok													
2008	-0,77	-1,55	-0,16	0,43	0,67	-1,10	1,20	0,74	1,64	1,34	1,43	0,35	2
2009	0,00	0,29	-1,26	0,88	0,56	0,03	0,03	-0,97	0,89	1,26	0,89	0,24	3
2010	-0,77	-0,10	-0,68	1,19	0,96	-0,63	0,35	-0,29	-1,06	-1,11	-1,18	-0,30	5
2011	0,90	1,12	1,22	-0,37	-0,47	-0,18	0,25	-0,68	-0,92	-0,92	-1,00	-0,10	4
2012	1,70	1,18	1,45	-0,29	0,30	-0,19	0,26	-0,68	0,15	0,15	0,54	0,42	1
2013	-1,05	-0,94	-0,57	-1,84	-2,01	2,08	-2,08	1,87	-0,71	-0,72	-0,69	-0,60	6
Charakteristika ukazovateľa	1	1	-1	-1	-1	1	-1	1	1	1	1		
Váha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha H: Metóda vzdialenosti od fiktívneho bodu

Hodnoty ukazovateľov	Pohotovú likviditu (PL)	Bežná likvidita (BL)	Doba obratu zásob (DOZásob)	Doba obratu pohľadávok (DOP)	Doba obratu záväzkov (DOZáv)	Stupeň samofinancovania (SSF)	Stupeň zadĺženosti (SZ)	Finančná páka (FP)	Rentabilita aktív (RA)	Rentabilita vlastného imania (RVI)	Rentabilita tržieb (RT)	Súčet	Odmocnina súčtu	Integrovaný ukazovateľ	Poradie
Rok															
2008	6,10	7,41	1,66	2,00	1,79	10,10	0,78	1,27	0,00	0,00	0,00	31,12	5,58	0,51	2
2009	2,90	0,79	0,04	0,92	2,09	4,18	4,21	8,08	0,57	0,01	0,29	24,07	4,91	0,45	1
2010	6,10	1,63	0,59	0,43	1,10	7,35	2,99	4,65	7,32	5,99	6,80	44,95	6,70	0,61	4
2011	0,63	0,00	7,14	4,89	6,13	5,09	3,36	6,50	6,59	5,08	5,92	51,34	7,17	0,65	5
2012	0,00	0,00	8,43	4,56	2,92	5,16	3,30	6,50	2,22	1,41	0,79	35,29	5,94	0,54	3
2013	7,58	4,46	0,78	13,61	16,08	0,00	17,27	0,00	5,53	4,24	4,49	74,05	8,60	0,78	6
Charakteristika ukazovateľa	1	1	-1	-1	-1	1	-1	1	1	1	1				
Váha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha CH: Bodovacia metóda

Hodnoty ukazovateľov	Pohotovú likvidita (PL)	Bežná likvidita (BL)	Doba obratu zásob (DOZásob)	Doba obratu pohľadávok (DOP)	Doba obratu záväzkov (DOZáv)	Stupeň samofinancovania (SSF)	Stupeň zadĺženosť (SZ)	Finančná páka (FP)	Rentabilita aktív (RA)	Rentabilita vlastného imania (RVI)	Rentabilita tržieb (RT)	Integrálny ukazovateľ	Poradie
Rok													
2008	51,93	33,33	137,84	174,07	172,66	66,57	167,88	84,46	100,00	100,00	100,00	108,07	2
2009	66,85	78,23	163,51	188,89	169,78	78,51	143,64	60,81	67,97	96,47	74,54	108,11	1
2010	51,93	68,71	150,00	198,77	180,58	71,49	150,30	70,27	-15,03	-18,82	-23,00	80,47	4
2011	84,53	98,64	105,41	148,15	141,73	76,27	148,18	64,86	-9,15	-9,41	-14,78	75,86	5
2012	100,00	100,00	100,00	150,62	162,59	76,12	148,48	64,86	36,60	42,35	58,11	94,52	3
2013	46,41	48,30	147,30	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,01	0,03	0,06	67,46	6
Charakteristika ukazovateľa	1	1	-1	-1	-1	1	-1	1	1	1	1		
Váha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku

Príloha I: Metóda váženého súčtu poradí

Hodnoty ukazovateľov	Pohotovú likvidita (PL)	Bežná likvidita (BL)	Doba obratu zásob (DOZásob)	Doba obratu pohľadávok (DOP)	Doba obratu záväzkov (DOZáv)	Stupeň samofinancovania (SSF)	Stupeň zadĺženosť (SZ)	Finančná páka (FP)	Rentabilita aktív (RA)	Rentabilita vlastného imania (RVI)	Rentabilita tržieb (RT)	Integrálny ukazovateľ	Poradie
Rok													
2008	1,00	1,00	3,00	3,00	4,00	1,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	38,00	1
2009	3,00	3,00	5,00	4,00	3,00	5,00	1,00	1,00	4,00	4,00	4,00	37,00	2
2010	2,00	2,00	4,00	5,00	5,00	2,00	4,00	4,00	1,00	1,00	1,00	31,00	4
2011	4,00	4,00	2,00	1,00	1,00	4,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	26,00	6
2012	5,00	5,00	1,00	2,00	2,00	3,00	3,00	2,00	3,00	3,00	3,00	32,00	3
2013	1,00	1,00	4,00	1,00	1,00	6,00	1,00	6,00	3,00	3,00	3,00	30,00	5
Charakteristika ukazovateľa	1	1	-1	-1	-1	1	-1	1	1	1	1		
Váha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

Prameň: vlastné spracovanie z interných údajov podniku